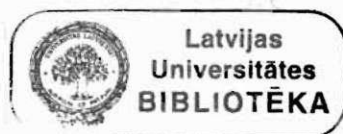

Cēsu Vēstures un mākslas muzejs

Tālis Pumpuriņš

**Latvijas valsts karoga veidošanās vēsture
(XIX gs. 70.gadi – 1923. gads)**

Promocijas darbs.

Pielikums.

Cēsis, 2003. gads

Attēlu anotācijās lietotie apzīmējumi:

CM – Cēsu Vēstures un mākslas muzejs,

LKM – Latvijas Kara muzejs,

LVM – Latvijas Vēstures muzejs,

RLMM – Raiņa Literatūras un mākslas vēstures muzejs, no 2001. gada –
Rakstniecības, teātra un mūzikas muzejs,

VINM – Valmieras novadpētniecības muzejs,

LNB – Latvijas Nacionālā bibliotēka,

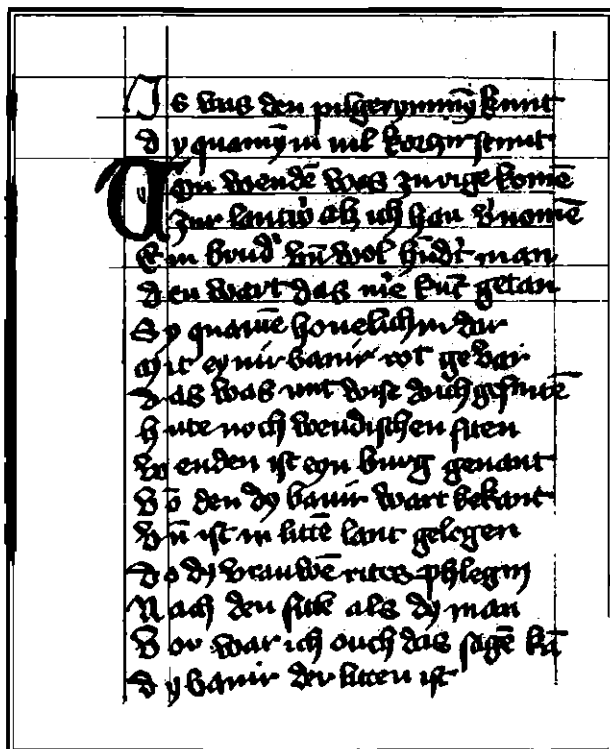
LVA – Latvijas Valsts vēstures arhīvs,

LVA – Latvijas Valsts arhīvs.

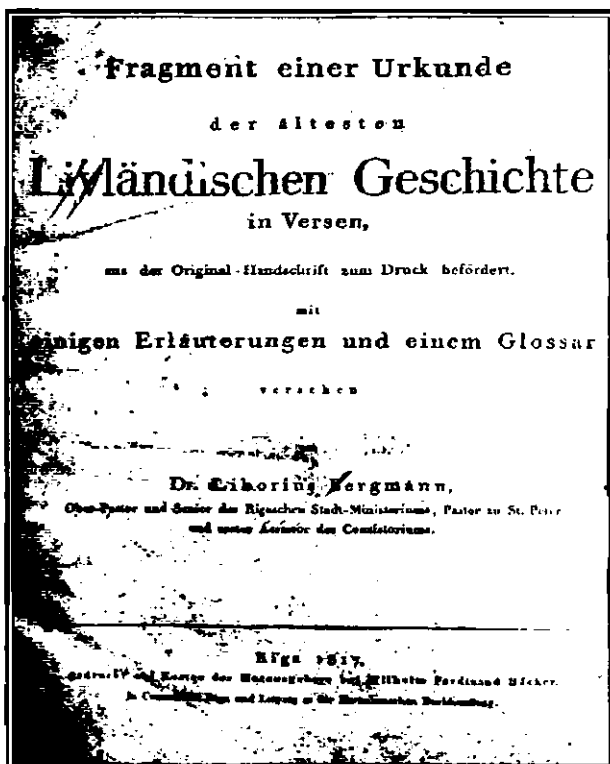
Reprodukcijas no LKM, LVM un LVA materiāliem izgatavojuši fotogrāfi Anita
Vidzidska, Jānis Žīgurs un Valentīns Markovskis

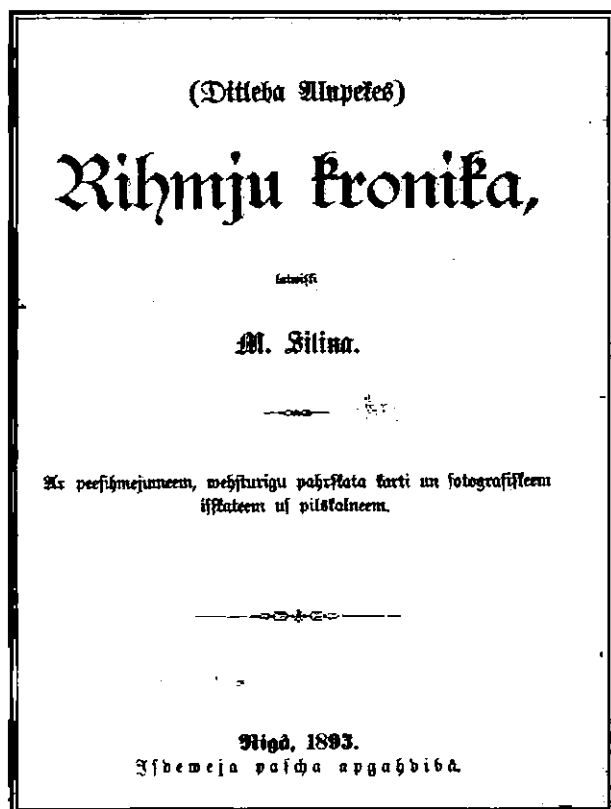
Biezāk sastopamās pastkartes un fotogrāfijas, kurām nav norādīta atrašanās vieta –
no Latvijas filokartistu privātkolekcijām

1. Vecākās Livonijas atskaņu hronikas, tā sauktā Heidelbergas noraksta lapas fragmenta reprodukcija, kurā pieminēts cēsnieku sarkanbaltsarkanais karogs. Attēls no grām.: Dzirkalis K. Latvijas karaļa vēsture. – R., 1936.

2. Liborija Bergmaņa 1817. gadā izdotās "Atskaņu hronikas" titullapa.

3. Matīsa Siliņa tulkotās un 1893. gadā izdotās “Rīmju kronikas” titullapa.

4. “Rīmju kronikas” tulkotājs un izdevējs Matīss Siliņš. LVM nr. VF 3705.

5. Tērbatas literāro vakaru dibinātāji. Attēls no grām.: Album Lettonorum. 1870–1882–1930. –R., 1930.

6. Tērbatas "vakarnieki" 1871. g.
 Sēž no kreisās: J. Grietēns, J. Driķis,
 A. Kronvalds, E. Zerumers, P. Kār-
 liņš; stāv no kreisās: Atis Grinbergs,
 F. Šmithens, K. Millers (Zariņu
 Kārlis), K. Kundziņš, K. Lībietis,
 Jānis Grinbergs.

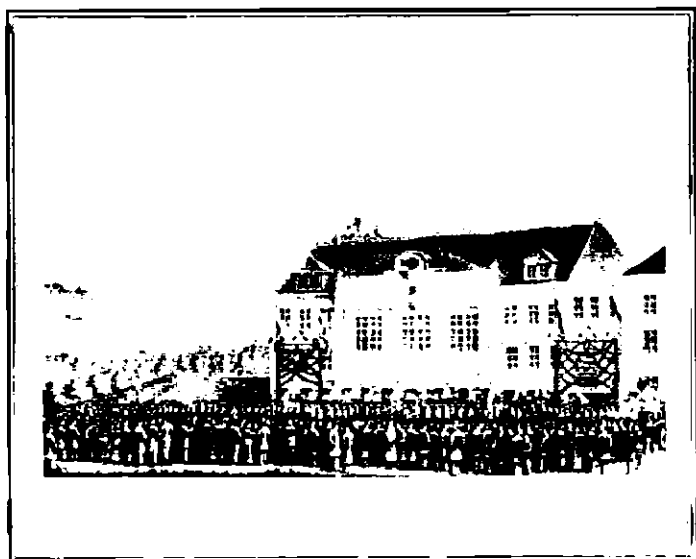
Attēls no grām.:
 Album Lettonorum,
 1870 - 1882 - 1930.

Grietēns, Driķis, Kronvalds, Zerumers, Kārliņš, Grinbergs, Šmithens, Millers, Kundziņš, Lībietis, Grinbergs

7. Pirmo Vispārējo latviešu dziesmu
 svētku gājiens no Rīgas Latviešu biedrības
 nama uz Ķeizardārzu.

Karļa Kronvalda litogrāfija, 1873. g.

8. Maskavas latviešu pulciņš
 1876. g.

Sēž no kreisās: E. Brivzemnieks,
 K. Barons, K. Valdemārs, A. Bū-
 drevičs, Andersons; stāv no kreisās:
 A. Šlēziņš, I. Lesņikovs, J. Kngers-
 Krodznieks un P. Sietiņsons.

Foto no grām.: Kriščiņa Barona
 atmiņas/Sakopojusi Lina Barona,
 R., 1924.

9. Pirmo vispārējo latviešu dziesmu svētku 1873. g. "Līgo" karogs. Oriģināls Rīgas vēstures un kuģniecības muzejā, VRVM 52056. Ilgvara Gradovska foto 1999. g.

10. Latviešu strēlnieku bataljonu Organizācijas komitejas birojs un strēlnieku pieņemšanas vieta Rīgā, Tērbatas ielā 1/3. Vēlāk šeit savu darbību uzsāka Kara muzejs.
Foto no žurnāla: Latviešu Strēlnieks.– 1925. – Nr. 3. – 1. lpp.

11. Brīvprātīgo izvadišana uz strēlnieku apmācībām.
J. Rieksta foto no grām.: Piemiņas vaiņags Latvijas kritušiem varoņiem 1/Sast.
A. Prande. - R., 1926. - 55. lpp.

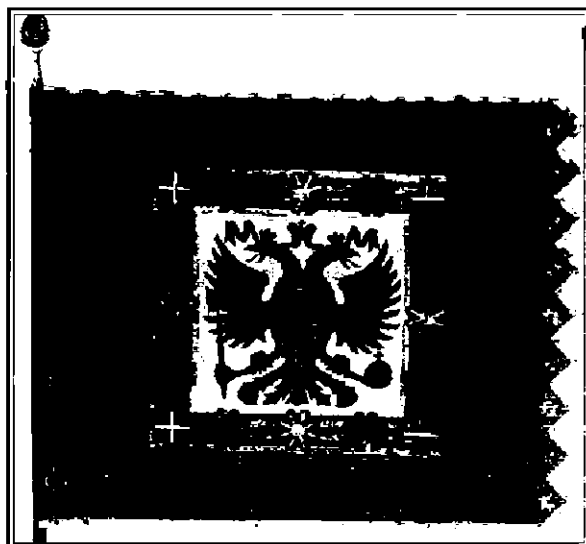
12. Mākslinieks Ansis Čirulis.

13. Fotogrāfs Jānis Rieksts.
20. gs. 20. gadu foto. Attēla oriģināls ir
Latvijas fotogrāfijas muzeja (LFM)
tpašums nr. 2943.

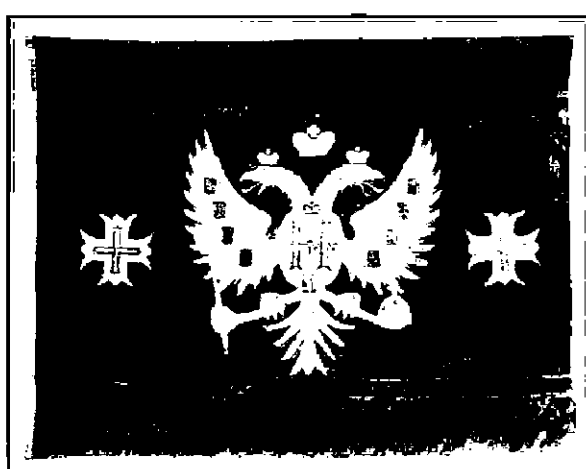
14. 1. Daugavgrīvas latviešu strēlnieku bataljona karogs. Meta autors A. Cīrulis. J. Rieksta foto no grām.: Piemiņas vaiņags., 78. lpp.

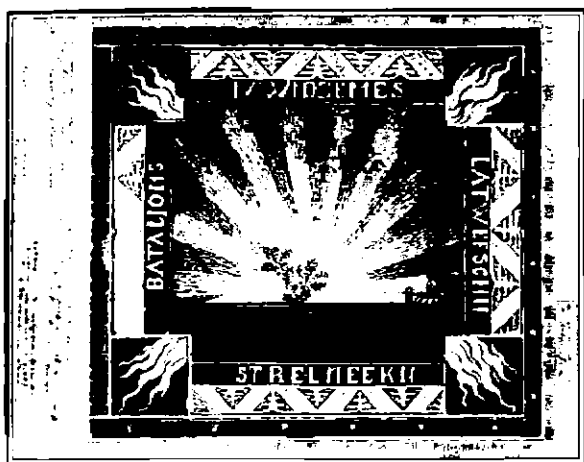
15. 1. Daugavgrīvas latviešu strēlnieku bataljona karoga otra puse. J. Rieksta foto no grām.: Piemiņas vaiņags ... 78. lpp.

16. 2. Rīgas latviešu strēlnieku bataljona karogs. Meta autors A. Cīrulis. J. Rieksta foto no grām.: Piemiņas vaiņags ... 78. lpp.

17. 2. Rīgas latviešu strēlnieku bataljona karoga otra puse. J. Rieksta foto no grām.: Piemiņas vaiņags ... 78. lpp.

18. 4. Vidzemes latviešu strēlnieku bataljona karoga mets. Autors A. Julla. Foto no LKM oriģinālnegatīva nr. 42865 (vecais nr. 4642).

19. 4. Vidzemes latviešu strēlnieku bataljona karoga otras puses mets. Autors A. Julla. Foto no LKM oriģinālnegatīva nr. 42866 (vecais nr. 4643).

20. 5. Zemgales latviešu strēlnieku bataljona karoga mets. Autors R. Zariņš.

Foto no grām.: Piemiņas vaiņags ... 77. lpp.

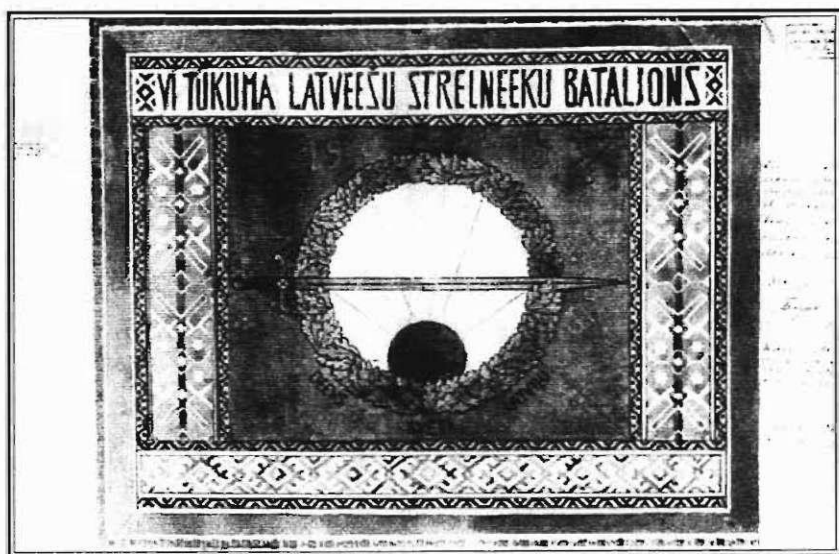

21. 3. Kurzemes latviešu strēlnieku bataljona karoga meti. A. Cīruļa zīmējums. Abas karoga puses uz vienas lapas (zīmulis, tuša, guaša) 54 x 36,3 cm. Mākslinieka A. Kiršfelda īpašumā.

22. 6. Tukuma latviešu strēlnieku bataljona karoga mets. Autors E. Vītols.

Foto no LKM oriģinālnegatīva nr. 42869 (vecais nr. 4645).

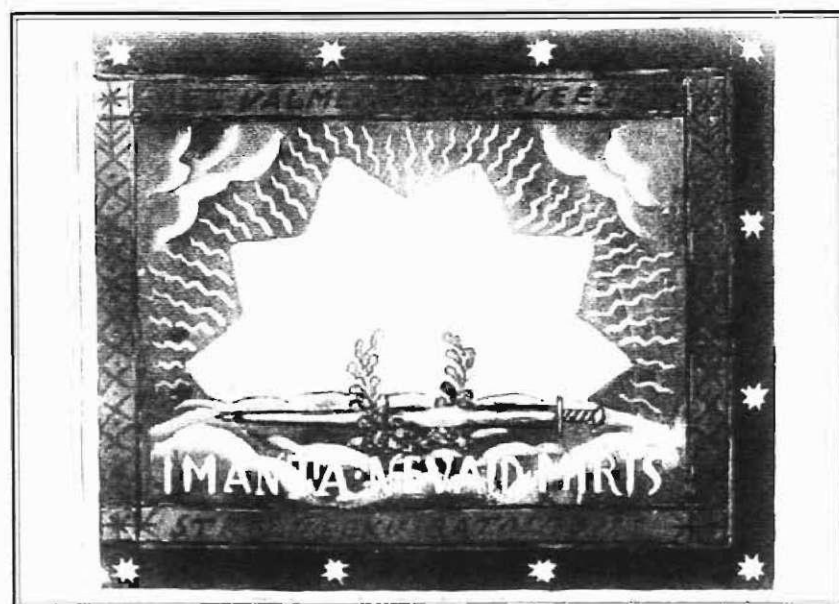
23. 7. Bauskas latviešu strēlnieku bataljona karoga mets. Autors A. Cīrulis.

Foto no LKM oriģinālnegatīva nr. 42871 (vecais nr. 4647).

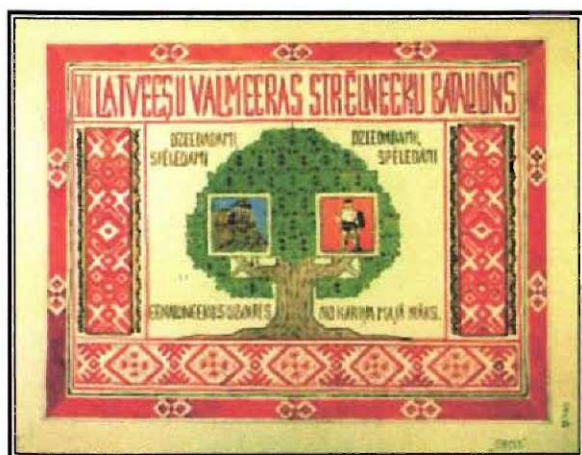

24. 8. Valmieras latviešu strēlnieku bataljona karoga mets. Autors A. Cīrulis.

Foto no LKM oriģinālnegatīva nr. 42873 (vecais nr. 4649).

25. 8. Valmieras latviešu strēlnieku bataljona karoga mets. Autors A. Julla. LVA, 103. f., 1. apr., 19. l., 5. lp.

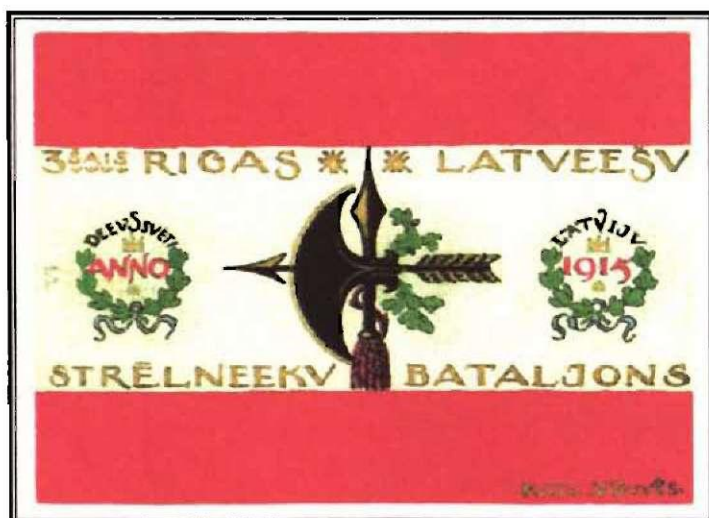

26. 8. Valmieras latviešu strēlnieku bataljona karoga mets. Autors E. Vitols. LVA, 103. f., 1. apr., 19. l., 6. lp.

27. 8. Valmieras Latviešu strēlnieku bataljona karoga meta otra puse. Autors E. Vitols. LVA, 103. f., 1. apr., 19. l., 7. lp.

28. Rīgas latviešu strēlnieku bataljona karoga mets. Tuša, guaša, 14 x 17 cm. R x 1. mape, 7. apvāks, 22. lp.

29. 2. Rīgas Latviešu strēlnieku pulka 3. rotas karogs 1917. gadā pēc Februāra revolūcijas. Izgatavots pēc A. Cīruļa meta. Padomju okupācijas laikā karogs atradās Maskavā Revolūcijas muzejā.

Attēls no LKM negatīva M 27010. Karoga otra puse līdzīga ar uzrakstu "II Rīgas latviešu strēlnieku pulka 3. rota" (LKM M27010a).

30. 6. Tukuma latviešu strēlnieku pulka 1917. gada karogs.

Foto no LKM oriģinālnegatīva nr. 45702 (vecais nr. 11023).

31. Marianna Lapiņa, dzimusi Straumane, pirmo
znāmo nacionālo karogu šuvēja.
1931. gada foto. Foto J. Lapiņa ģimenes īpašumā.

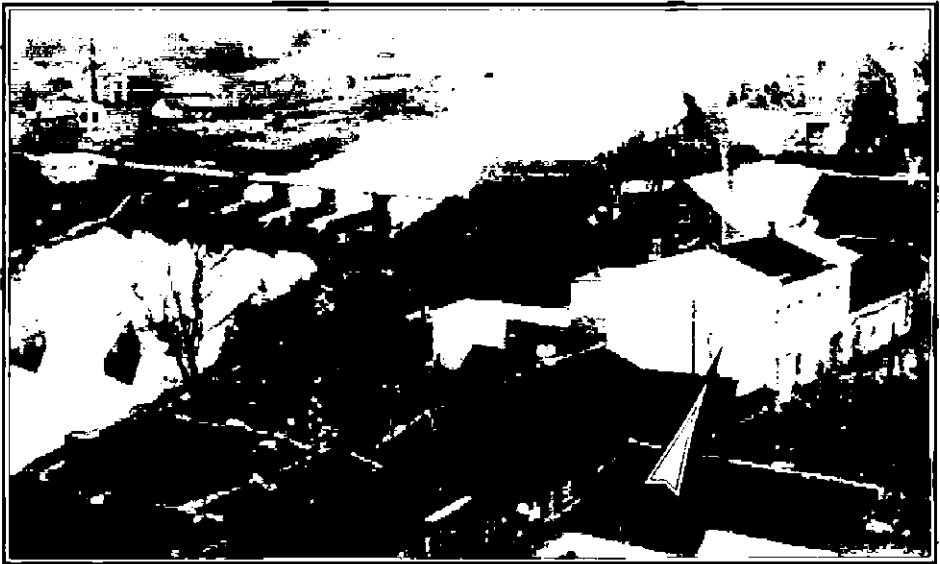
32. Publicists un pedagogs Jānis Lapiņš, viens no
pirmajiem nacionālo karogu propagandētājiem.
1916. gada foto. Foto J. Lapiņa ģimenes īpašumā.

33. Mariannas Straumanes izgatavotais karogs, kuru Jānis Lapiņš atklātība pirmo
reizi pacēla virs Valmieras latviešu biedrības nama Vidzemes Zemes sapulces laikā
1917. gada martā. Foto no žurnāla: Burtnieks. – Nr. 1 – 1931. – 27. lpp.

35. Māja Valmierā, Aleksandra ielā 9 (fotogrāfijā atzīmēta ar bultiņu), kur pie J. Lapiņa pulcējās daudzi pazīstami, nacionāli domājoši kultūras darbinieki un kur atklātībā demonstrēts pirmais nacionālais karogs.

20. gs. 20. gadu foto. VINM nr. 25982.

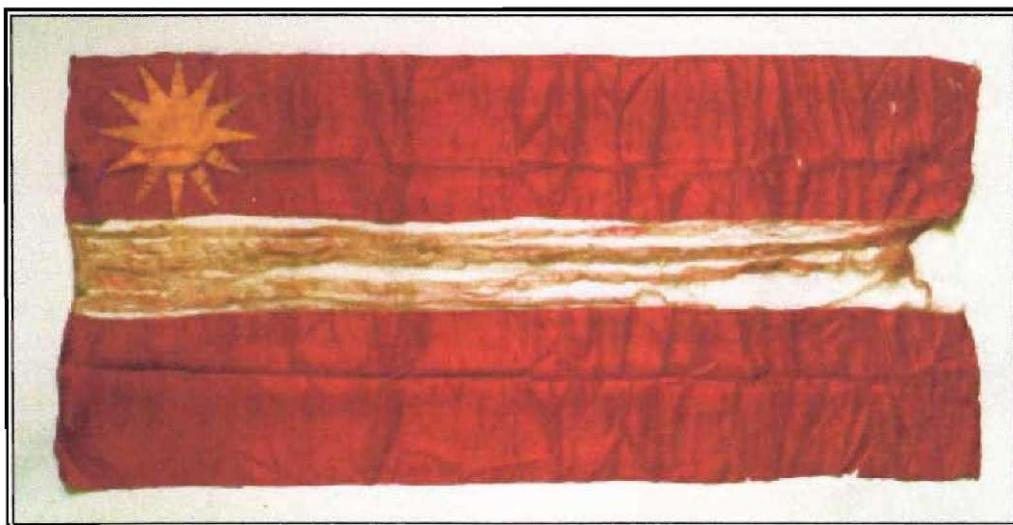
36. Latviešu kultūras darbinieki 1916. gada vasara Valmierā ciemošanas laikā pie J. Lapiņa. 1. rinda no kreisās Jānis Akurators, Kārlis Skalbe, Elizete Skalbe; 2. rinda no kreisās Jānis Lapiņš un Paulis Dāle.

RI MM nr. 378571: 10

37. J. Lapiņa meita Lija Poga nodod Cēsu Vēstures muzejam saglabāto pirmo nacionālo karogu 1997. gadā. T. Pumpuriņa foto.

38. J. Lapiņa karoga zīmējums. Zīmējums (11,1 x 17,8 cm) uzlīmēts uz kartona ar paskaidrojošo tekstu. CM 97206 (vecais inv. nr. 477).

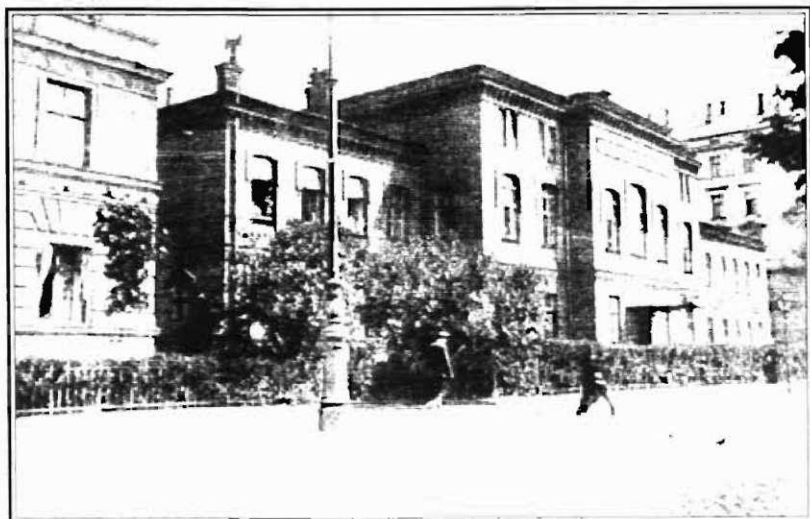
39. Pirmais nacionālais karogs 1997. gadā pirms restaurācijas. Jāņa Tančera foto.

40. Nams Rīgā, Ģertrūdes ielā
69/71, kur 1916. gada beigās
dzīvoja K. Skalbe un J. Akuraters.
N. Herberga foto, 1928. gads.
LVKFDA, Nr. 209 – n – 1.

41. Latviešu strēlnieku bataljonu
apvienotās lazaretēs žēlsirdīgā māsa
Marta Celmiņa.
Foto no žurnāla: Latviešu Strēlnieks. –
1937./1938. – Nr. 16. – 21. lpp.

42. Latviešu strēlnieku bataljonu
apvienotā lazarete Rīgā.
Foto no žurnāla: Latviešu
Strēlnieks. – 1924./1925. – Nr. 2.
31. lpp.

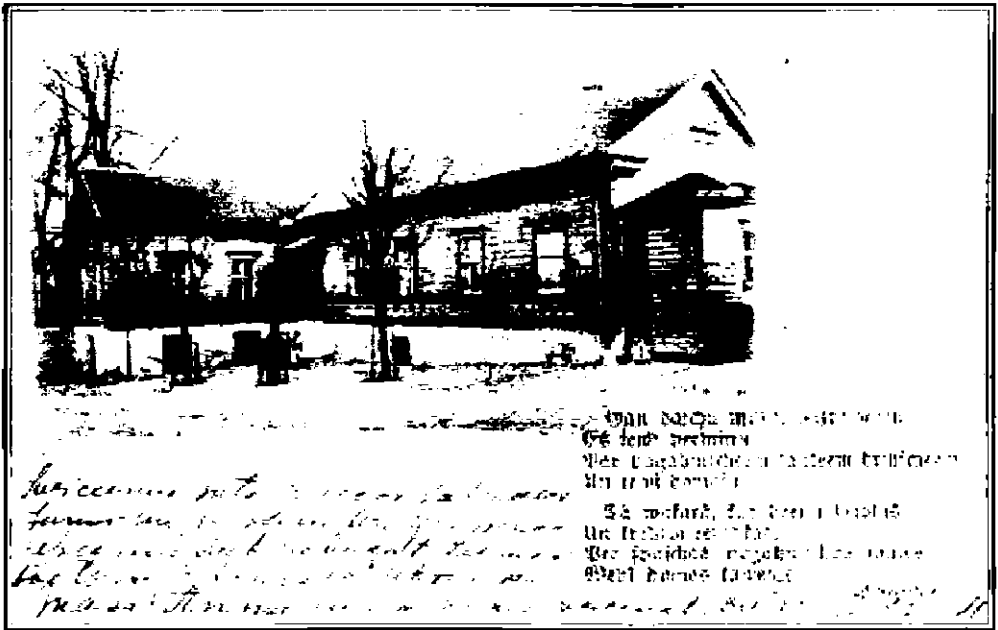

43. Igaunšu manifestācija Petrogradā 1917. gada 26. martā.

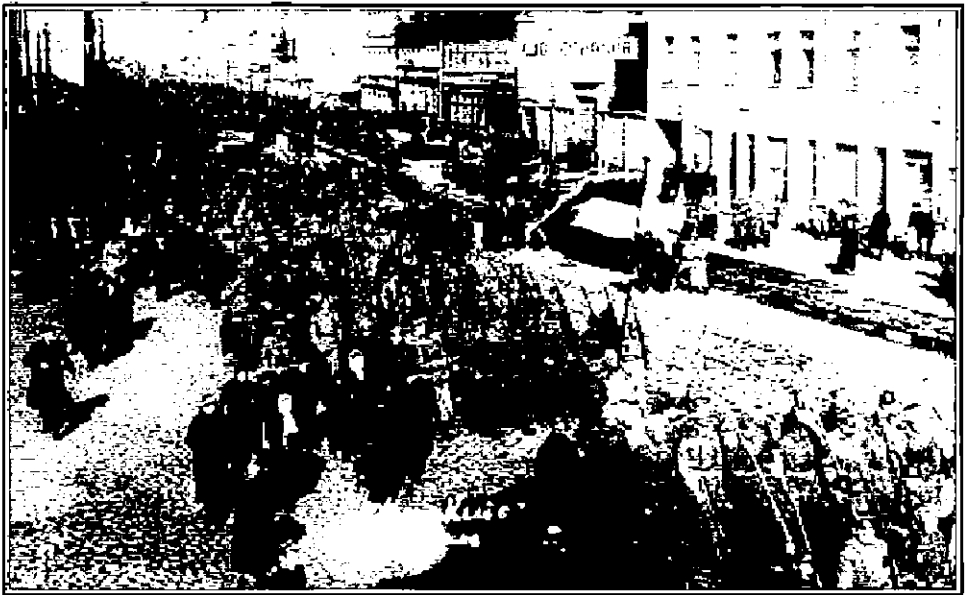
44. Pirmā maija demonstrācija Petrogradā, 1917. gada fotogrāfija.

45. Valmieras latviešu biedrības nams, kur 1917. gada 12. un 13. martā notika Vidzemes Zemes sa-pulce un kuru pirmoreiz greznoja J. Lapiņa nacionālais karogs. 20. gs. sak. pastkarte. Izdevis P. Skrastiņš.

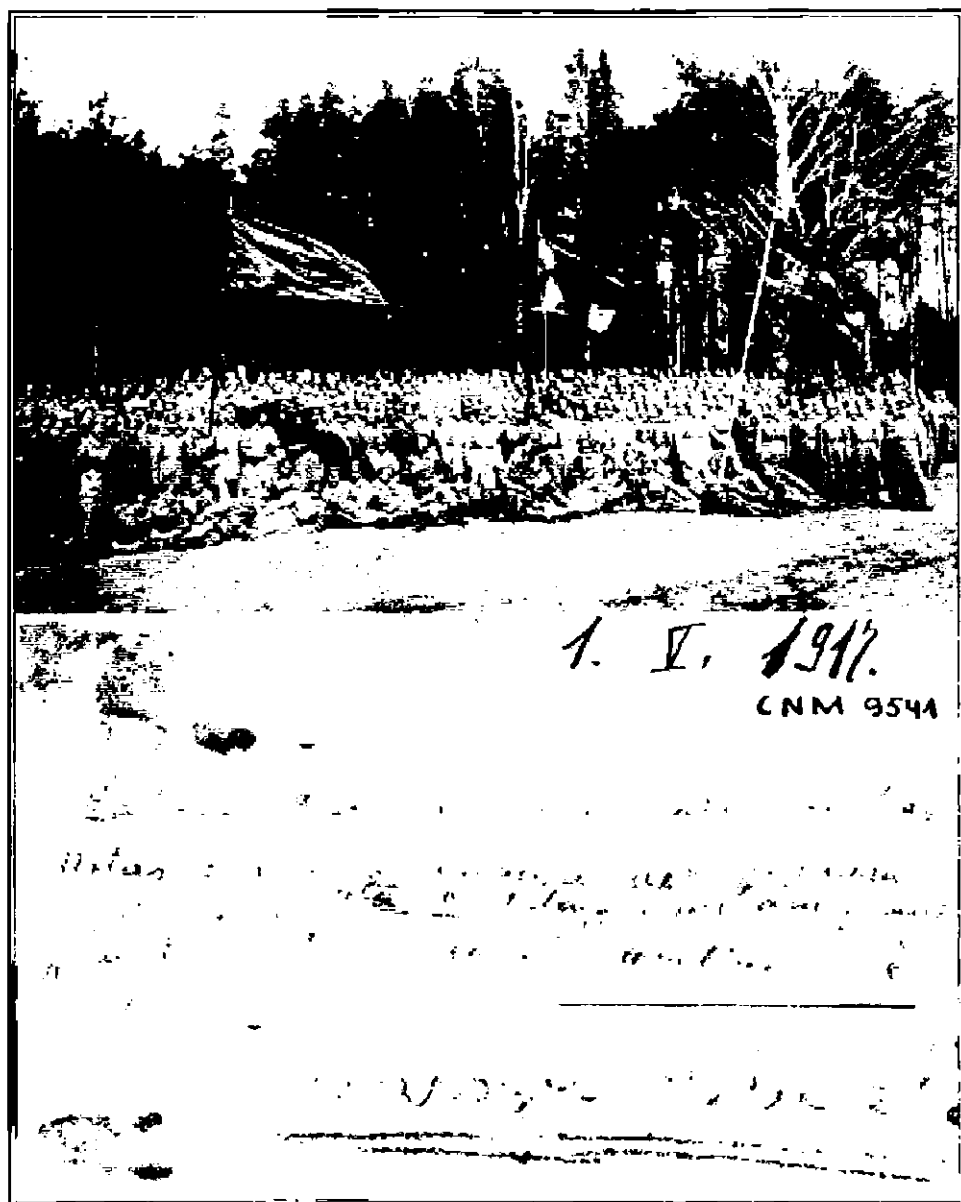
46. Pirmā maija mītiņš Valmieras apkārtnē. I KM nr. 1599/7066. 1917.

47. Latviešu strēlnieki ar sarkanbaltsarkano karogu 1. maija demonstrācijā Rīgā. V. Ridzenieka foto. Foto E. Lejješa īpašumā.

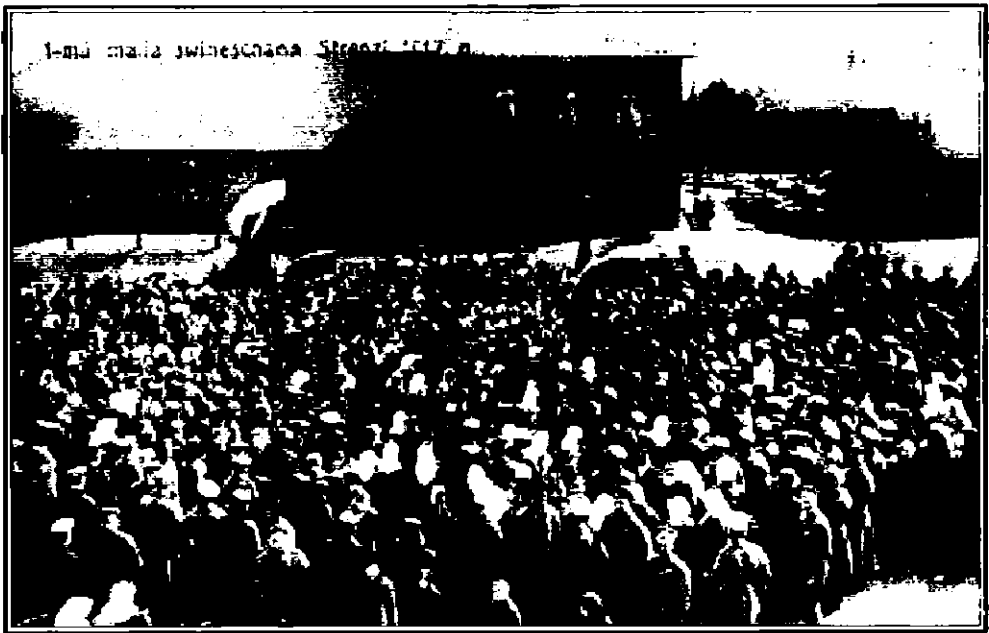
48. Pirmā maija mītiņš Rīgā. LKM nr. 3646 - 1864 p.

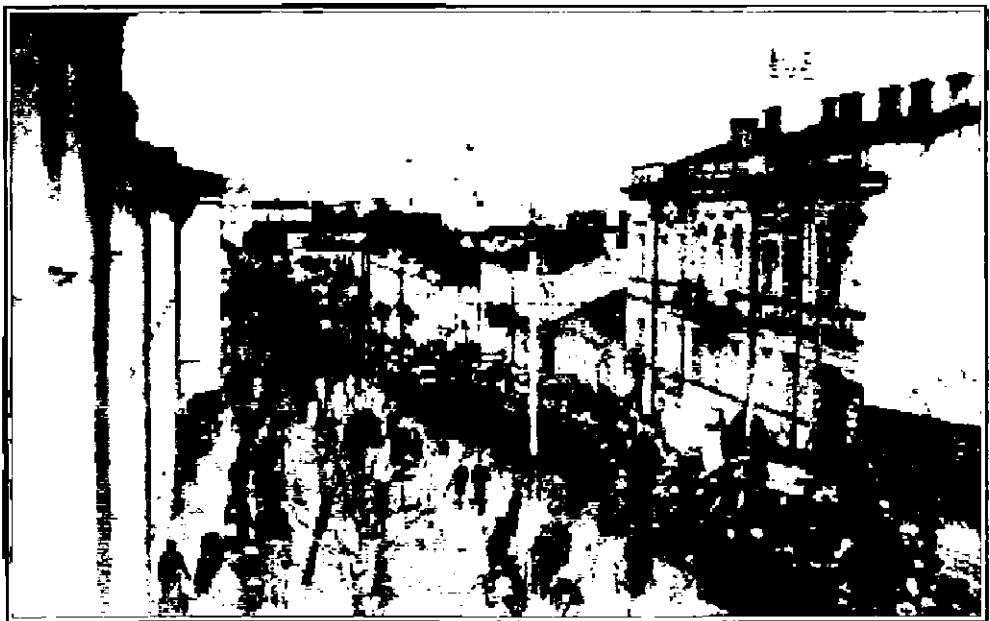
49. Latviešu strēlnieku Rezerves pulka mācības rota ceļā no Kokmuižas uz Valmieru 1917. gada 1. maijā. Videjā - baltā - nacionālā karoga svītra palomju laika muzeja aizkrāsota. CM nr. 9541. Paskaidrojums fotogrāfijas otra puse par baltās svītras retušešanu. CM nr. 9541

50. Latvieši ar sarkanbaltsarkano karogu Petrogradā 1917. gadā. E. Gaiņa krāsu diapozitīvs. LKM nr. 42387 (vecais nr. 3285).

51. Pirmā maija mītiņš Strenčos 1917. gadā. VI NM nr. 1615.

52. Sarkanbaltsarkanais karogs demonstrācija Vitebskā 1917. gada pavasarī. Foto no gram.: Prof. Dr. med. Jēkabs Alksnis, Dzīves stāsts, Atmiņas, Darbs. [Vesterosa], 1970. – 193. lpp.

53. Latviešu bēgļi ar nacionālo karogu Aleksandrovskā pie Dņepras 1917. gada 21. maijā. CM nr. 84424.

54. "Vanemuines" teātra ēka Terbatā, kur 1917. gada 25. un 26. aprīlī sanāca Kurzemes Zemes sapulce.

55. Latgales latviešu kongresa svinīgā gājiena rīkotāji ar dažiem nacionālajiem karogiem. I. rindā no kreisās: K. Ozoliņš, F. Greivulis, N. Rancāns, J. Rubulis, Teteris. Foto no grām.: Latviešu konversācijas vārdnīca. – R., [1933 – 1934]. – 20235., 20236. sleja.

56. Latgales latviešu kongresa delegāti Rēzeknē 1917. gada 27. aprīlī. Foto no grām.: Latviešu konversācijas vārdnīca. – R., [1933 – 1934]. – 20233., 20234. sleja.

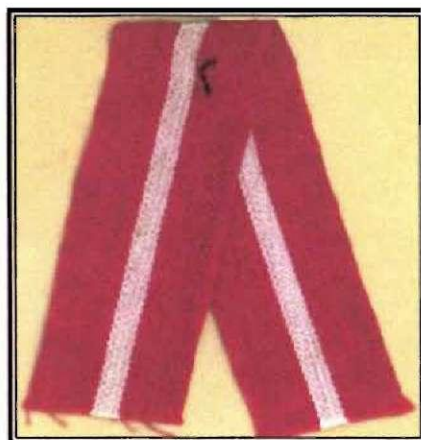

57. Jelgavas zemkopības skolas karogs 1921. gada izlaidumā. 1. rindā no kreisās: V. Briedis, Cerpa, klases audzinātājs V. Šitka, direktors J. Mazvērsītis, Šmitenberga, agr. P. Gustavs, Grīnvalde un skolot. L. Bergmane; 2. rindā no kreisās: karoga šuvēja skolotāja L. Putniņa, P. Kuga, skol. M. Puļķe, P. Spruksts un A. Millers. Foto no grām.: Tēvzemes arāju cilts. Jelgavas Zemkopības skolas likteņgaitas, 1908 – 1983. Vēsturisks apcerējums/Red. V. Hāzners, J. Zuševics – Linkolna, 1981. – 165. lpp.

58. Jelgavas Zemkopības skolas nacionālais karogs, ar kuru skola piedalījās gājienā Rēzeknē Latgales latviešu kongresa laikā 1917. gada 26. aprīlī.

T. Pumpuriņa foto 1998. gadā.

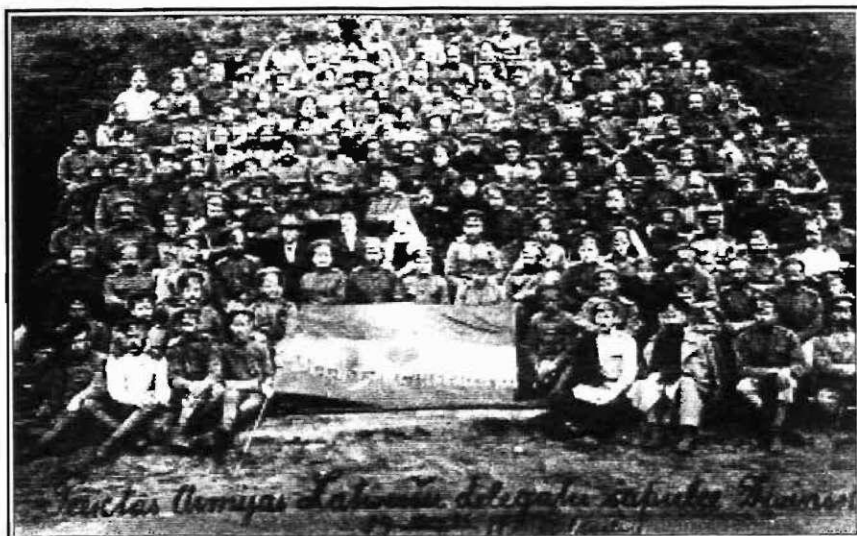

59. Fotogrāfa Jāņa Rieksta pasūtītās nacionālās lentes atgriezums. Lente ar stiepli piestiprināta kartonam. Lentes platums 21 mm. CM 5134 (vecais inv. Nr. 2713).

60. Latviešu strēlnieki
1917. gada aprīlī Strenčos ar
nacionālo karogu.
Foto no gām.: Dzirkalis K.
Latvijas kara vēsture. –
R., 1936. – 57. lpp.

61. V armijas latviešu
delegātu sapulces dalībnieki
ar nacionāliem karogiem
Daugavpilī, 1917. gada 17. –
25. maijā. CM 11653.

62. Latviešu strēlnieki
Rīgā ar nacionālo karogu
1917. gada pavasarī.
LMK negatīvs Nr. 4397.

63. Aleksandrs Liepiņš-Brendlijs.
Foto no grām.: Seskis J. Latvijas valsts
izcelšanās pasaules kara notikumu norisē.
Atmiņas un apcerejumi. 1914 – 1921. – R.,
1938.

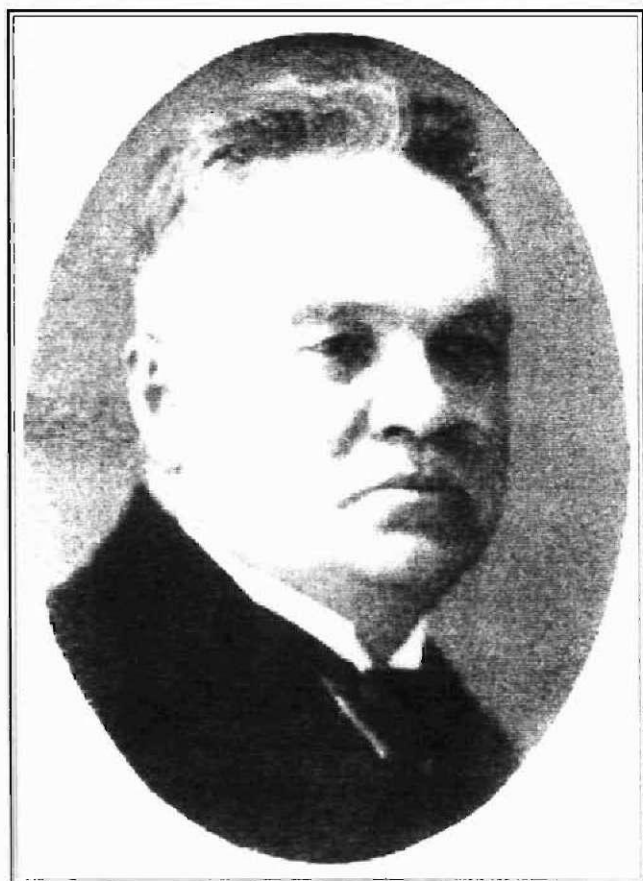

64. Raiņa atgriešanās no trimdas Latvija 1920. gada aprīlī.

65. Rakstnieks un dzejnieks
Linards Laicēns. Zonvalda foto.

66. Valodnieks Pēteris Šmits.
Foto no grām.: Rīgas latviešu
biedrība sešdesmit gados,
1868. – 1928. – R., 1928.

67. Mākslas zinātnieks, vēlākais
diplomāts Oļģerts Grosvalds.

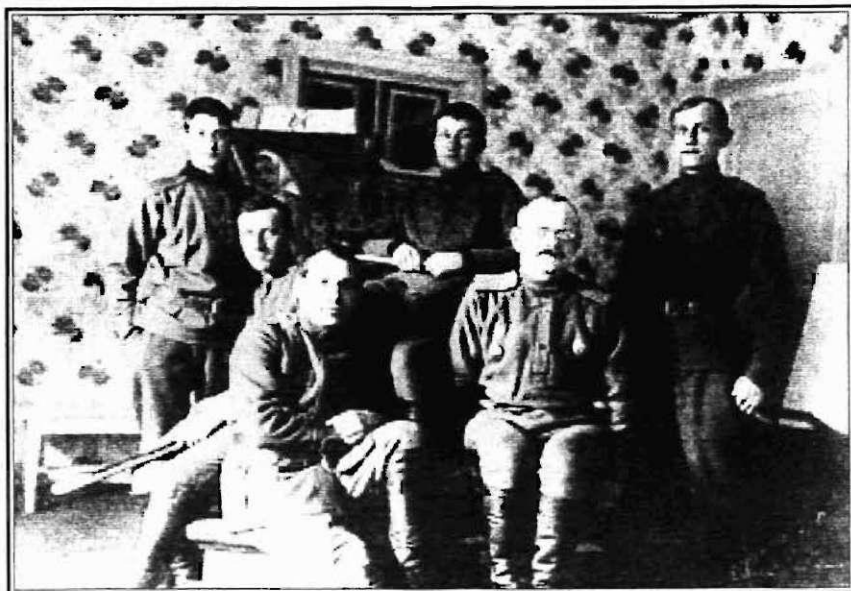
Foto no grām.: Līgotņu Jēkabs.
Latvijas valsts dibināšana. – R., 1925. –
352.a lpp.

68. Latviešu
mākslinieki – strēlnieki,
kuri 1917. gadā
popularizēja
sarkanbaltsarkanās
krāsas.

No kreisās: K. Ubāns,
Skalders, J. Karps,
V. Tone, Kara muzeja
vadītājs K. Straubergs,
K. Johansons.

1917. gada martā.
k. Kreicberga foto.
I.VA. 769. f., 1. apr.,
206. l., 10. lpp.

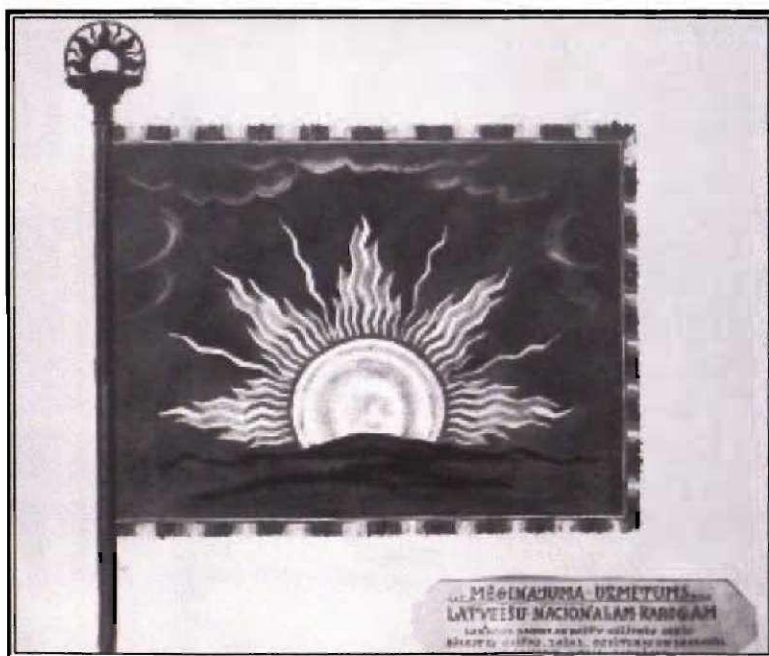
69. Zeltkalis Roberts Valdmanis.
Foto no grām.: Latvijas darbinieku galerija,
1918-1928. – R., 1929. – 382. lpp.

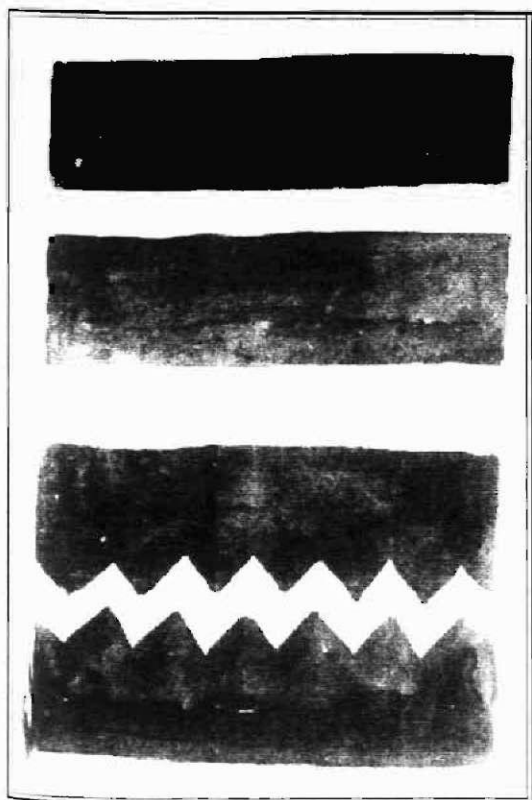
70. Oļģerta Grosvalda zīmētais karoga mets. Pastkarte ar karoga metu uzlīmēta uz kartona ar anotāciju. Karoga baltā svītra stipri cietusi, jo bijusi, šķiet, padomju okupācijas laikā aizlīmēta. CM 97207 (vecais inv. nr. 480).

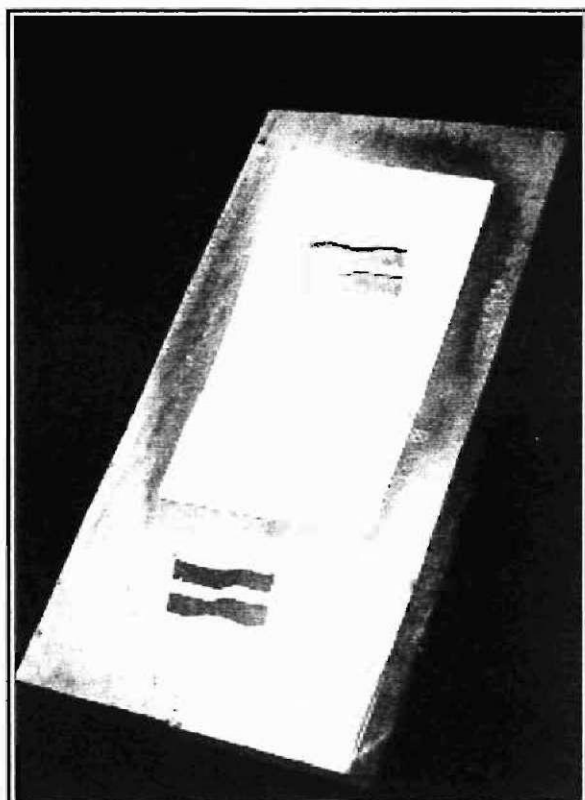
71. Anša Cīruļa zīmētais karoga mets. Latviešu kara muzeja apgāda izdota fotopastkarte 1917. gadā. CM 74818.

73. Anša Cīruļa zīmētais karoga mets, (LKM vecais inv. nr. 813). Reprodukcija no fotogrāfijas CM 97211 (vecais inv. nr. 164).

72. Anša Cīruļa zīmētie karoga meti, (LKM vecais inv. nr. 814 un 815). Reprodukcija no fotogrāfijas CM 97209 (vecais inv. nr. 162).

74. Fotogrāfa J. Rieksta pašizgatavota ierīce fotopastkaršu ar nacionālo karogu izgatavošanai 1917. gadā. Foto CM 97212 (vecais inv. nr. 165).

75. J. Rieksta 1917. gadā izgatavota kolorēta fotopastkarte pēc A. Cīruļa meta "Latviešu karogs". CM 97210 (vecais inv. nr. 163)

76. Voldemāra Tones zīmētā pastkarte. Tipogrāfiski iespiesta 1917. gada pavasarī.

1917

BRIHWIBAS AISNEHMUMS

Krievijas Pilsoņi un Pilsoņi!

Gegūti brīvība, pašpārvalde, tiesības, šķīst ar to uzleņ mums arī sūcētus pēnāstumus.

Jauktiprīna un jaekaheto brīwā dšihwe.
Jaturpina karščj brīhwibas aissargāšanai.

Nā maļe pret hancem behrneem — tā dšintene pret mums ištēep ļaivas rotas un laļķi ištēfēd
wīnēt ar nandu, kura tai wajabīga maļļa pašķu labā.

Brīwās Krievijas pilsoņi un pilsoņi! Aļķanzatees! Aļķanzatees ar wīļa sirdi uļ Paganu Baldības
aļķinajuma, ņeibfatees ištēfēdēt ļaiva pēnāstumu pret dšinteni, **parāstātees uļ 1917. gada**
Brīhwibas Aissnehmumu.

Aļķibodeet iuļķi ļaivas leļķos rubļos, radeet tautas miljardus, kuri titts ištēetotī kapejam tautas wajabībam.
Aļķepemiršēet, la nogahā waldība aļķahjūķe iuļķu rentejas laļķi.

Rīgas Paganu Pūķitās Salna Gengala.

Aļķfēmet Gemes Paganu Padomes Balde.

Rīgas Sabedriķe Deputātu Padomes priestēfēdētājs **DR. Kantonā.**

... aruļķas Salda Deputātu Padomes Iļķiļa Komitējas priestēfēdētājs **Stomā.**

Aļķpewerētās Salda Deputātu Padomes Iļķiļa Komitējas priestēfēdētājs **berēis ištēfēdētājs Gemes.**

77. Voldemāra Tones 1917. gada pavasarī zīmētais Krievijas Brīvības aizņēmuma plakāts
(63 x 44,5 cm, tipogrāfiski iespiests). CM nr. 94083

79. Anša Cīruļa zīmētais Rīgas
ģerbonis.
J. Rieksta 1917. gadā izdota
fotopastkarte.

78. Anša Cīruļa mēģinājuma
zīmetums autonomas Latvijas
ģerbonim.
J. Rieksta 1917. gadā izdota
fotopastkarte.

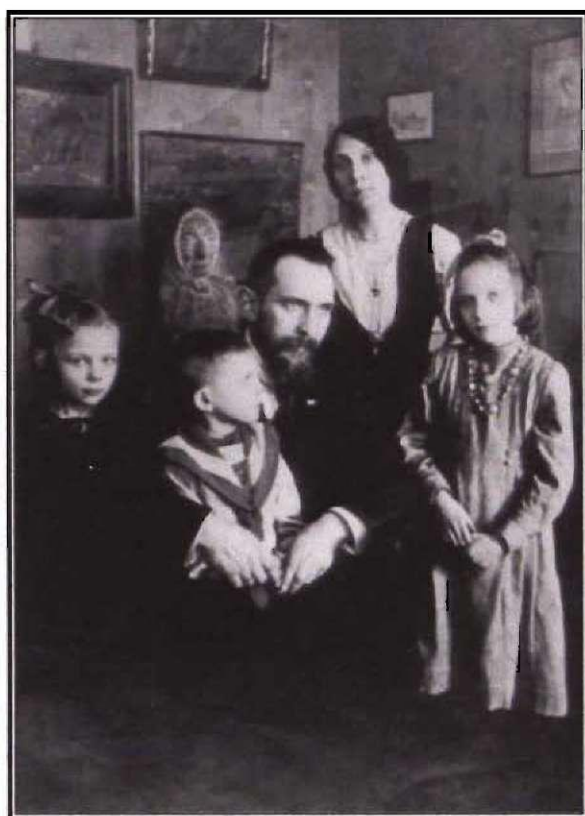

80. Anša Cīruļa zīmētie Latviešu strēlnieku pulku labdarības marku etiķetes.
Foto no albūma LKM nr. 68 – 5747 (fotogrāfija nr. 5439)

81. Latviešu Pagaidu nacionālās padomes valde. No kreisās sēž: K. Bahmanis, J. Rubulis, V. Zamuels, J. Palemanis, K. Pauļuks; stāv no kreisās : V. Siliņš, O. Nonācs, K. Skalbe, J. Akuraters, Ēd. Laursons.
20. gs. 20. gadu foto no grām.: Nonācs O. Ziemeļlatvija. – R., 1928. – 28.a lpp.

82. Mākslinieks Burkards Dzenis' ar sievu Augusti un bērniem Ainu, Jāni un Dagni Petrogradā 1917. gadā. RLMM fotokopija nr. 324951

83. Burkarda Dzeņa 1918. gadā zīmētā pastkarte. Latviešu pagaidu nacionālās padomes izdevums. Iespiesta tipogrāfijā "Н. Естифьев" Petrogradā.

85. 9. gs. latviešu karavīrs.
A. Čiruļa un M. Siliņa rekonstrukcija.
Foto izgatavots 30. gados no LKM
negatīva nr. 1920. Fotogrāfija CM 97215
(vecais inv. nr. 168).

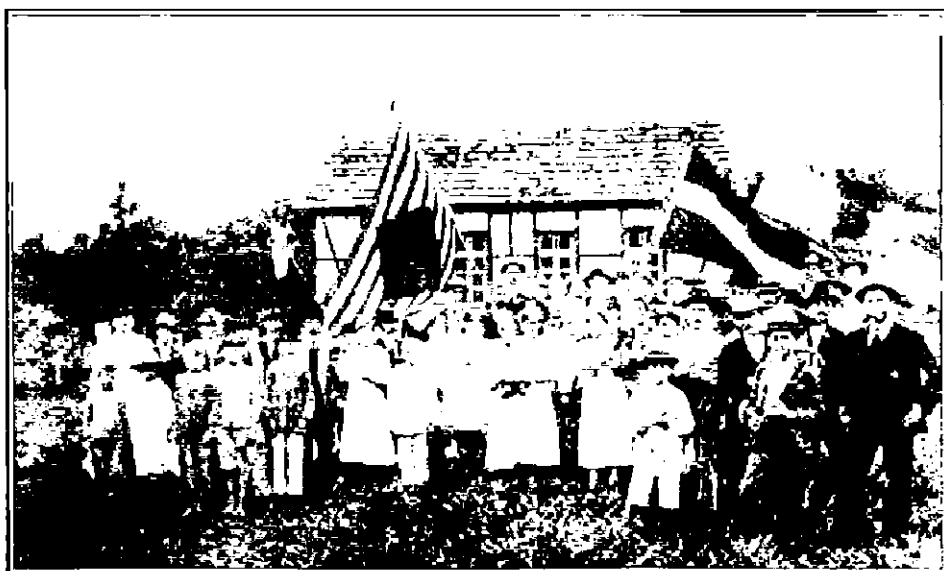
86. Latviešu karaģa iesvētīšana karagustekņu nometnē Stargardē, Pomerānijā. I NB RII-10
182

87. 1912. gadā izgatavotais Bostonas latviešu zili-zaļi-zelta krāsu karogs. Pie karoga stāv Lilija Pinkule.

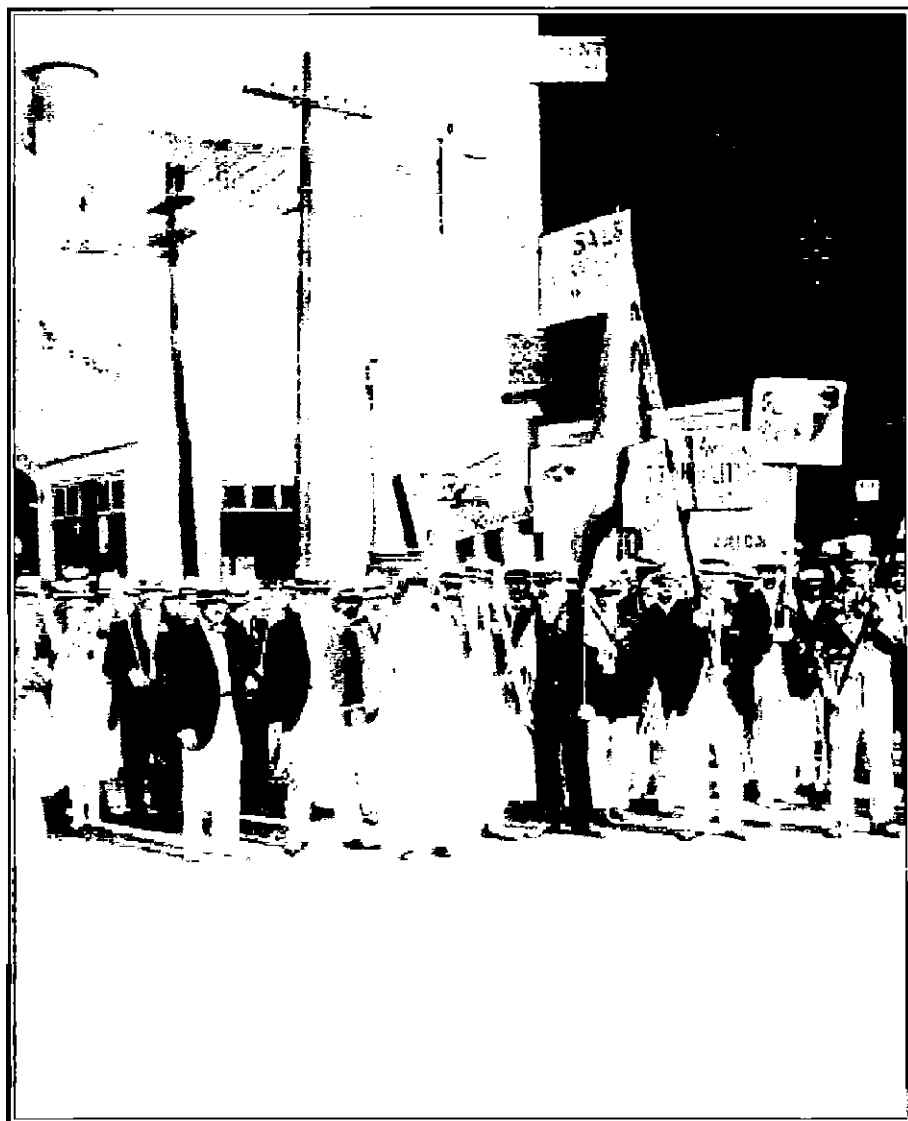
Foto no: Ilustrēts Žurnāls.- Nr. 49.- 1923. - 505 lpp..

88. Filadelfijas latviešu karoga šuveja Anna Minka. Foto no gram.: I idums R. Latviešu brīvības meklētāji. - [b. v.], 1973. - 50. lpp.

89. Žakvases latviešu kolonijas Brazīlija manifestācija 1920. gada 18. novembrī. Foto no: Ilustrēts Žurnāls. - Nr. 2. - 1921. - 3. lpp.

90. Filadelfijas latvieši Amerikas Savienoto Valstu Neatkarības dienas parādē 1918. gada 4. jūlijā. LVA. 1981. f. 1. apr., 10. l.

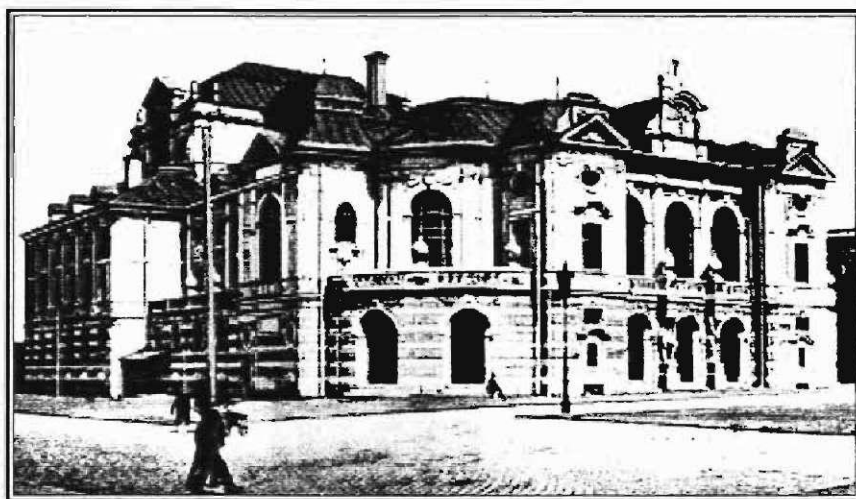

91. Latviešu amatnieku krājaizdevu kases nams Rīgā, Suvorova (tagad Krišjāņa Barona) ielā 3, kur sākotnēji notika Latvijas Pagaidu valdības sēdes (l. eka attēla kreisajā pusē). Attēla labajā pusē nams ar balto reklāmas sienu – "Centrālvesnieca", kur naktī no 17. uz 18. novembri no Krievijas karoga izgatavoja Latvijas karogu, kuru uzvilka virs Pagaidu valdības mītnes. 20. gadu foto.

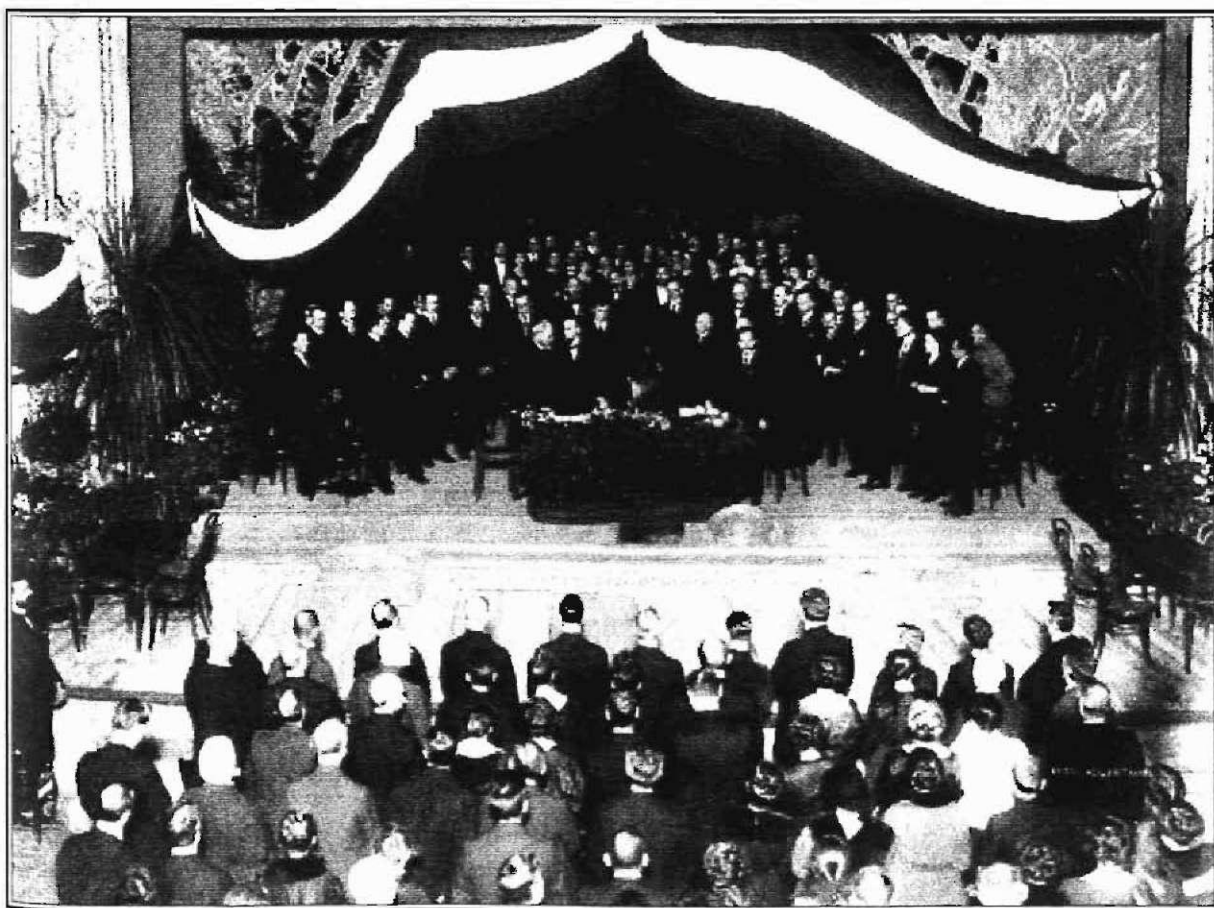

92. Karogs, kas naktī no 17. uz 18. novembri "Centralvesniecā" izgatavots no Krievijas karoga. LKM vecais inv. nr. 3080/16318. Fotografija CM 97219 (vecais inv. nr. 172).

93. Rīgas Krievu teātris (1918. g. Latvju opera, tagad Latvijas Nacionālais teātris), kur 1918. gada 18. novembrī proklamēja Latvijas Republiku.

94. Latvijas Republikas proklamēšanas akts. Viļa Ridzenieka fotogrāfija. 29, 5 x 39, 1 cm. LVM nr. 213629.

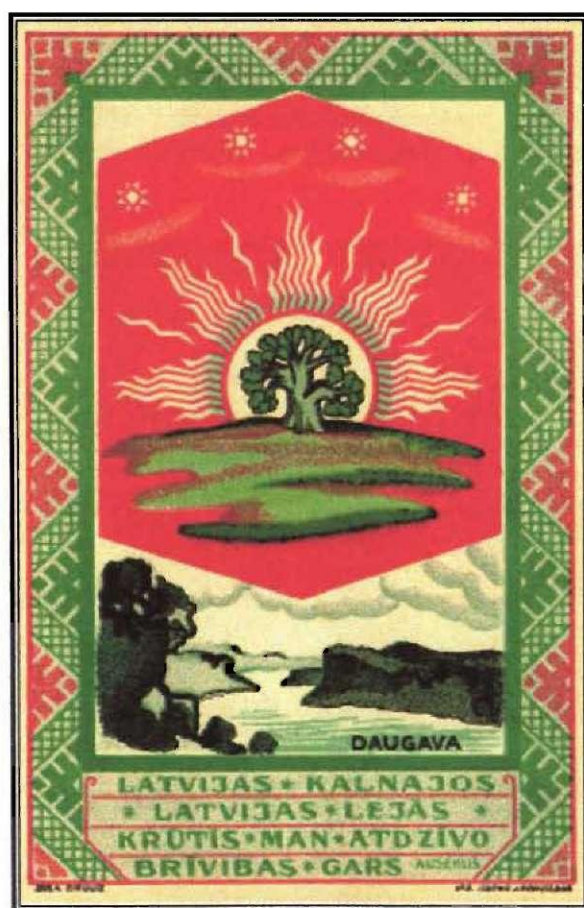
95. Mākslinieks Jānis Kuga, Latvijas proklamēšanas svinīgā akta zāles dekorators. Izvilkums no M. Lapiņa foto: Ilustrēts Žurnāls. – 1920. – Nr. 2. – 20. lpp.

96. Liepājas pilsētas valdes nams, pie kura jau 1918. gada 16. novembrī izkara sarkano sociāldemokrātu un latviešu nacionālo karogu. 20. gadu foto.

97. J. Rieksta izdotā pastkarte ar A. Cīruļa zīmējumu Nr. 1. "Latviešu karogs".

98. J. Rieksta izdotā pastkarte ar A. Cīruļa zīmējumu Nr. 2. "Daugava".

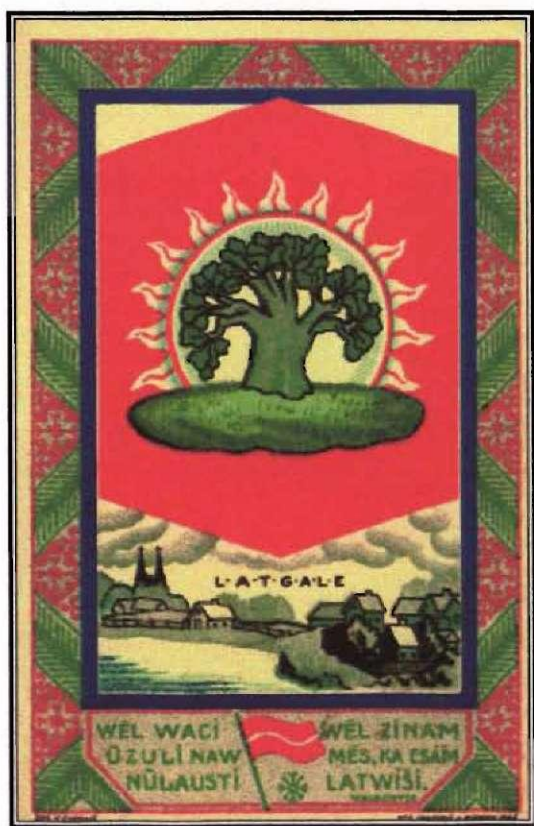

99. J. Rieksta izdotā pastkarte ar A. Cīruļa zīmējumu Nr. 3. "Piemini Latviju".

100. J. Rieksta izdotā pastkarte ar A. Cīruļa zīmējumu Nr. 4. "Latvju karogs latvju zemē".

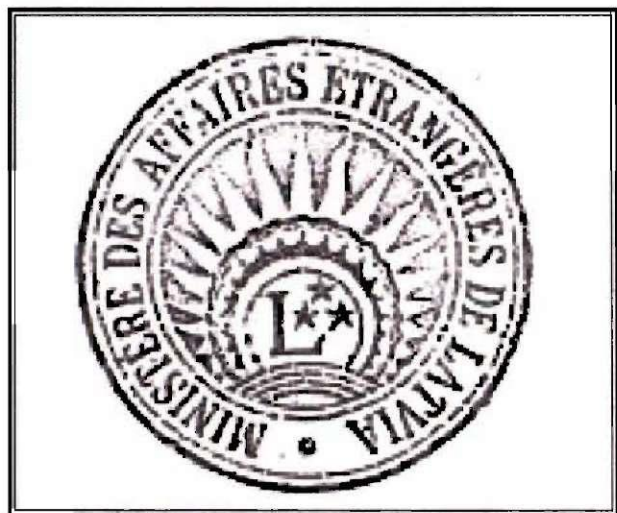
101. J. Rieksta izdotā pastkarte ar A. Cīruļa zīmējumu Nr. 5. "Latgale".

102. J. Rieksta izdotā pastkarte ar A. Cīruļa zīmējumu Nr. 6. "Rīga".

103. J. Rieksta 1918. gadā izdoto pastkaršu ar A. Cīruļa zīmējumiem otra puse.

104. Burkarda Dzeņa 1918. gada decembrī zīmētais Latvijas ģerbonis. 1919. gada 18. decembra dokumentu ar Latvijas Pagaidu valdības Ārlietu ministrijas zīmogu B. Dzenis pievienojis vēstulei K. Dzirkalim (23. 2. 60.) kā sava ģerboņa paraugu. CM nr. 89326, 256. lp.

105. Oskars Kalpaks (otrais no labās) ar brāļiem Robertu, Kārli un Jāni Rubuļiem no Meirānu pagasta Rīgā 1918. gada decembrī. Foto no grām.: Virza E. Pirmais Latvijas nacionālo karaspēku virspavēlnieks pulkvedis Oskars Kalpaks. – R., [1927]. – 36.a lpp.

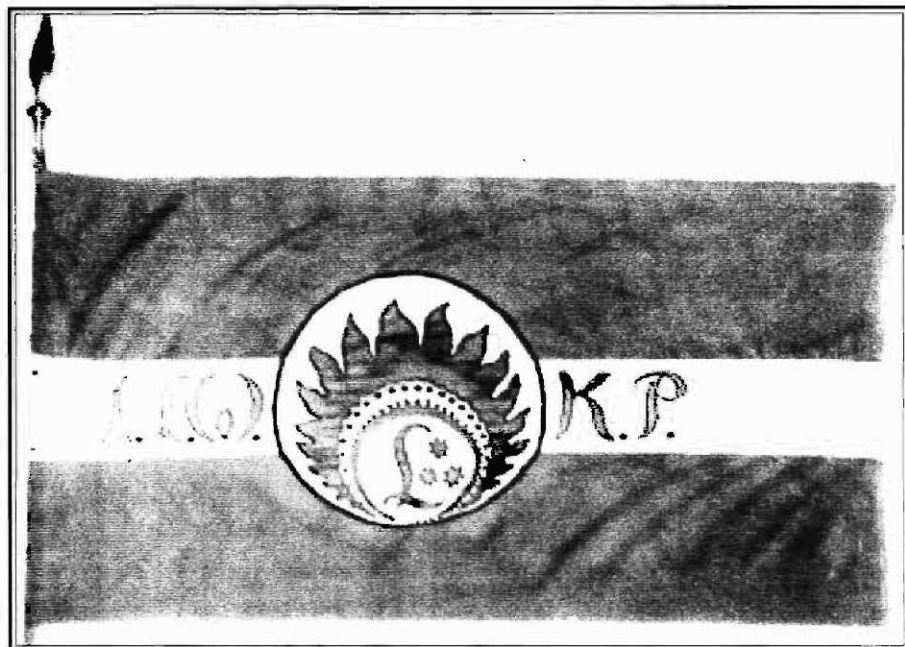
106. Zeiferta viesnīca Rūjienā, vīrs kuras 1919. gadā tika pacelts pirmais sarkanbaltsarkanais karogs atbrīvotajā Ziemeļlatvijā.

107. Nums, kurā 1919. gadā atradās Valkas apriņķa valde un Ziemeļlatvijas parvaldes iestādes, 20. gs. sākuma foto.

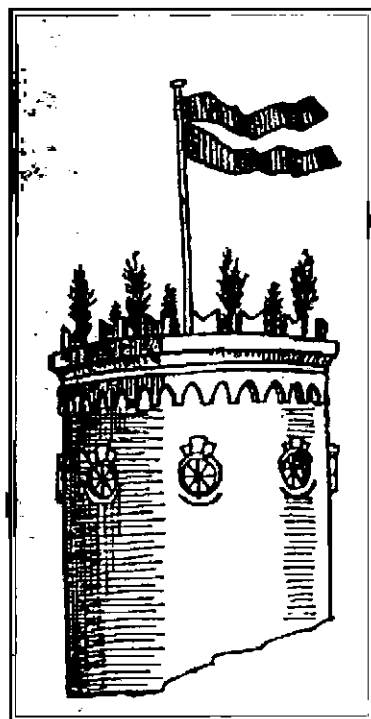
108. Valmieras pulka
karoga meta autore Jūlija
Suite. Foto no: Kunst:
kujutava ja tarbekunsti
almanahh. – 1958. – Nr. 1.
– 56. lpp.

109. 1. Latviešu Valmieras kājnieku pulka pirmais karogs. LVKFFDA, nr. 681-H

110. Rakstnieks Jānis Akurāters (l. no kreisas puses) un dzejnieks Edvards Vīrza 1919. gada. RI.MM nr. 372707.

111. 1919. gada lielnieku I. maija svētkos vējā pārplēstais sarkanais karogs Cēsu pils I. ademažera tornī. Aculecinieka K. Dzirkāļa zīmējums. Attēls no grām.: Dzirkālis K. Latvijas kara vēsture. – R., 1936. – 66. lpp.

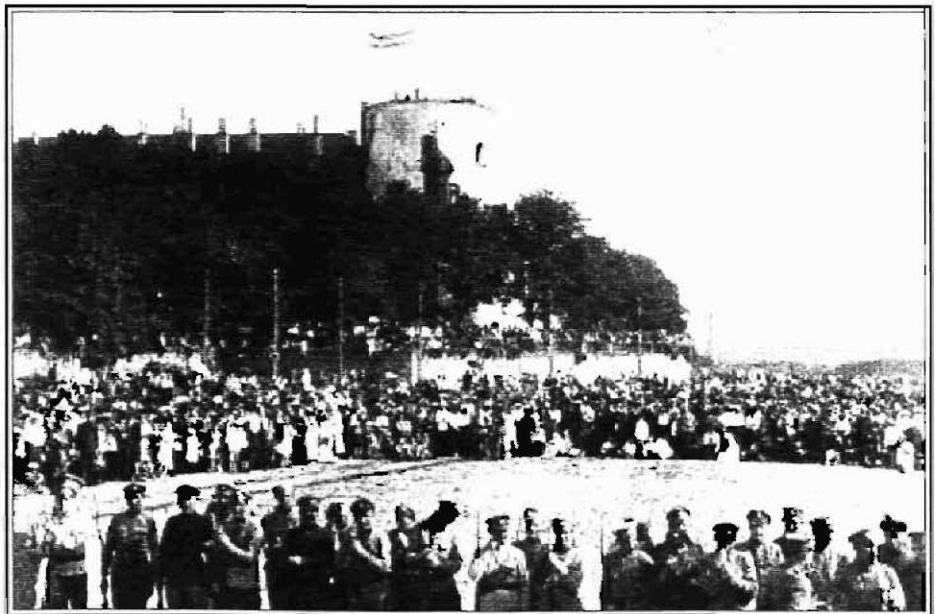
112. Ziemeļlatvijas brigādes ieviešana Rīgā 1919. gada 6. jūlijā. LKM 14485

113. Ziemeļlatvijas brigādes ieviešana Rīgā 1919. gada 6. jūlijā. Otrajā baltajā zirgā virspavēlnieks I. Zemītāns. Foto no grām.: Ziemeļnieki. Latvijas brīvības cīņu 50 gadu atcerēt. Rakstu krājums. – T. d. – [b. v.], 1970. 46. lpp.

114. Latvijas Pagaidu valdības nokāpšana no tvaikoņa "Saratov" Liepājā 1919. gada 27. jūnijā. J. Bo-kuma foto no grām.: Piemiņas vaiņags Latvijas kritušiem varoņiem /Sast. A. Prande. – R., 1926. – 68. lpp.

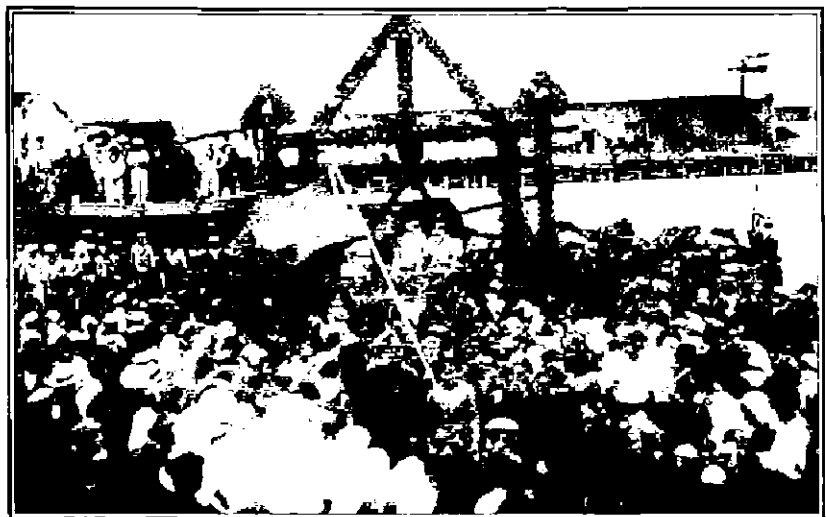
115. Latvijas Pagaidu valdības sagaidīšana Rīgā 1919. gada 8. jūlijā. A. Medņa [V. Ridzenicka] foto. LKM 3 – 2020/ 208 3 Ft.

116. Smiltenes reālskolnieku ekskursija uz Zilokalnu Valmieras apriņķī. 1919. gada 9. septembrī.

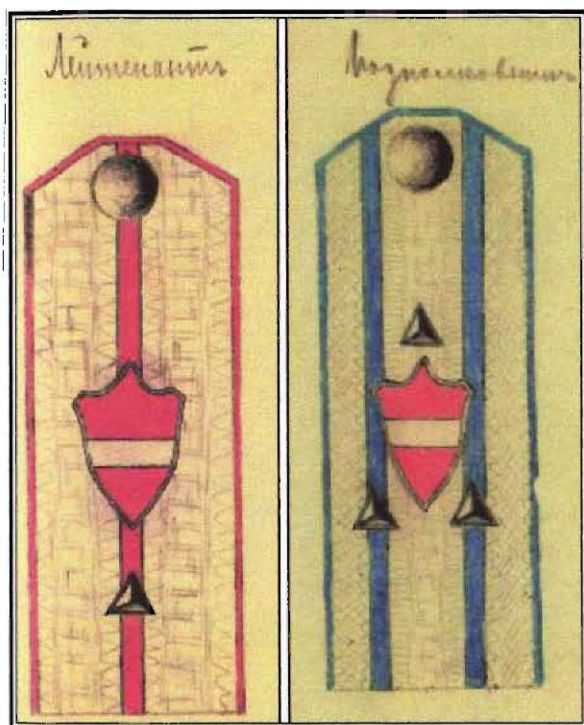

117. Latvijas armijas karavīru grupa Cēsvainē 1919. gada vasarā. Foto V. Eihēnbauma īpašumā.

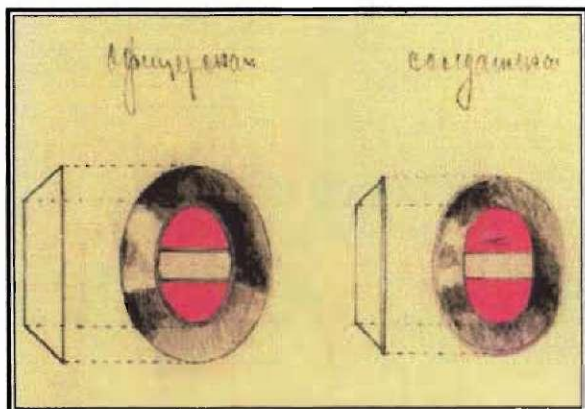

118. Latvijas armijas karavīru sagaidīšana Ventspilī 1919. gada 25. jūlijā. LKM nr. 8899/4438 f.

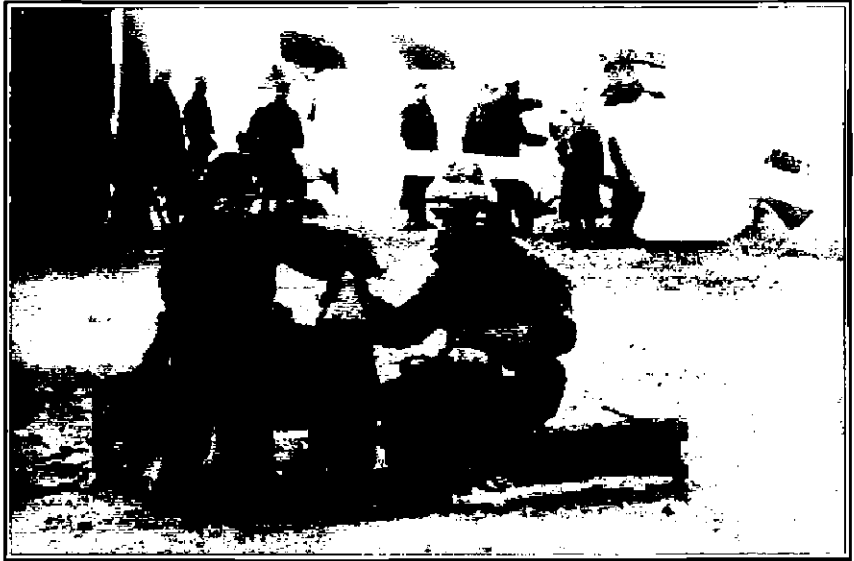
119. J. Zemitāna projektētie uzpleči (leitnantam un kopvedim) Ziemeļlatvijas karaspēkam 1919. gadā. LVVA 1526. f., 1. apr., 45. l., 16., 18. lp.

120. J. Zemitāna projektētās kokardes Ziemeļlatvijas karaspēkam 1919. gadā. LVVA, 1526. f., 1. apr., 45. l., 19. lp.

121. Latvijas karogs, kas 1919. gadā pa visu Bermontiādes laiku atradās Rīgas pils Svētā Gara tornī (labā pusē). Blakus 1. Latviešu Valmieras kājnieku pulka karogs. Kara muzeja ekspozīcija, 20. gadi. LKM fotonegatīvs nr. 4391.

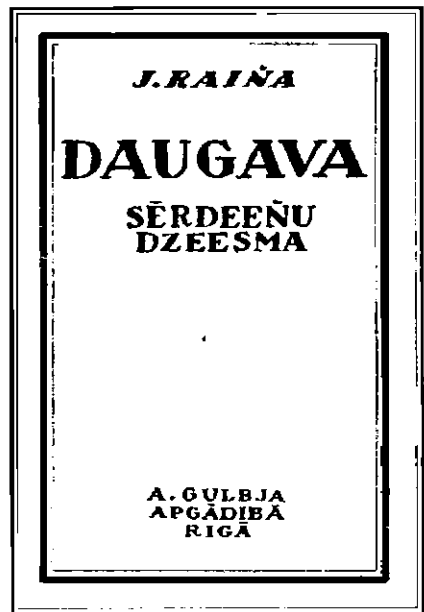

122. Latvijas armijas lidmašīna ar sarkanbaltsarkanu spārnu krāsojumu Bermontiādes laikā. Foto no grām.: Daugavas sargi/Sast. A. Iksens. – R., 1923. – 112 a lpp.

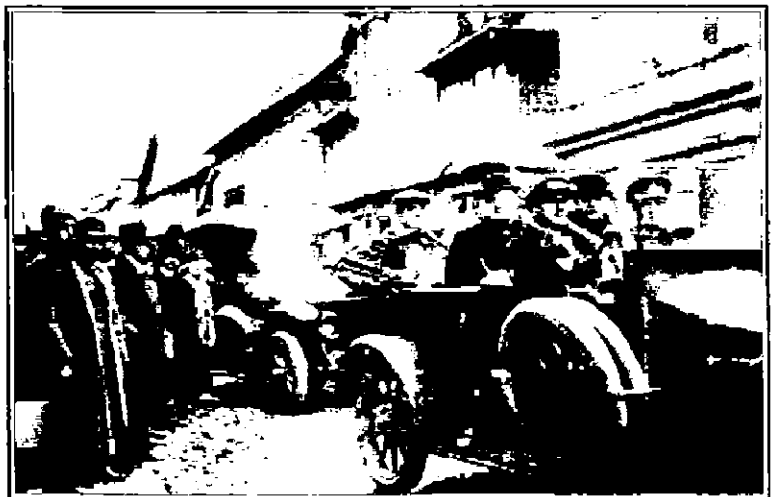
123. Sarkanbaltsarkanās lentes sedz kritušo zarkus Braču kapos Rīgā 1919. gada novembrī.

124. J. Raiņa "Daugavas" pirmizdevuma vāks. J. Kugas zīmējums. R. [1919].

125. Latvijas Pagaidu valdības godinašanas manifestācija atbrīvotajā Jelgavā 1919. gada 24. novembrī. Foto no LKM albuma 13636. LKM fotonegatīvs nr. 4399.

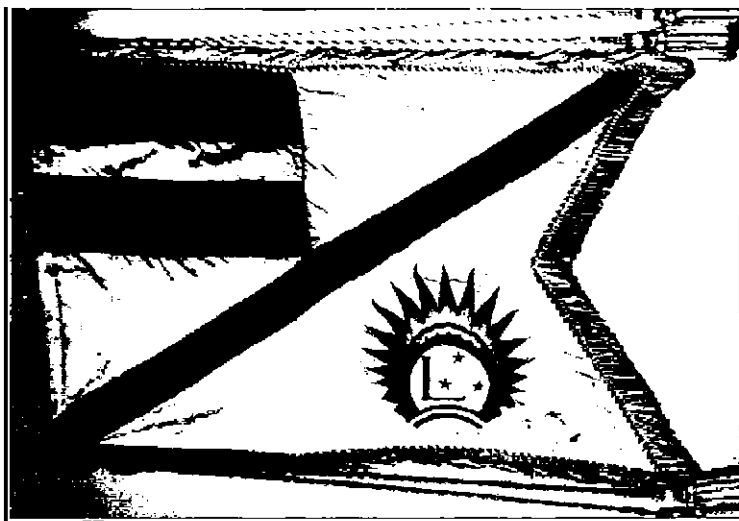
126. Ministru prezidents un apsardzības ministrs Karlis Ulmanis automašīnā aizmugurē ar ziediem rokās atbrīvotajā Jelgavā 1919. gada 24. novembrī. Foto no LKM albuma 13636. LKM fotonegatīvs nr. 4398.

127. Latvijas armijas Neatkarības bataljona 3. rotas 3. posma karavīru grupa Latgalē 1919. gada 10. augustā ar sarkanbaltsarkanu karodziņu un nacionālās krāsas roku apsējiem. LNB R $\frac{II-1}{182}$.

128. Latvijas brīvības cīnītāji pie Grobiņas pilsētas valdes 1919. gadā.

129. Latgales atsevišķā eskadrona standarts Latgales atbrīvošanas laikā. I.K.M fotonegatīvs nr. 4390.

130. 4. Valmieras kapiņu pulka 11. rota Latgalē 1920. gadā. CM 63633.

131. B. Dzeņa 1919. gada vasarā zīmētais pastmarku mets. Zīmulis, tuša, 9,8 x 12,5 cm (lapa 26,5 x 21,2 cm). Privātipašumā.

132. K. Ubāna 1919. gada vasarā zīmētais pastmarku mets. Zīmulis, gvaša, 13,3 x 9,5 cm (lapa 15,3 x 11,5 cm). Arnolda Putniņa īpašums.

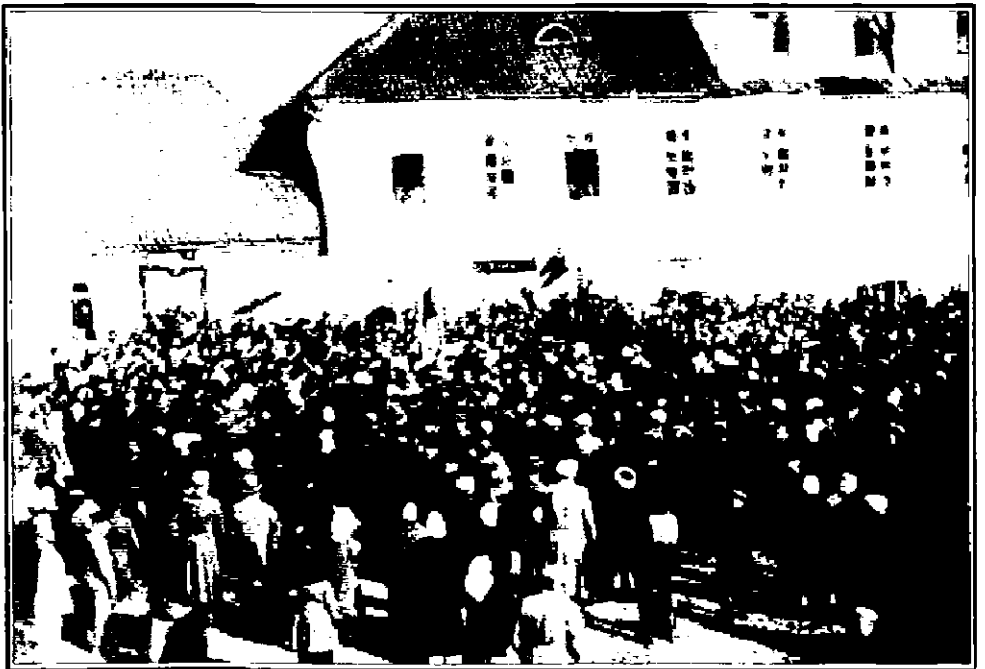

133. A. Puriša 1919. gada vasarā zīmētais pastmarku mets. Tuša, gvaša, 14,1 x 11,3 cm. Privātipašumā.

134. Ministru prezidents un apsardzības ministrs K. Ūlmanis Daugavpilī 1920. gada februārī. Blakus labajā pusē pulkvedis Krišjānis Berķis. LKM nr. 4 8395, 27143 Pt.

135. Ministru prezidents un apsardzības ministrs K. Ūlmanis 1920. gada 28. marta Tukuma. Foto no LKM albuma 107. LKM fotoiegāvis nr. 4395.

136. No bērza tāss izgatavota pastkarte ar nacionālās krāsas lenti. Nosūtīta no Latgales uz Nītauri 1920. gada 24. jūnijā. CM 86743.

137. Ligo svētņu kartiņa ar Latvijas armijas simboliku, sūtīta no aktīvās armijas 1920. gada jūnijā.

138. Jāzepa Grosvalda zīmētais vaks 1919. gadā Parīzē izdotajai grāmatai: Emile Doumergue. La Lettonie et Baltique.

139. Sarkanbaltsarkanais karogs pirmajā latviešu mākslas filmā "Laiku viesuli", kas pēc J. Akuratera scenārija uzņemta 1921. gadā.

140. Krūzīte ar nacionālo simboliku. Privātipašumā. J. Tančera foto.

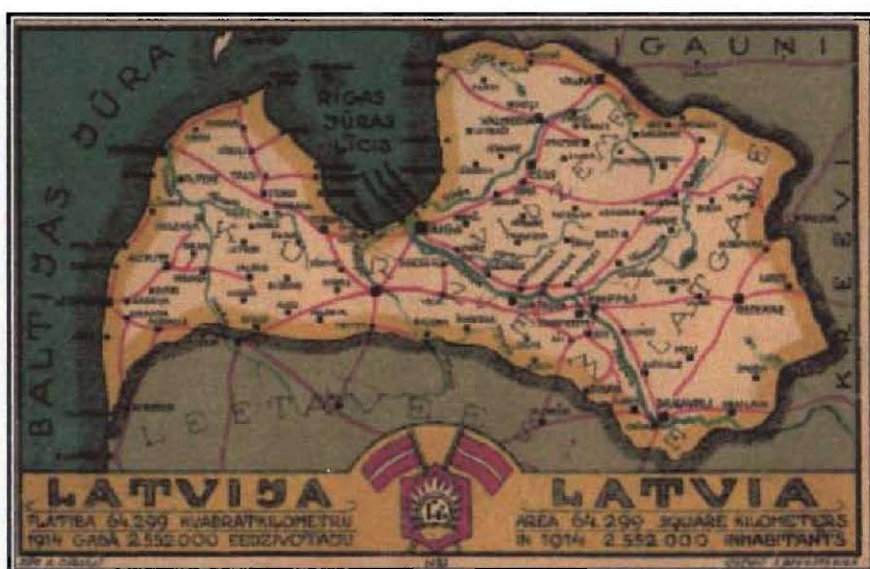

141. Krūzīte, kas apgleznota pēc J. Rieksta un A. Cīruļa izdotās pastkartes zīmējuma. Privātipašumā. J. Tančera foto.

142. Kafijas krūze ar sarkanbaltsarkano karogu rotājumu, kas 1920. gada 10. jūlijā pasniegta kā kāzu dāvana. Privātipašumā. J. Tančera foto.

143. "Latvijas karte". J. Rieksta pastkarte (Nr. 10) ar A. Cīruļa zīmējumu.

144. "Rīga – Latvijas galvaspilsēta". J. Rieksta pastkarte (Nr. 11) ar A. Cīruļa zīmējumu.

145. Latvijas armijas kareivju dienesta pakāpes. J. Rieksta izdota pastkarte (nr. 7) ar A. Cīruļa zīmējumu.

146. Latvijas armijas virsnieku dienesta pakāpes. J. Rieksta izdota pastkarte (Nr. 8) ar A. Cīruļa zīmējumu.

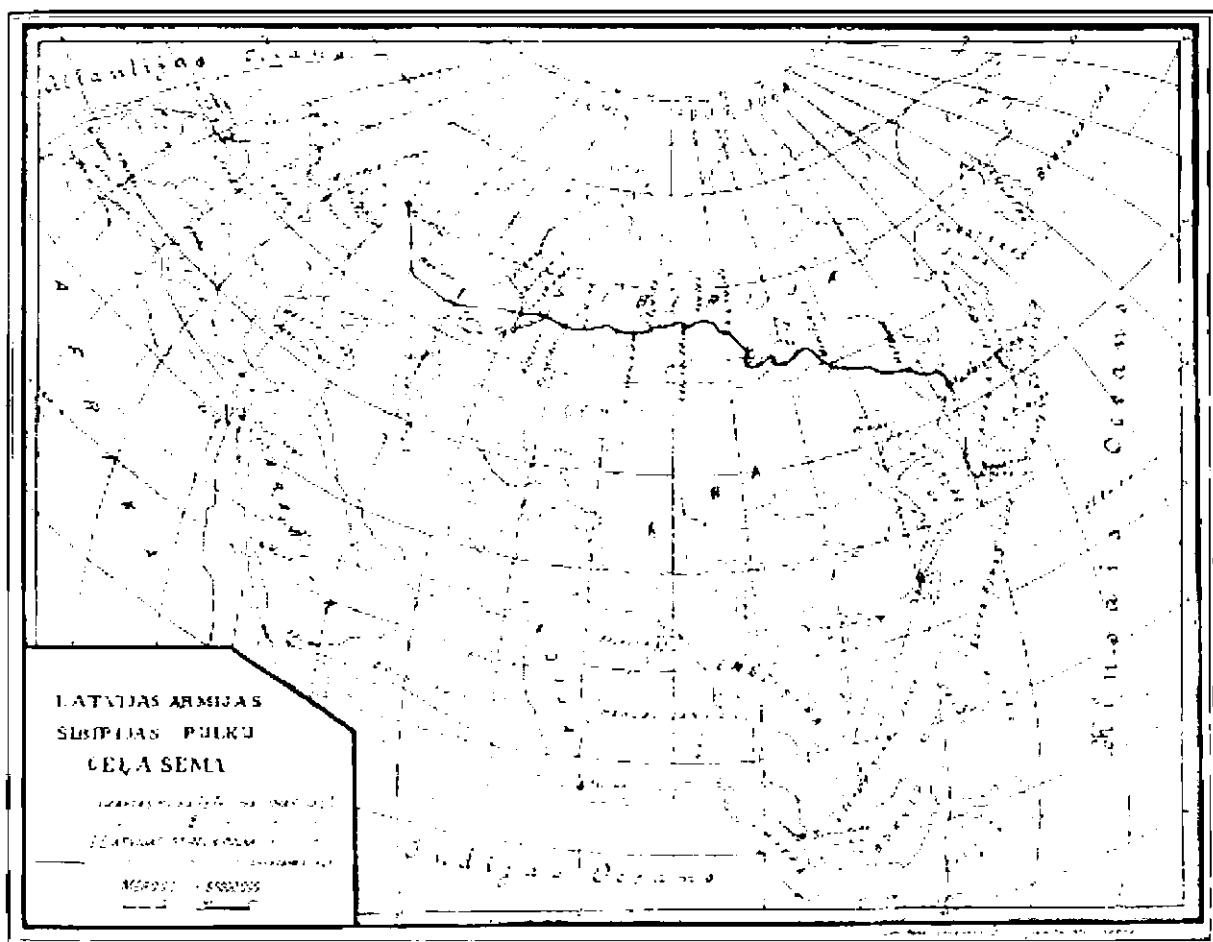

147. Latvijas armijas virsnieku dienesta pakāpes. J. Rieksta izdota pastkarte (Nr. 9) ar A. Cīruļa zīmējumu.

148. A. Cīruļa projektētais Latvijas ģerbonis. J. Rieksta izdotā pastkarte (Nr. 12).

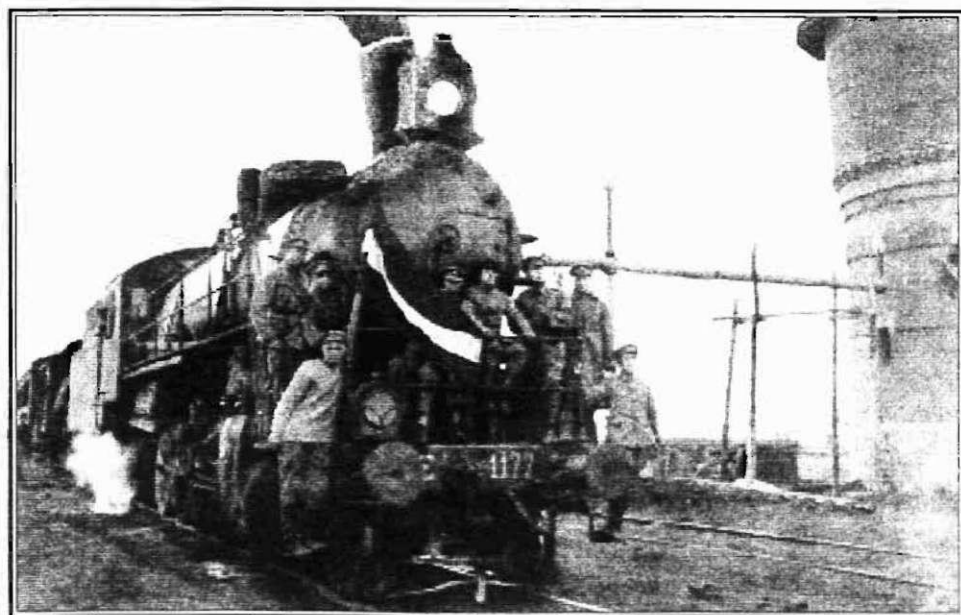

149. Latvijas armijas Sibīrijas pulku ceļa shema. Zīmējis topogrāfs P. Mantnieks.
 No grām: "Kaija" Imantas pulka strelnieku žurnāls sešos skrējienos. R., 1922. - 174. lpp.

150. Adrese vaka zīmējums, kurā 1920. gada 23. aprīlī Troickas pulkam pasniedza Harbinas latvieši. CM 97228 (vecāis inv. nr. 184.).

151. Pirmā Latvijas bataljona (Troickas pulka) strēlnieka kaps Sibīrijā pie Makušino pietātnes 1919. gadā Sibīrijas un Urālu Latviešu nacionālās padomes Informācijas biroja izdotā pastkarte.

152. Troickas pulks stacijā "Čingiz - Han" 1920. gadā. Fotografijas anotācija pēc troickiešu 1922. gada albuma; citos izdevumos šis pats attēls anotēts kā stacija "Ugoļnaja".

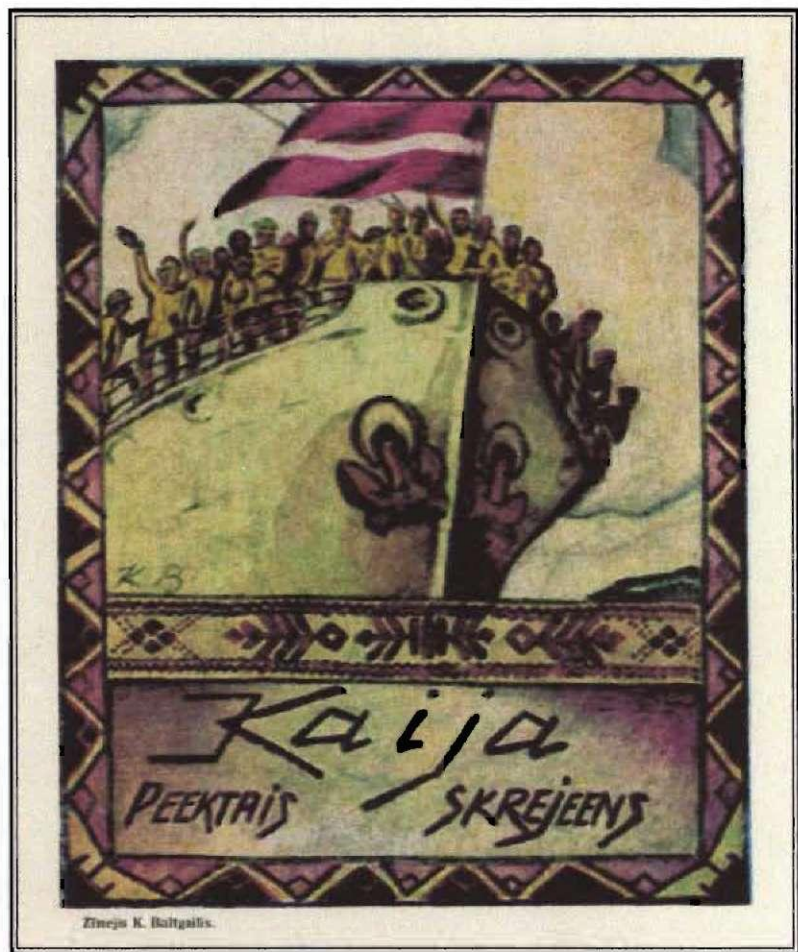

153. Imantas pulka klubs Vladivostokā 1919. gadā. LVKFFDA, nr. 125540 – H.

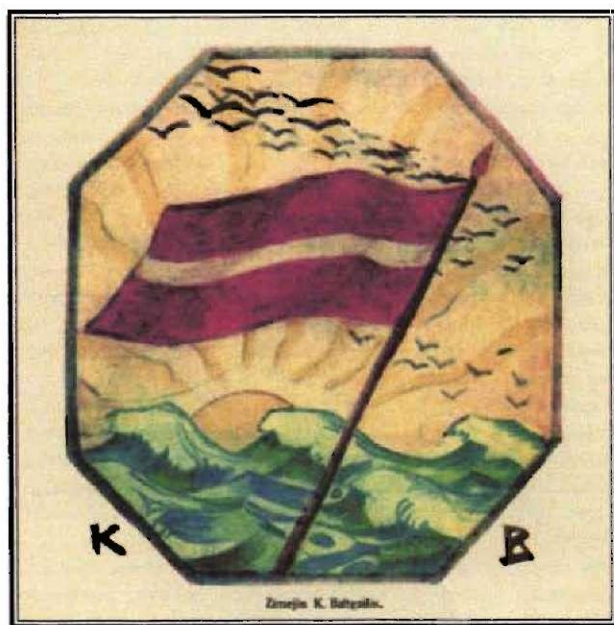

154. Sibīrijas un Urālu Latviešu nacionālās padomes Informācijas biroja izdoto pastkaršu aizmugure.

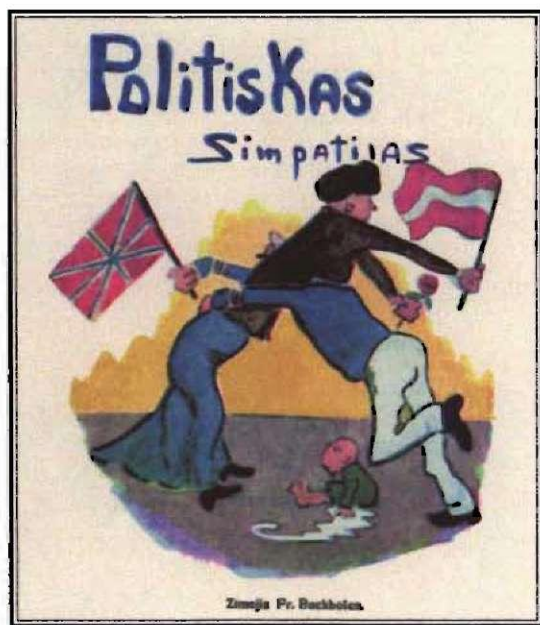

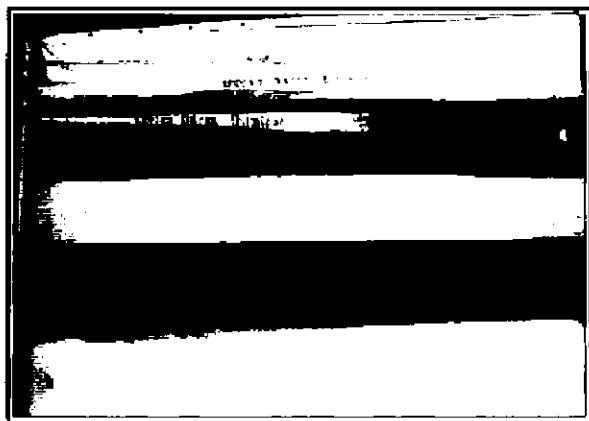
155. Imantas pulka rokrakstu žurnāla "Kaija" vāks, kuru zīmējis mākslinieks Kārlis Baltgailis. No grām.: "Kaija"..., 119. lpp.

156. K. Baltgaiļa zīmēta ilustrācija rokrakstu žurnālā "Kaija". No grām.: "Kaija"..., 9. lpp.

157. F. Buholca zīmējums rokrakstu žurnālā "Kaija". No grām.: "Kaija"..., 108. lpp.

158. Latvijas karogs ar lenti, kuru pārveduši karavīri no Sibīrijas. Foto no LKM oriģināla CM 97226 (vecais nr. 182).

159. Imantas pulka un Latviešu centrālā biroja Tālos Austrumos darbinieku atgriešanās Latvijā 1920. gadā. Centrālajā grupā 2. no kreisās stāv profesors P. Šmits.

160. 1. Daugavpils latviešu strēlnieku pulka 3. rotas karogs. Foto no: Ilustrēts Žurnāls. 1921. Nr. 7. – 6. lpp.

161. Rēzeknes bēgļu karantīna 1920. gadā. M. Lapīņa foto. Foto no I.KM albuma nr. 229. Fotonegatīva nr. 4389.

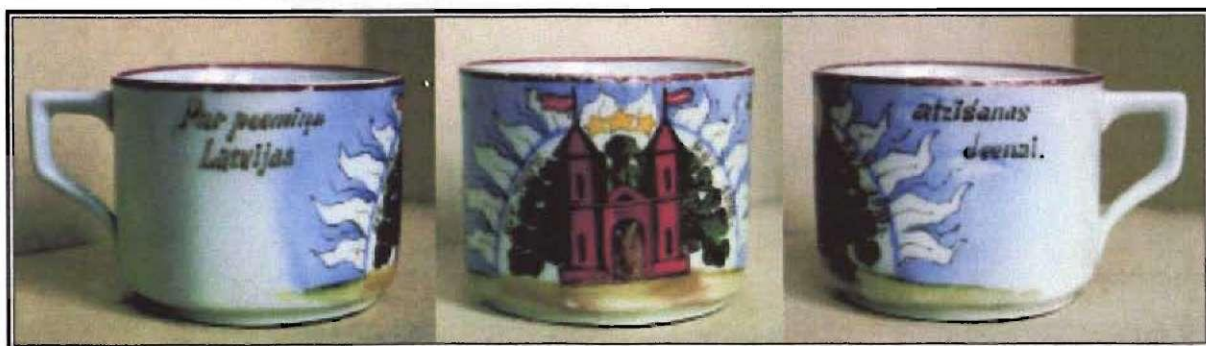

162. Pirmie ķēlnieki pēc purnakšanas no Padomju Krievijas pār robežu Latvijā 1920. gada Zilupe. M. Lapīņa foto. Foto no I.KM albuma nr. 229. Fotonegatīva nr. 4388.

163. Sibīrijas un Urālu Latviešu Nacionālās padomes izdota pastkarte ar šīs padomes zīmogu. Pastkarti no Vladivostokas uz Valmieru 1919. gada 19. novembrī nosūtījis Hermanis Asars.

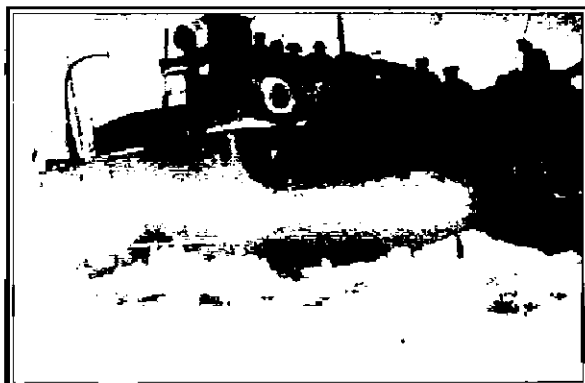

164. Krūzīte, kuru apgleznojuši Latvijas bēgļi Harkovā par godu Latvijas *de jure* atzišanas dienai 1921. gadā. CM 94082. J. Tančera foto.

165. Kuģniecības firmas "K. Kronenberg" velkoņi "Kodimo" (priekšplāna) un "Baltija".

20. gadu foto no grām.: Latvijas Republika desmit pastāvēšanas gados/A. Bilmaņa red. – R., 1928. – 281. lpp.

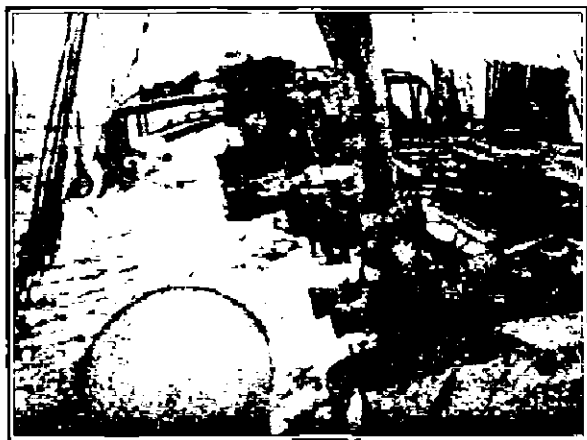

166. Tvaikonis "Maiga", kas viens no pirmajiem 1918. gadā brauca zem Latvijas karoga, iestrēdzis ledū 1919. gadā pie Rēveles.

Foto no grām.: Ziemeļlatvijas un Cesu kauju piemiņai, 1919 - 1926. – R., 1926.

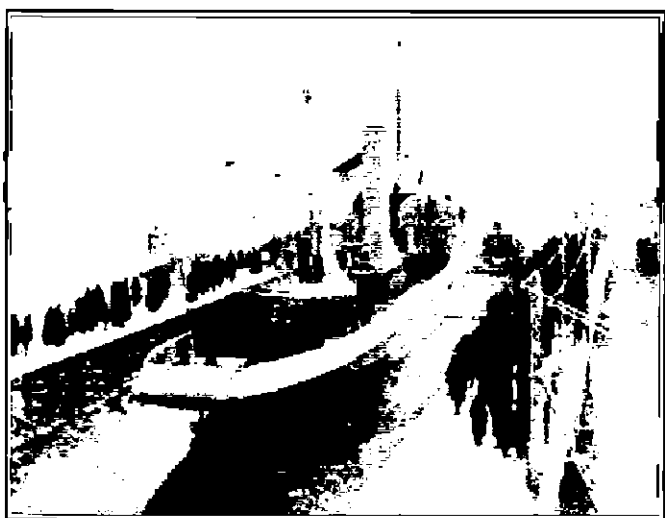
167. Tvaikonis "Saratov" 1919. gadā.

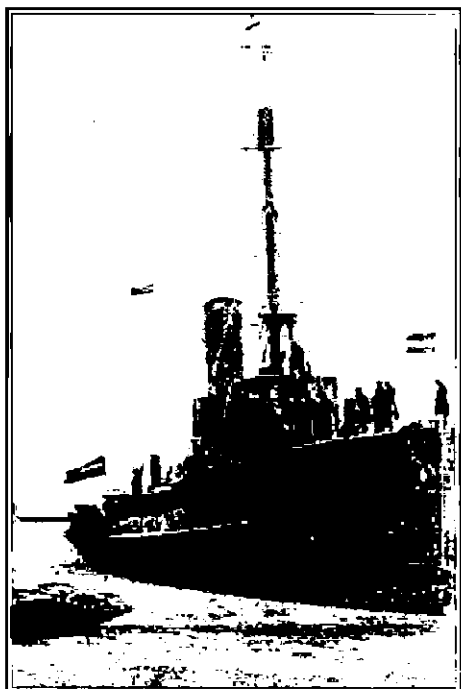
168. Tvaikoņa "Saratov" nogrimšana 1923. gadā. Foto H. Nakkurstz; Ilustrēts Žurnāls. – 1923. – Nr. 4, 12. lpp.

169. Tvaikonis "Daugava" (pirms tam "Vera"). 1923. gada fotogrāfija.

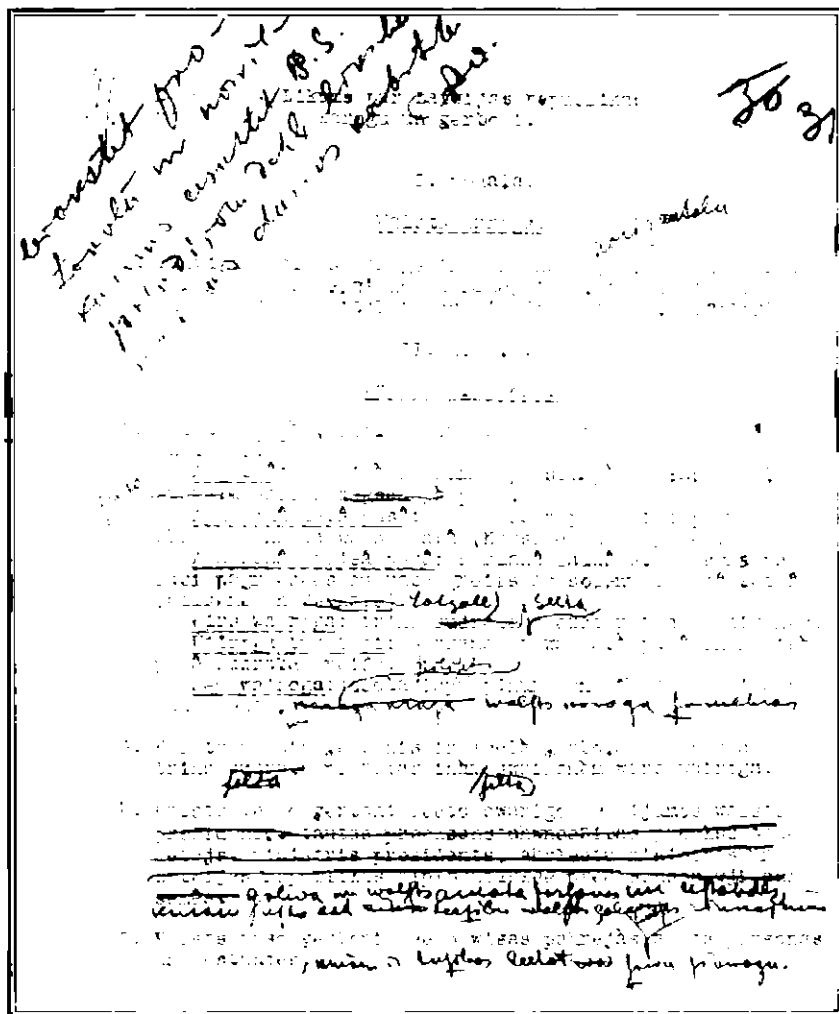
170. Karakuģa "Virsaitis" nolaišana ūdenī 1921. gada 10. novembrī. J. Rieksta foto: Ilustrets Žurnāls. 1921. Nr. 12. - 5. lpp.

171. Karakuģis "Virsaitis" pēc nolaišanas ūdenī 1921. gada 10. novembrī. "Klio" [V. Ridzenieka] foto: Ilustrets Žurnāls. 1921. - Nr. 12. - 5. lpp.

172. Karakuģa "Virsaitis" karoga iesveļošana 1922. gada 26. augustā. IVM VI: 4025. Albama nelimeta fotogrāfija ir izgatavota no kadreiz Kara muzeja bijuša fotonegatīva nr. 8619.

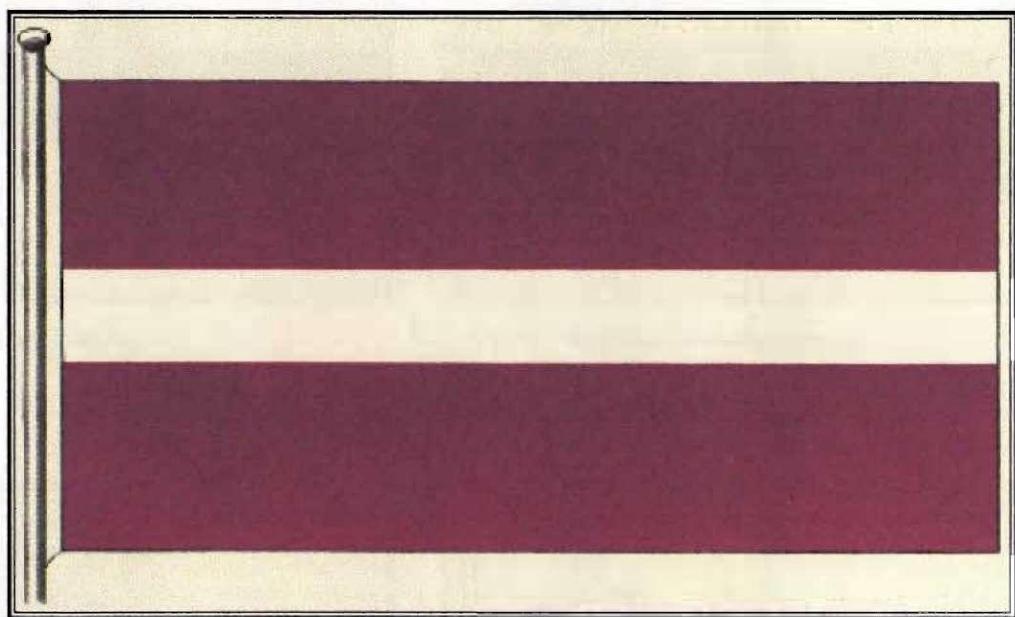

173. Satversmes komisijas Heraldiskās apakškomisijas sagatavotais likumprojekts "Likumam par Latvijas republikas karogu un ģerboni" 1921. gada jūnijā. LVA. 5486. l., 1. apr., 103. l., 31. lp.

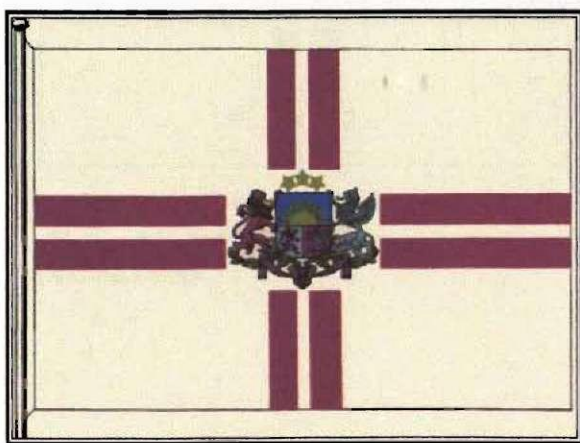

174. "Likumu un Ministru kabineta noteikumu krājums" 1923. gada 10. marta, kura publicēti Latvijas karogu zīmējumi.

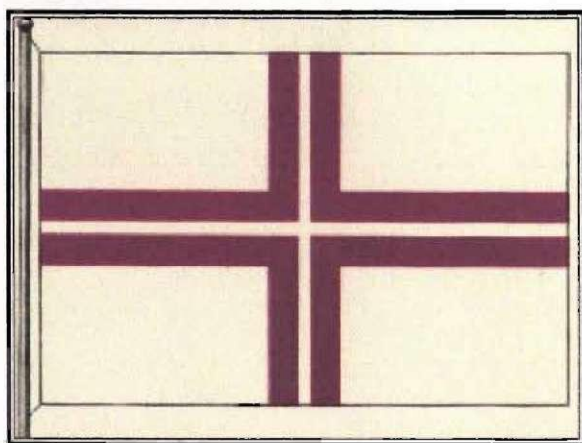
175. 1923. gada 20. janvārī izsludinātā "Likuma par Latvijas valsts, tirdzniecības, amatu personu un atsevišķu iestāžu un karakuģu karogiem" karogu zīmējumu paraugi. Publicēti "Likumu un ministru kabineta noteikumu krājumā" 1923. gada 16. martā

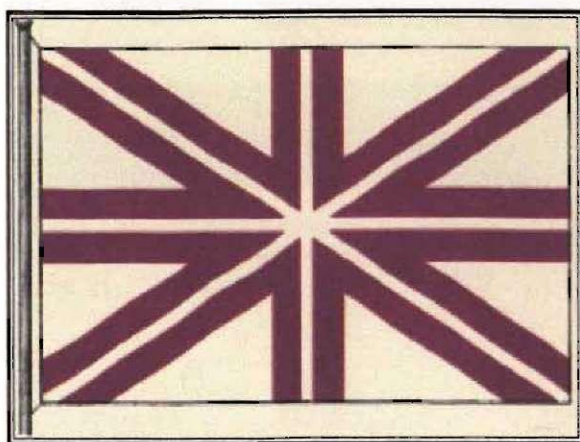
175. 1. Latvijas valsts un tirdzniecības karogs.

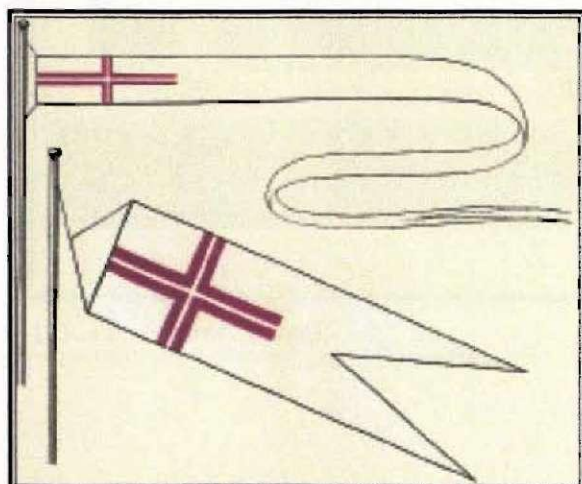
175. 2. Valsts prezidenta standarts.

175. 3. Karakuģa karogs.

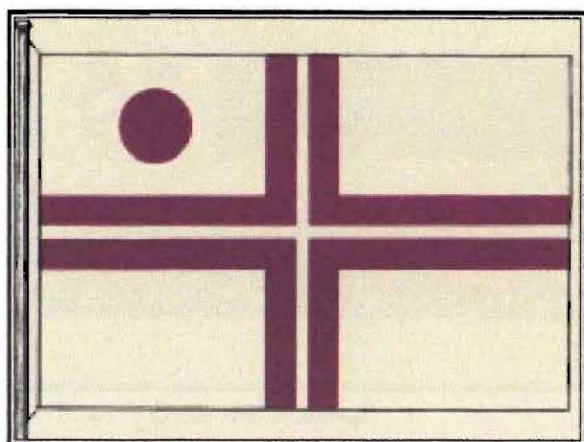
175. 4. Cietokšņa un karakuģa bugspitkarogs.

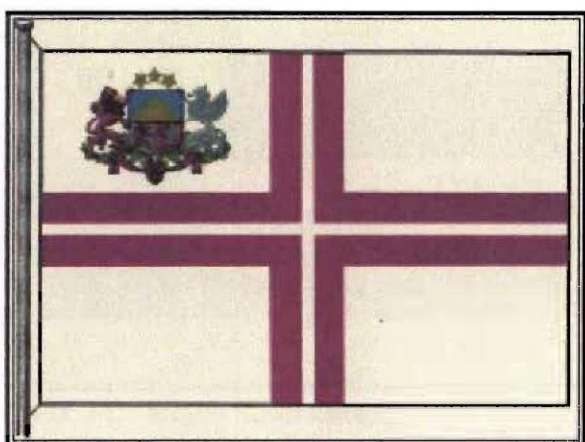
175. 5. Karakuģa vimpelis.

175. 6. Jūras kapteiņa komandvimpelis.

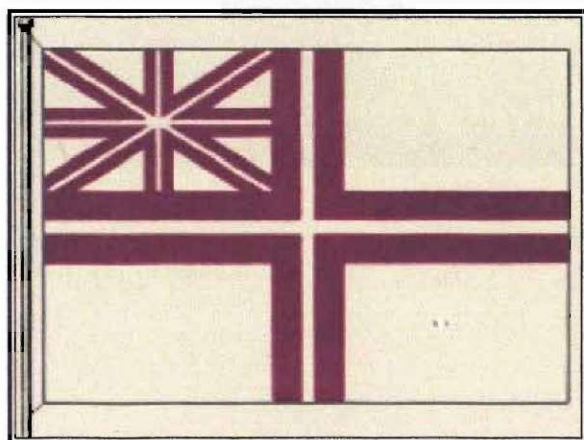

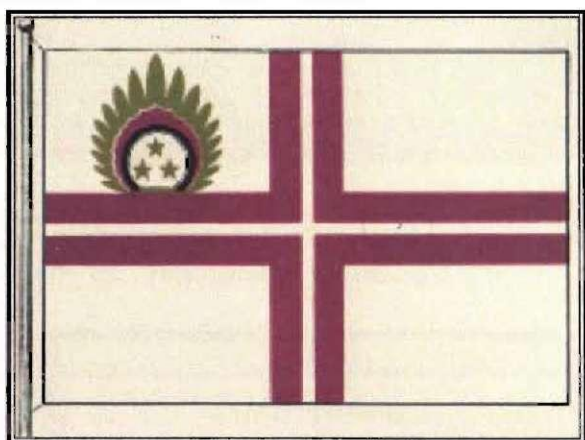
175. 7. Admirāļa karogs.

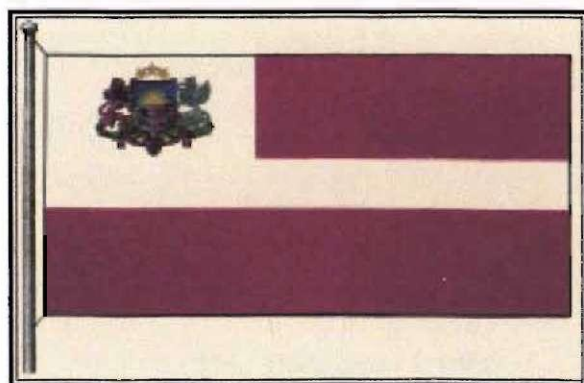
175. 8. Ministru prezidenta karogs.

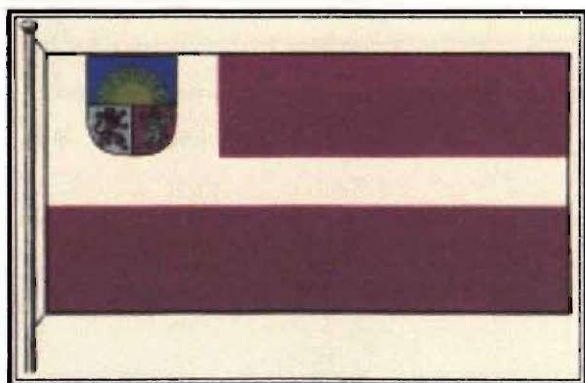
175. 9. Armijas virspavēlnieka un karaspēka inspektora karogs.

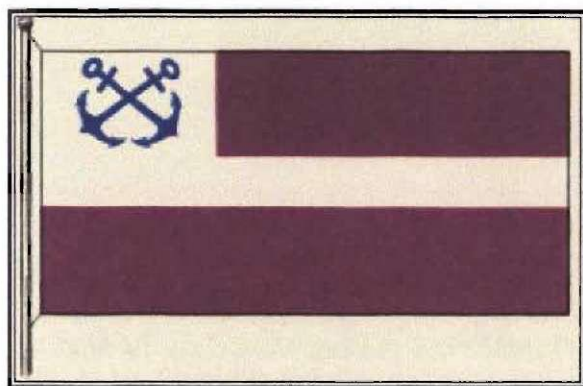
175. 10. Apsardzības ministra karogs.

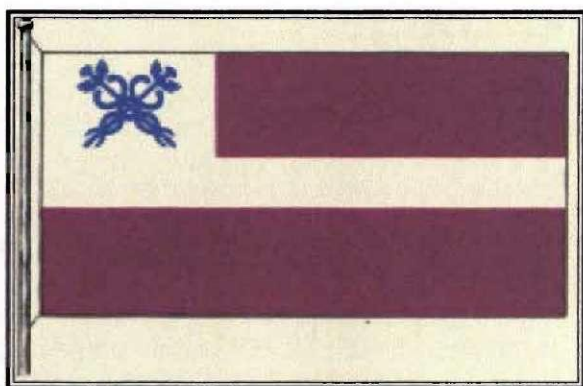
175. 11. Sūtņa karogs.

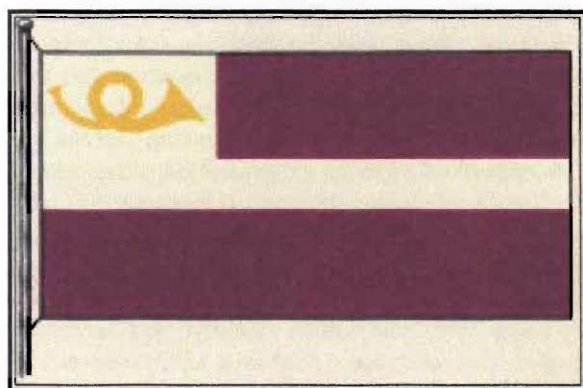
175. 12. Konsula karogs.

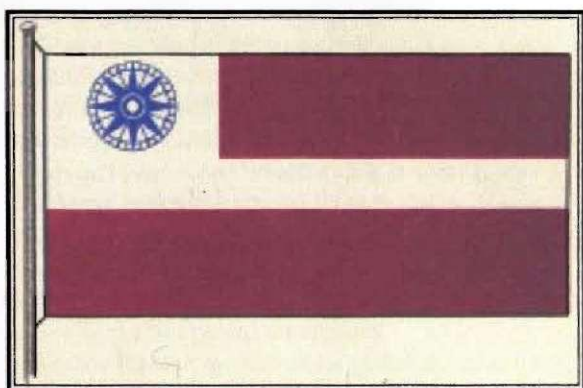
175. 13. Ostas valdes karogs.

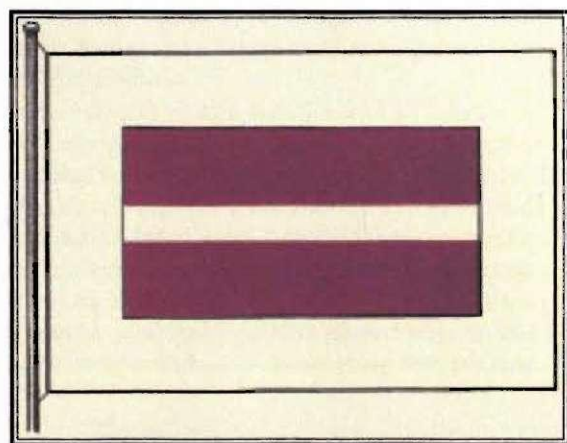
175. 14. Muitas valdes karogs.

175. 15. Pasta karogs.

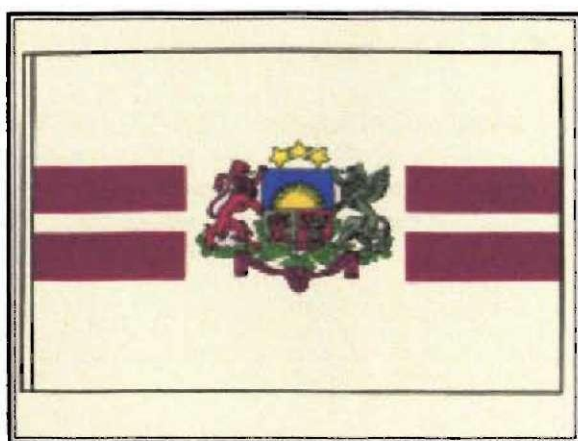

175. 16. Hidrogrāfijas kuģa karogs.

175. 17. Loču karogs.

176. 1936. gada 14. jūlijā apstiprinātais Ministru prezidenta biedra, ministru (izņemot kara ministru), ministru biedru un valsts kontroliera karogs.– Karogu, flagu, vimpeļu un signalizācijas ierīču apraksti un zīmējumi. Kara ministra 1937. gada 7. pavēle. – R. – 1937. – 4. ilustrāciju lp.

Rīgā, 8. jūlijā

LATVIEŠU PULKS IR ATĻAUTS

Šādu vēsti mums nupat atnesa avizes. Valsts domnieks Goldmanis bijis pie Augstā armijas virspavēlnieka un izdabūjis atļauju latviešu pulka nodibinašanai. Par jauno pulku ir zināms tikai tik daudz, ka viņam par pamatu tiks tos divus latviešu bataljonus, kas varonīgi aizstāvēja Jelgavu aprīlī un tikpat varonīgi jūnijā kāvās pie Lackovas. Latviešu pulkā varēs iestāties arī virsnieki latvieši no citām armijas daļām. Viņā uzņems brīvprātīgos un pirmās un otras šķiras zemes sargus.

Latviešu pulkam ir atļauts uz karogiem, blakus krievu, likt arī latvisku uzrakstu. Bez tam atļauts pie mundiera nēsāt pazīmes, kas norāda uz latviešu īpatnību. Augstais virspavēlnieks nav varējis teikt - latviešu mundieru, tapec, ka tāds nav nevienam pazīstams, jo vēsture tikai senos laikos atmin latvju īpatņus karēivjus. Latvju māksliniekiem tagad ir uzdevums pagatavot paraugus latvju karēivju nozīmēm un zīmēt karogus nacionālās krāsās.

Latviešu pulkam ir ne tik daudz stratēģiska, kā morāliska nozīme un sevišķi priekš latviešiem. Vispirms pulks būs nacionāla karaspēka simbols, ka karā iet ne tikai piespiesti ļaudis, bet brīvi latviešu karēivji, kas ar dzīvību grib aizstāvēt savu tik bīstami apdraudēto dzimteni. Latviešu pulks ir simbols, ka pret Vāciju karo arī latviešu nācija, kā p a t s t ā v ī g s i p a t n ī s, kas draudzīgi iet lielo Krievijas tautu saimē. Viņš ir zīme, ka pret ienaidnieku karo visa tauta, ka karš ir viņas pašas lieta. Mūsu pulks ir simboliska liecība, ka mēs nepazūdam daudz Krievijas tautu starpā, bet kā karēivji kaujamies patstāvīgi par nācijas godu un dzīvību. Mums bus savi karēivji, kuŗu liktenim dzīvos līdzī vispēdējais latvietis, jo viņi dzīvos priekš dzimtenes.

Latviešu pulka atļaušana ir arī zināma uzlicēšanās latviešiem. Ir zīme, ka viņi savā garīgā un materiāla spēkā ir izauguši un pelna ievērību, jo tikai lielajai vecajai poļu tautai un latviešiem doti savi pulki. Latvju tauta tagad jau sasniegusi samērā augstu kultūras stāvokli. Latviešiem gan nav pašu vēsturiskas pagātnes, viņiem ir maz sabiedrisku darbinieku, sevišķi politiķu, tautas pašas arī ir par maz. Lai viņa tiktu pie tadas ievēribas, kā poļi un somi, kuriem dod plašas vietējās reformas. Tāmer tagad latviešus mana vairak ka citas pārējas Krievijas tautas, kultūras speks latvieši jau ir, jo viņi doma, ka tie ir uz navi apdraudēti no ģermanisma plūdiem. Nacionālus pulkus dod tikai nopietnos nāciju pārdzīvojumu brīžos.

Bet latviskā seja viņā bus skaidri saredzama. Latviešu pulks būs p i r m a ī s n a c i o n ā l a ī s L a t v i e š u k a r a s p ē k s, un kā tadu varam tikai apsveikt. Viņš ir arī liels eksamens latviešu tautai, jo viņas pulks parādīs, cik nopietnas, cik lielas ir viņas karēiviskās tieksmes, - tautas bruņnieciskums, kas ir visām augstakam nācijām. Latvieši ir bez savas vēstures, pēc savas dabas ir hiriska tauta, kuŗa ilgus gadu simteņus uz sava vārda nav darijuse karēiviskus slavas darbus, jo tadus dara tikai brīvas, patstāvīgas tautas. Latviešu tauta sava pulka persona ir simboliski aicināta darīt savu eposu, pierādīt, ka viņa ir ne tikai rupīgu darbinieku un hirisku sapaotāju, bet arī karēivju bruņinieku tauta, kas nebaidās nāvei acis skatīties tad, kad liktenis sauc likt galvu uz ežņas un sargāt savu tēvu zemi. Mazī bus latviešu spēki daudzū miljonus vidū, viņu balsi gandrīz nemaz nesadzirdēs. Bet mums bus mīļa šī balsis, jo viņā mes dzirdēsīm tālu Imantas saucieniū pēc kultūrelli nacionālas pašnoteikšanas un karstu dzimtenes mīlestības apliecinājumu. L.

N.B. Šis raksts bija nodots jau vakardienas numuram, bet nevarēja tikt tam ievietots aiz apstākļiem, kuri no redakcijas neatkarajas.

[Janis Japīņš]

Ladums. Nr. 181. 1915. 8. jūl.

LATVIEŠU KAULAS KAROGI SEĻAVIENĪ UN LATVIEŠU STRĒLNIEKU BATALJONU KAROGI

Pagājuša gada decembrī Latviešu Strēlnieku Bataljonu Organizācijas Komiteja uzaicināja latviešu gleznotājus izgatavot zīmējumus latviešu strēlnieku bataljonu karogiem, pie tam izgatavošanas noteikumos starp citu bija arī teikts, ka zīmējumos pēc iespējas izlietojami tautiski motīvi.

Še nu jāsaprot, ka viszīmīgākais tautiskais motīvs būtu tas, izgatavot latviešu strēlnieku karogus gluži tādā krāsā, kāda bij senatnē latviešu kaujas karogiem, zem kuriem latvieši bij nepārspējami kara vīri. Bet ja nu tagad vispirms jāievēro valsts krāsas, tad tomēr šo senatnes nozīmi vajadzētu izlietot kaut piedevām.

Kaujas karogi bij latviešiem no sirmās senatnes līdz 13. gadsimteņa beigām un arī vēl tālākos gadusimteņos. Jau vārds karogs norāda uz īpatnēji latvisku. Šis vārds nav cēlies no krievu "chorugw", kā daži aplam uzskata, bet gan otrādi (leišu *karuna*, senprūšu *karangus*). Visām tautām jau no senatnes ir karogi.

Vispirms karogi gan derēja sapulcēšanās vietas apzīmēšanai, un tad vēlāk tos pieņēma karos par apvienošanās zīmi. Kaujās agrāk kāvās biežās, ciešās rindās un tad karogs norādīja vietu, kur kareivjiem pulcēties. Karoga pazaudēšanu kaujā uzskata par negodu, bet karoga atņemšanu ienaidniekam – par lielu godu. Senajiem romiešiem drēbes karogu vietā bij ērgļu tēli kāta galā.

Par seno prūšu karogiem Prūsijas vēsturnieki Simans Grunau un Lukass Dāvids pēc vecam kronikam stāsta, ka prūšiem bijis balts karogs, 5 olektis garš un 3 olektis plats, ar trīs dievu tēlu zīmējumiem zilā krāsā un ar uzrakstu senprūšu burtiem. Šo uzrakstu pētnieki lasa šādi: "Diev Korg supik su pustitojeis uztik szus" (latviski: "Dievs Korg (ražas dievs) dusmo postītājiem un sit tos"). Šis bij, kā izprotams, prūšu valsts jeb augstākā garīdznieka krīvu krīva karogs, un tādēļ arī bija baltas jeb garīdznieku krāsas. Prūšu kaujas karogi bij mazāki, bet kādas krāsas – kronikās nav vēstīts.

Par latviešu karogu krāsu ir droša ziņa. Kronikas nevien stāsta, ka latviešu kara pulki 13.gadusimteni kāvušies zem saviem karogiem, bet Rīniju kronika pateic arī karoga krāsu. 1280.gadā no senu senās latviešu pilsētas Cēsīm (krievu kronikas "Кеси") nāk kara gaitai uz Rīgu latviešu kara pulks un šai gadījuma Rīniju kronikā rakstīja: "No Cēsīm bij kara vīri atnākuši uz Rīgu ar k a r o g u s a r k a n ā k r ā s ā b a l t u s t r i p u p a v i d u, p a l a t v i e š u p a r a ž a i. B e t p a r C e s ī m s a u c k ā d u p i l s ē t u, k u r a i r l a t v i e š u z e m ē. T a s l a t v i e š u k a r o g s, t o v a r u j u m s p a t i e š a m s a c i t."

Redzam, ka ļoti nozīmīgs bij latviešu senais kaujas karogs: asins krāsā ar baltu stripu jeb svētuma nozīmes krāsu vidū.

Šo tautisko krāsas motīvu nu vajadzētu ievietot kādā vietā arī tagadējos latviešu strēlnieku bataljonu karogos.

Lietgalietis. [Jūlijs Krieviņš]
Rīgas Ziņas. – Nr. 13. – 1916. – 13. (26.) janv.

3.

TAUTAS ZĪMES

Latvieši pie vāpēm un karogiem ir ļoti pieraduši. Katra Baltijas muižnieku dzimta savas cilts zīmes ir ļoti cienījusi un ar viņam apzīmējusi tiklab karietes un ekas, kā savu mežsargu cepures, Pils torņos, garas kartis zemnieku acu priekšā pastāvīgi plīvinājušies dažādu krāsu karogi, tālu un skaļi vēstidami cilts vareņību un valdonību. Tur ir tradīcija un vēsture. Un latvieši pie tā tik ļoti pieraduši un līdz pašam pēdējam laikam tik ļoti ienīduši, ka nav varējuši ne vāpēt, ne karoga būtības saprast. Karogs un vāpens apzīmē kādu vēsturisku tradīciju, kādu ideju, kādu vienību, brālību, kādu īpašumu un kādu atsevišķu vaj arī kopīgu īpašību, uzdevumu, merķi. Tas ir ārējās zīmes. **Tautai karogs savās krāsās izsaka vaj nu tautas esošās vaj arī kārotās īpašības, vaj arī tautas vēsturisko piedzīvojumu un pārdzīvojumu tradīcijas. Nacionālās krāsas tautai ir svētums.** Beļģiešu krāsas: melns, dzeltens, sarkans – tagad apstaigā vaj visu pasauli, kā nelaimīgas varonības tradīcijas simbels.

Arī latviešiem ir savi vāpņu iesakumi, savas stila izturtas īpašuma zīmes: par tam jau **Ludvigs Heervagens** stāsta savu "Skolas maizē". Bīelensterns vēlāk viņas plaši izpētījis un sakrājis. Par karogu: karodziņu musu dainas dāudz dziedāts, bet mes nezinām, kādas tam krāsas bijušas. Nav arī vēsturiski izziņams kādas krāsas seniem Tolovas vīrsastu karogiem bijušas. Bet tautas krāsas uzmeklēt un uzņemt mes varam. Un te būtu lietojamas divas metodes: **vēsturiskā un psiholoģiskā.** Ar vēsturiskas metodes kombinācijām, cik zināms, R. L. Biedriības Muzera parzīnis **M. Silviņš** nācis pie noteikta krāsu savienojuma, kurš plašāk nav pazīstams. Psiholoģiska ceļa man gribētos šādi uzmeklēt latviešu nacionālas krāsas.

Ne tikai nacionālo apģerbu, audumu un rakstījumu rīzuvumu līnija un zīmējums norāda tautas īpatnību, bet uz to pašu norāda un krāsas, kadām šis zīmējums izpildīts. Tautas stila ietīlpst arī krāsas, kādas tā iemēlpst. Un ja var sacīt, ka stils ir pati cilvēks, tad var tāpat sacīt, ka nacionāls stils ir pati tauta.

Kādas krāsas tad latviešiem ir iemīlētas un vairāk parastas? Par baltu, melnu vai pelēku varētu mazāk runāt, jo tiem jāpaliek ārpus stila; tās ir vispārīgas krāsas vai, labāk sakot, fons, uz kura atspoguļojas stila krāsas. Latviešu tautas audumos fons vairāk stāv izeilus, fons grib valdīt pār stilu. Balts un pelēks - tie ir nepieciešamie, bet nevar sacīt, ka iemīlētie foni. Tautas dziesmās balts, kas tik daudz minēts, netiek domāts kā krāsa, bet kā tīrība, skaidrība, šķīstība. Runājot par nacionālām krāsām, fona krāsas jāizslēdz, bet jāmeklē stila krāsas. Spilgti latviešu audumos, var sacīt neizceļas gandrīz neviena krāsa, turpretī kā vispāri līdzējošas un ievērotas, jāatzīmē būtu – **dzeltens un zaļš** dažādās niansēs. Dzeltens un zaļš mūsu dabas apstākļos dzīvojošai tautai visvienkāršāki iegūstamās krāsas. Uz dzeltenu un zaļu norāda arī tautas dziesmas tieši, jo šās krāsas bieži minētas. – Tā tad mīlētas. Bet uz dzeltenu un zaļu vēl vairāk var attiecināt daļu netiešos norādījumus. Latviešu dziesmās tik daudz saules ilgu, bet saule krāsā stilizējas ar dzeltenu. Tāpat daiņās daudzkārtīgi minēts zelts dažādās nozīmēs, gan tieši, gan epitetos, gan alegoriski; bet zelts krāsā stilizējas ar dzeltenu. Zaļš ir lauks, mežs, varš, zaļa birze, druva. **Dzeltens – saule, zaļš – zeme**; saule un zeme daba. Un latvietīm daba vistuvākā. Tā tad, arī simboliski šās krāsas izteic latviešu krāsas. Bet vēl kā viens no galveniem psiholoģiskiem motīviem minams tas, ka latviešu dvēsele ir liriska dvēsele, latviešu psihikas galvenā iezīme lirika. Saulains vieglums, jūtu bagātība, mierīga steidzība. Un dzeltena krāsa patīk tiem, kas mīl sauli, bet zaļās krāsas valoda apzīmē ar cerību, miermīlību, ilgām un dzīvu temperamentu. Tas ir liriskās psihiskas īpašības.

Dzeltens un zaļš dod arī ļoti harmonisku un viegli līgsmu krāsu savienojumu. **Šām divām krāsām vajadzētu būt latviešu nacionālām krāsām!**

I. I. [Linards Laicēns]

Dzimtenes Atbalss. – Nr. 15. – 1916. – 24. febr.

4.

LATVIEŠI, NEAIZMIRSTAT SAVAS NACIONĀLĀS KRĀSAS!

Nupat, kur sagaidām Latvijas autonomiju, kur bieži mums jāuzstājas kā nacionālai grupai, nepieciešami vajadzīga ārēja zīme, pēc kuras mūs varētu visur pazīt kā latviešus. Šodien redzēju īgauņu manifestāciju Peterpilī. Viņu meln-zil-baltais karogs plīvinājās pār katru atsevišķu nodaļu, par katru atsevišķu biedrību; uzšuts tas bija uz zaldatu sarkaniem karogiem; viņu iemīļotās krāsas bija piespraustas pie krūtīm, greznojās pār pleciem. Ar ziņkāribu apjautājās ciltautieši, kas tas par krasam. Tās bija īgauņu tautas krāsas, tas bija īgauņu karogs.

Pie mums latviešiem, cik esmu novērojis, maz pazīst savas nacionālās krāsas. Mes lasam par tam Ditleba Alnpekes "Rīmju kronikā", kura uzrakstīta ap 1290. gadu, ka latviešu karogs bijis sarkans, ar baltu švitrū caur vidu, tā tad sarkan-balt-sarkans. Tā ka tanīs laikos krasoja ar stādu sulām, tad sarkanā krāsa būs laīkam bijusi tumši sarkana (apmēram ka ķiršogu sula). Un šads krasu sakopojums karogā ir ļoti jauks, kā katrs pats var viegli pārliecināties.

Pievedu šeit vardu pa vārdam minēto kroniķa aprakstu (Widz. Rīmju kronika, izdota no prof. L. Meijera 1876, p. 9219 - 9233):

No Cēsīm uz Rīgu naca
 Par zemes sargiem, kad dzirdēju
 Viens (ordēna) brālis ar simts vīriem,
 Kuriem ziņa bija dota,
 Tie laba karta naca šurp
 Ar karogu, sarkani krasotu,
 Tas bija vidū ar baltu dabitu
 Āda, pēc cesnieku ieražām.
 Cēsis top nosaukta pils,
 No kurienes tas karogs naca zināms
 Un atrodas latviešu zeme
 Kur sievas medz ja
 Pēc vīriešu ieražas,
 Kapec arī patiesi varu sacīt
 Kā tas ir Latviesu karogs.

Tā tad kronists ap 1290. gadu tieši apliecina, ka latviešu karoga krāsas ir sarkan-balts- sarkans. Liksim tad mēs atdzīvot sentevu tikumam un krāsām, kuras mūsu senči priekš 600 gadiem uzskatīja par savām, lai nāktu atkal godā un plivinātos mūsu karogā pār brīvo Latviju.

Dr. O. Voits

Dzimtenes Vēstnesis. – Nr. 72. – 1917. – 31. marts (13. apr.)

5.

LATVIJAS KAROGS

Kur ir Latvijas karogs? Paceļat Latvijas karogu!

Bet kāds tad ir Latvijas karogs? Tā jautā katrs, kurš redz citu tautu karogus mītiņos un sapulcēs un kurš dzird, ka tautas tur piedalījušās ar savām nacionālām krāsām. Un - vai nav atbildes? Ak ne, atbilde gan būtu, bet vai kāds arī atbildi prasa? Kur ir tie, kas prasa pēc Latvijas karoga? Ak ne, latvieši neprasa nekāda karoga – arī sarkanā revolūcijas karoga ne; viņi ir pilnīgi b e z k r ā s a s tauta!

– Bezkrāsas tauta, – vai tā runājot latvieši nav apvainoti savā patmīlībā? Vai nenāks kāds Latvijas patriots un neizaicinās autoru? Nu, lai viņš nāk, lai parāda savu krāsu, savas tautas krāsu! Tagad katram jāradā sava krāsa: personām, grupām – politiskā un tautām nacionālā krāsa. Jāpaceļ savs karogs un jānoliek priekšā savs vairogs ar savu zīmogu, ar savu emblēmu. Nu tad lai paceļ apvainotais latviets savu nacionālo karogu! Kur ir viņa karogs?

Kauns ir latviešu karogs – tā būs jāatbild.

Nu tad jāmeklē pēc šā karoga, jāizgudro, jāradā šās nacionālās krāsas! Varbūt, ka tas nemaz nav tik grūts uzdevums. Vajaga tikai metodes. Un liekas gan, ka metodes te ir vismaz divas: psiholoģiska un vēsturiskā. Lai nacionālā patmīlībā apvainotais Latvijas patriots padomā.

Pēc psiholoģiskās metodes pētot, pie kam jāpieņem klat, protams, intuīcija, latviešu nacionālām krāsām vajaga būt – oranždzeltenai ar zaļu. Pirmkārt: oranždzeltens ar zaļu dod l i r i s k u krāsu saskaņā, kas adekvāta latviešu tautas dvēselei, kura arī ir liriska. Otrkārt: latviešu nacionālos audumos šo divu krāsu variācijas ir ļoti bieži sastopamas, ja ne pilnīgi dominējošas. Treškārt: latviets ļoti mīl sauli un zemi - zelta sauli un zaļu zemi: saule krāsā stīlizejas ar oranždzeltenu, bet zemes lauki ar zaļu. Tā tad: ja vajadzētu latviešiem m a k s l i g i radīt savas nacionālās krāsas, tad būtu jāpieņem minētās, kā pēc psiholoģiskās metodes vispareizākas.

Bet tas varbūt nebūtu vajadzīgs, jo makslīgi meklējot būtu jāattīsta dažādas domas un teorijas un ilgi par to jāstrīdas un jādebatē un beidzot jāsauc pat savs “karoga kongress.” Tadēļ no šās metodes būtu jāatsakas, bet jāiet pie vēstures un jāuzskata tā par autoritatīvu avotu un spriedēju, kaut arī viņas kronikas vajadzētu kritizēt. Tagad nava laika ne meklet, ne kritizēt; tagad ir jāiet uz priekšu ar karogu! Tadēļ jāpieņem par pareizu Alnpekes Rīmju kronikas vēstījums, kurš M.Šiliņa tulkojumā ir tads: “Tie smuki gaja turp, ar k a r o g u s a r k a n a k r a s a, b a l t u s t r i p u p a v i d u p a t a g a d ē j a i c ē s n i e k u (wendlichen) paražai. Bet Cesim (Wenden), tā sauc kādu pili, kurai tads karogs, un tā atrodas Latviešu zemē, kur sievietes pa paradumam jāij gluži kā viri. Tas Latvīešu k a r o g s; to varam jums patiešām sacīt.” Šis kronista vēstījums zīmējas uz zemgaļu Tervetes ķēniņa Nameises iebrukumu Vidzeme. Šo vēstījumu par pareizu atzist arī vēsturnieki, ka piem., Otto fon Rutenbergs, kurš saka pēc kronikas: “Cēsnieki sekoja savam sarkanam karogam ar baltu šķērsstripu.” – Profesors Šmidts arī atzist šās pašas krāsas par vienīgām pareizam vēsturiskam Latvijas krāsām, tikai viņš domā, ka karogs bijis sarkans ar vairākām paralēlam baltam stripām, Liekas, ka Šmidts tulkojuma būs mazliet parpratis, jo tiklab Šiliņš, kā Rutenbergs saprot tikai vienu stripu. (Oriģinālam pie rokas neesot, nav iespēja pašlaik to pievest). Ja arī varetu tulkot, ka karogs bijis sarkans un baltī stripots, tad tomēr mūsu laikā to tādu vairs nevaram lietot. Noteikti jāpāliek pie sarkana ar baltu samerīga lieluma garenisku stripu pa vidu. Vairākstripu karogs ir Ziemeļ Amerikas Savienotam Valstīm, bet viņš savas joslāmības dēļ ir ticis pat par izsmiekla priekšmetu, jo viņš izskatās kā madrača audēklis. Tik lielu bezgaršību nevarētu akceptēt. Bet tas arī nemaz tā nebūs jādara. Tumši sarkana krāsa ar baltu stripu izskatās ļoti glīti. Latvija atdzimis par valsti kara un revolūcijas sarkanajās dienās, tadēļ viņas krāsas simbols pilnīgi sakrit ar laikmetu. Poja nacionālas krāsas arī ir balts ar sarkanu; Polijas karogs ir baltsarkans, Latvijas karogs ir sarkanbaltsarkans.

Paceļat sarkanbaltsarkano Latvijas karogu!

L.L. [Linards Laicēns]

Lidums. – Nr. 80. – 1917. – 9. (22. apr.)

KĀDS BIJIS SENO LATVIEŠU KAROGS?

Jau no vairāk pusēm ir aizrādīts, ka sarkanbaltsarkans karogs esot jāatzīst par latviešu tautas karogu. Šis vienprātības dēļ vien jau būtu mums jāpieņem šāds karogs, bet viņam par labu vēl runa zināma līdzība ar citu tautu karogiem un saskaņa ar vecās kronikas ziņām. Tā tad turpināt par šo jautājumu debates būtu lieks darbs.

Patiesības labā mums tomēr būtu interesanti zināt, kāds īsti bijis seno latviešu karogs. Te nu mums daudzina rīmju kronikas liecību M.Siliņa tulkojumā, ka senie latvieši esot gājuši "ar karogu sarkanā krāsā, baltu stripu pa vidu." Es turpretī "tulkojumu" būšot "pārpratis", domādams, ka šis karogs bijis sarkans ar vairāk baltām stripām. Apvainojums ir tomēr palicis bez pierādījumiem. Pirmkārt, uz minēto tulkojumu es nevarēju atsaukties, jo tāds man šie nav sasniedzams. Otrkārt, nav mēģināts pierādīt, ka tulkojums stāv ārpus šaubām, un ka es kronikas nebūtu sapratis. Kronikā ir šāds izteikums: "Mit einer banier rot gevar, das was mit wise durch gesniten." Es tos vārdus tulkoju šā: "Ar karogu sarkanā krāsā kas bija ar baltu švītrots." Es nesaprotu, kā no šiem vārdiem ir iztulkota viena pati balta švītra. Vecos laikos visas tautas cienījušas raibas lietas un arī latvieši nav bijuši nekāds izņēmums. Tautas dziesmas daudzina nevien "rakstītus" cimdus, jostas, villaines, kreklus un citas apģērba daļas, bet arī kamanas (7046, 22969, 24527), laivas (1907, 5105), galdus (1424), krēslus (1429) u. t. pr. Tāpat rakstīti karogi nav tur sveši (7148, 9499, 31945, 32105, 32108). Vai tad nu arī šie karoga raksti butu pastāvējuši no vienas pašas baltas švītras? Ja pieņemam, ka karogam bijušas vairāk švītras, tad saskaņā kronikas un tautas dziesmu ziņām.

Profesors P. Šmidts

Ladums. – Nr. 108. – 1917. – 14. (27.) maijs

7.

KĀDS BIJIS SENO LATVIEŠU KAROGS?

"Laduma" 108. numura profesors P. Šmidts vēl reiz atgriežas pie jautājuma par seno latviešu karogu. Pastrīpodams, ka viņš nebūt neesot M.Siliņa pievesto tulkojumu pārpratis un aizrādīdams, ka Siliņa apvainojums esot palicis bez pierādījumiem, viņš pieved jaunu attiecīgu teikumu no vacu valodā rakstītas kronikas. Autors tomēr, ka liekas, ja nu ar nebūtu pārpratis M.Siliņa pievesto tulkojumu, taču pārprot viņa paša pievesto rīmju kronikas izteikumu: "Mit einer banier rot gevar, das was mit wise durch gesniten." Šis izteikuma burtiskais tulkojums būtu: "ar karogu sarkanā krāsotā, kas ar baltu pušu griezts." Nesaprotami, kamdēļ profesors P. Šmidts "...durch gesniten" tulko: "švītrots", neskatoties uz to, ka "švītrots" vāciski butu "gestreift". Tātad varam tikai piekrist M. Siliņa pievestam tulkojumam: "ar karogu sarkanā krāsā, baltu stripu pa vidu," kurš loģiski ir pilnīgi pareizs, tādēļ, ka zem sarkana, ar baltu pušu griezta (jeb pārdalīta) karoga var tikai iedomāties sarkanu karogu ar vienu baltu stripu pa vidu. Un tādēļ vien, ka "vecos laikos visas tautas cienījušas raibas lietas," jau nevar vēl teikt, ka seno latviešu karogs arī būtu bijis raibs – švītrots.

J. A-nš.

Ladums. – Nr. 111. – 1917. – 18. (31.) maijs

8.

VI. REIZ PAR SENO LATVIEŠU KAROGU

"J. A-nš" "Laduma" 111. numura mēģina atkal sagrozīt kronikas tekstu par seno latviešu karogu un apkarot manu izskaidrojumu šai jautājuma. Jau vairākkārt daudzzinātais kronikas izteikums skan burtiska tulkojumā šā: "ar karogu sarkanā krāsotā, kas bija ar baltu e a u r g r i e z t s" (durch gesniten, jaunaka tulkojuma: durchschnitten). Tā tad šis karogs bijis ar baltu krāsu švītrots jeb stripots, jo arī tautas dziesmas daudzzinātais "rakstītais karogs" zīmiesies uz izgreznojumu ar vairāk švītrām. Vācieši saka arī: "ein mit Graben durchschnitenes Feld" ar gravjiem caurvilktis lauks. Mūsu rakstnieki turpretī, tulkojami: "ar baltu stripu pa

LAIKRAKSTU APSKATS

“Lidums” ļoti sašutis par mūsu piezīmi (34. num.) nacionālā karoga lietā. Viņam lūk nepatīk, ka sarkanajam karogam arī turpmāk jāpaliek par to karogu, zem kura ies latviešu tautas vairums. Apmierināties ar šo “nepatīkšanu” tā kā tā vajadzēs “Liduma” redakcijas kungiem. Tik piezīmēs par savu pretinieku domām mēs cien. redakcijai gan ieteiktu vairāk turēties prāta un loģikas robežās. Nevar vis zināt, kāpēc mūsu rakstiņa dēļ mēs tiekam nostādīti blakus franču ultrapatriotam un kauslim Hervē un kāpēc mūsu mutē tiek likti vārdi par “tautības noliegšanu” utt. Tāsnība jau nu ir tā: To “tautību”, kura pulcējas zem nākamā “nacionālā karoga baltās stripas”, to mēs nevien noliedzam, bet pret to mēs vedisim arī asu cīņu. Bet šī “tautība” būs gan laikam tautisko banku un krāj=kasu produkts. Asa nošķiršanās arī “tautības” lietas. lūk. nav par jaunu domu un prāta skaidrībai.

Brīvais Strēlnieks. Nr. 39. - 1917. - 1. jūnijs

A. Švābe
KARA DAIŅAS

Karogs. Ka zināms, agrāk kara spēks tika dalīts pēc karogiem (kr. xopymb). Tas ir, karogs bij galvena organizatoriskā vienība, ap kuru lasījās vairāk vai mazāk noteikta ļaužu kopa. No šejienes izteiciens: “stādīt zem karoga”. vaj vienkarši “stādīt kara viru”. Pēc karogiem kara spēks tika dalīts ne tikai Eiropā, bet arī Azijā. Sākumā karogs nozīmēja organizatorisku vienību ne tikai karos, bet arī svētku gājienos un vispar plašāka sadzīvē, tiklīdz ko tai tika piedota reliģiska vaj ceremoniāla nokrāsa. Arī latviešu dainās vērojama šī karogu pirmnozīme.

Trīs karogi meitu gaja
Pa lielo tūrumiņu,
Trīs gadiņi zeme raud
Meitu kara gajumiņu.   275.

Nevienā karogā
Nebij manas līgaviņas.   279. ¹

No citām ļaužu vienībām, karogs atšķiras ar to, ka viņam pari plīvinas llaģa, tas, ko krievi sauc par знамя, vuci Fahne. Par karogu šai pārnestā nozīmē varēja būt kaut kurš izrakstīts un aprakstīts drānas gabals, vaj vienkaršs l a k a t i ņ š, uzsiets šķepa gala.

Mans vīriņš aigāj
Ar kungiem karā,
Es pate bēdīga
L a k a t u r a k s t i ņ u.   32117.

Bet arī mutautiņš, pat villaines gabals derīgs karogam.

Es, masiņa, tev pārnesu
Divi zida nezdaudziņu,
Vienu došu tev, masiņa,
Otru raksti karodziņu.   31979 ¹

Es bū pati kara gāj'se
Ar jaunā baleliņa,
Kaut to manu vilnainiņu
Karoga nekaruši.   31998 ¹

Vienkaršu drānas gabalu šķir no karoga viņa krāsas un raksts, ornaments. Ka latviešu karogs bijis stripain caravikšņots, redzam no dainas:

Saulīt spoža spēlējās
 Ar to jūras ūdentīņu.
 Tā spēleja mans bāliņš
 Ar to kara karodziņ. 32153.

Bet arī vēstures ziņas liecina to pašu. Reiz tiek pieminēts latviešu karogs baltam un sarkanām strīpām*). Tomēr daudz svarīgāks bij karoga raksts. Ne velti vispārīgi tiek daudzmināta māsiņa, karoga rakstītāja.

Māte mani agri cēla
 Par visām māsiņām:
 Līdz gaisiņū norakstīju
 Brāļam kara karodziņu. 32108.

Kara vīra līgaviņa
 Naktī miega negulēja.
 Kumeliņu barodama.
 Karodziņu rakstīdama. 32046.

Es kara aiziedams.
 Atstāj māsu šūpulī,
 No kariņa pārņakdams.
 Atrod, lielu rakstītāju. 31979.

Masa raksta visu naktī,
 Ne zvaigznīte neuzlēca.
 Es rociņu vien pieliku-
 Man uzlēca mēnestiņš
 Ar visām zvaigznītēm. 31979¹

No šiem piemēriem, kuru patiesībā ir daudz vairāk, redzam, ka šis karoga rakstītāja ir jauna un akla māsiņa - viņa tiek modināta pirmā, viņai kaut arī rakstīt neprātējai tiek uzticēts svarīgākais darbs. Kāpēc ne kādai no vecākām, kurai vairāk veiklības un praktikas ornamenta izšūšana? Man šķiet tamdēļ, ka kara vīrs ir jaunākais bāliņš, un jaunākā māsiņa viņu mil vairāk nekā viena otra no vecākām, jau izprecētām masām. Bet karogu rakstot nav no svara, cik viņš būs mākslinieciski pilnīgs, bet gan - cik daudz viņa iešūts emociju un sirdsvēlējumu:

Visapkārt mīļus vārdus,
 Vidū savu sirdi liec. 31979² var.

Jaunakas māsiņas vietu var ieņemt tikai kara vīra līgava. 2) Karogs tiek rakstīts naktī. "Kamer nta zvaigzne leks". Tās bez šaubām stav sakara ar karoga ornamentu - 3) ar karoga zvaigznes mēnesi. Bet vai šis karoga ornaments ir nakts darba sekas, vai otrādi: karogs tiek izšūts naktī tamdēļ, ka viņa raksts ir nakts debess attēls, izšķirt nav iespējams. Mani uzskati sveras vairāk pirmajai varbūtībai par labu. Jo cik zināms, no latviešu ornamenta studijām, tad viņš tiek vienmēr norakstīts no ārpasaulē priekšmetiem. Tā ka kara iebrukumi parasti tiek izdarīti naktī un tad pat notiek sagatavošanās uz karu, tad ir droši pieņemt, ka uzskatāmā nakts debess bij vienīga fantāzijas ierosinātāja un vadītāja. Bez tam šis ornamentālais fantāzijas centrs stav arī tīri reliģiski priekšstatā - mēness bij latviešu kara dievs un zvaigznes viņa kara metelis.

Kur teceji, mēnestiņ.
 Ar zvaigžnotu metelī? 33832.
 Kara eimu, kara teku,
 Jaunu puīšu palīgā. 33833.
 Mēnesitis naktī brauca
 Zvaigžņu deķis mugura. 33854.
 Mēnesitiņš, kara vīrs,
 Par Daugavu ritināja. 33851.
 Mēnesitiņš, kara vīrs
 Diena nakti laivīnā. 33849, 33850.

Mēnestinis man iedeva,
Savu zvaigžņu mētelīti,
Savu zvaigžņu mētelīti,
Sešu zaru zobentiņu. 33853.

Bez tam zvaigznes un mēneša sirpji ir redzami ne tikai latviešu karogos, bet arī uz vācu kareivju vairogiem no 13. g. s. Lai nu kā, bet par to nevar būt šaubu, ka karoga rakstam tika piedots dziļāks saturs, nekā tas izliekas tagadnes novērotājam. Ģeometriskās formas – zvaigznīte, saulīte un mēness nebija tukšas abstrakcijas, bet tikai ārējās zīmes kara maģikai. Ta tas ir pie visam pirmatnējam tautām, kur estētika un reliģija vēl sadzīvo haotiski cilvēka dvēselē.

Taurētājs. Nr. 1/2 (18/19). – 1919. – 36.-40. lpp.

*) Рёс Вунгес. Ск.: Сборник материалов по истории Прибалт. края. – Рига, 1877. – Том I. – С. 41.

13.

A. Švābes KARA DAIŅAS [Turpinājums]

“Pirmatņu, dekoratīvo formu studijas rāda, ka gandrīz visur dekoratīvie zīmējumi, neskatoties uz to, cik vienkārši viņi būtu, ir nozīmīgi. Pat tad kad ornamenti pastāv tikai no ģeometriskiem elementiem, viņš tiek uzskatīts no pirmatņiem, kā zināmu dabas formu attēls un tā tad izteic noteiktas idejas. Tāpēc var teikt, ka pirmatņu dekoratīvā māksla ir simboliska. Tikai ideju kopas, kuras tiek ieliktas ornamentos, un ornamentu stils, ar kuru viņas tiek izteiktas, mainās saskaņā ar cilts īpatnējo kultūru”*). Attiecībā uz karogu šī zinātniska atziņa izteikta sekošā tautas dziesmā:

Bāleliņa līgaviņa
Sēd aiz galda r a u d a d a m a .
Karodziņu rakstidama,
Vidū šuva savsirsniņu,
Iekša k r u s t u zeltodama,
Apkārt šuvu m i j l a s d o m a s .
Sudrabotu pavedienu:
Lai saulīte mirdzēdama
Baliņam priekšā tek,
Lai sudraba mēnestiņš
Pakaļ tek sargādams. 31945.
Izrakst manu karodziņu,
Visapkārt stikus rakstus,
Vidū savu sirdi liec. 31979.

Ka redzam, no karoga rakstīšanas apraksī, viņa nav neviena estētiska momenta. Fiktīvs jaunradītājs pārdzīvo lielāku vai mazāku prieku – kara vīra iņģava raudi, estētiska ražojuma noluks modināt neieinteresētu tiksmi – karoga saulei, zvaigznēm un mēnesim jās ar g a bāleliņš. Viņa funkcija ir praktiska, un ornamenta praktiski maģiskā loma pilnīgi saprotama: karš nav parāde, nav izrade, bet mīkna kā eņģa dēļ kailas, ir dzīvnieciskas eksistences. Domāt par estētiku eņģa būtu smieklīgi. Un desmitkārt tas attiecināms uz karoga nesēju:

Ij kara, bāleliņ,
Nemes kara karodziņ:
Vsi kārt kailas aya
Uz katoga nesējiņ. 31963.

Māsiņ mana jaunākā,
Rakst man kara karodziņ,
Raksti zilu vai sarkanu,
Mūžam manis neredzēsi. 31979⁵. var.

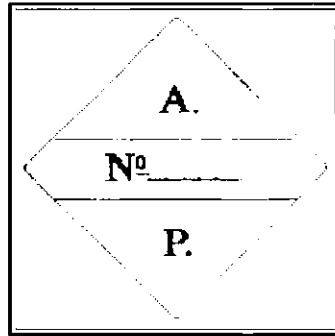
Pat izšuvuma diegu krāsām ir simboliska nozīme, un maģisks viņu skaits – deviņi, atvasināts no kara dieva mēneša lāzēm (griežiem).

Raksti zilu, vaj sarkanu,
Ka es varu karā jāt. 31979⁵. var.
Raksti kara karodziņu
Deviņiem džipariem. 10. var.

Taurētājs. – Nr. 1.– 1920. – 43., 45. lpp.

*) Primitive Art. ievads.

14. dokuments

IEKŠLIETU MINISTRIJAS IEKŠĒJĀS APSARDZĪBAS DEPARTAMENTA APKĀRTRAKSTS NR. 132 NO 19. DEC. 1918.G.

Visiem aprīņu priekšniekiem un pilsētu prefektiem.

Lai iekšējās apsardzības kārtībnieki pa sava dienesta izpildīšanas laiku būtu pazīstami iedzīvotājiem un amata personāms no viņu ārējā apģērba, tad Iekšlietu ministrija atrada par nepieciešami vajadzīgu noteikt, ka minētiem kārtībniekiem jābūt uz kreisās rokas virsapģērba piesūtai sevišķai nozīmei.

Šī nozīme, kā tas redzams no še klāt pieliktā zīmējuma, pastāv no valsts karoga krāsās četrstūrains drēbes gabala, kura augšējā stūrī (uz sarkana laukuma) zīmētais burts "A" nozīmē "Aprīņa", bet apakšējā (arī uz sarkana laukuma) "P" – "Policija". Vidus stripa, uz balta laukuma, apzīmējams kārtībnieka numurs. Vajadzīgiem uzrakstiem jābūt melnā krasā.

Pilsētu kārtībnieku nozīmes izšķiras no aprīņu kārtībnieku nozīmēm tikai ar to, ka viņu nozīmes augšējā stūrī zīmēts tas burts, ar kuru sākas pilsētas nosaukums.

Bez redzamām nozīmēm vel katram kārtībniekam jābūt klāt zināmai apliecībai ar fotogrāfiju.

Augšejo rīkojumu Iekšlietu Ministrija ziņo nekavējotai izpildīšanai un paziņošanai iedzīvotājiem.

Iekšlietu Ministra biedrs: R. Benus.

Departamenta Direktors: J. Ieva.

Publicēts: Pagaidu Valdības Vestnesis. – 24. (11.) dec. 1918. – Nr. 3

15. dokuments

RIKOJUMS PAR VALSTS KAROGA IEBETOŠANU

Uz Latvijas valsts un pašvaldību ekām drīkst būt vienīgi valsts karogs. Sods pec kara stavokļa noteikumiem.

Liepāja, 3. marta 1919. g.

Iekšlietu Ministrs: Dr. Valters

Publicēts: Latvijas Sargs. – Nr. 37 – 4. marts. – 1919.

Virsnieki un apakšvirsnieki, kas nevar savu dienesta grādu apliecināt dokumentāriski, var izdarīt to ar triju pilnīgi uzticamu liecinieku apstiprinašanu, pie kam attiecīgais priekšnieks par to sastāda protokolu. Par nepiederoša grāda piesavināšanos vainīgie tiks nodoti tiesai.

Liepājā, 28. februārī 1919. g.

Ministrs: J. Zālītis.

Publicēts: Latvijas Sargs.– 5. marts. 1919. – Nr. 38

17. dokuments

Valdības rīkojumi un pavēles

Rīkojums par kabotāžas kuģniecību.

Kabotāžas (piekrastes) kuģniecība starp Latvijas ostām atļauta tikai kuģiem, kuri brauc zem Latvijas flagas.

Izņēmumi pielaižami ar katrreizēju Tirdzniecības un Rūpniecības Ministra atļauju.

Tirdzniecības un Rūpniecības Ministrs: J. Zebergs

Jūrniecības Departamenta Direktors: T. Dannebergs

Valdības Vēstnesis. 1919. - 23. aug. – Nr. 20

18. dokuments

IZVILKUMI NO LATVIJAS SATVERSMES SAPULCĒS STENOGRAMMĀM

No Satversmes Sapulces stenogrammas, III. sesijas 35. sēdes (5. jūnijā 1921. gadā (Atklata plkst. 6:20 pēc pusdienas):

Likums par Latvijas Republikas karogu un ģerboni (steidzamības kārtā pieņemts divos lasījumos).

Prezidents J. Čakste: Satversmes Sapulces sēde atklāta.

Dienas kārtība tiek vēl papildināta ar sekošiem likumiem: 1) Likums par konvenciju starp Latviju un Lietuvu par robežas novilkšanu dabā; 2) Likums par konvenciju starp Latviju un Lietuvu par pilsoņu tiesībām un 3) likums par Latvijas valsts iestāšanās vispasaules pasta savienība un starptautiska telegrafa savienība.

Vēlpirms augsto sapulci nodarbinās likums par Latvijas republikas karogu un ģerboni. Referents Skujenieks.

Referents M. Skujenieks: Augstā sapulce! Kā mums visiem zinams, tad līdz šim mums Latvijā nav noteikts ar likumu mūsu valsts karogs un nav arī noteikts, kādam ir jābūt Latvijas valsts ģerbonim. Satversmes komisija sakarā ar to, ka satversmju lielāka daļā ir noteikts valsts karogs un dažās satversmēs arī valsts ģerbonis, ir izstrādājusi likumprojektu par Latvijas valsts ģerboni un karogu. Šis likuma pirmā daļa runā par valsts karogu. Valsts karogs ir noteikts sarkans ar baltu švitrū, tādās apmēros, ka katra sarkana stripa ir divreiz plānāka par vidējo baltu. Šis karogs mums ir jau nodibinājies, viņš atrodas lietošanā un tādā kārtā šis likums attiecībā uz karogu tikai likuma kārtā noteic to, kas jau patiesi ir tevests. Šis karogs ir diezgan līdri izvests, jo tam jau vēsturiskas tiesības, jo kāds kroniķis ir atstāstījis gadījumu no 13. gadsimteņa, kur latviešu kara pulki gājuši uz Rīgas pusi un nesuši līdzīgu karogu, kas bijis sarkans ar baltu švitrū, un kroniķis saka, ka patiesi es varu apgalvot, ka šis karogs ir latviešu karogs.

Tā kā attiecībā uz karogu mums ir noteikts klasisks liecīmeklis, kas nosaka, kādam jābūt mūsu karogam. Bez tam Latvijas atsvabināšanas cīņās un kari izemiti zem šī sarkan=balt=sarkanā karoga un tamdej domā, ka vispiemērotākais būtu šis likumā likset jau pastāvošo karogu.

Kas attiecas uz ģerboni, tad šī jautājuma atrisināšana ir daudz grūtāka, jo līdz šim mums Latvija nebija ģerbonu. Saules motīvu, kuru lieto kā ģerboni, nevarētu apstiprināt ne no maksimāli estētiska ne no heraldiska, ne

no juridiskā redzes stāvokļa un viņš neizpilda tās prasības, kuras uzstādāmas pret ģerboni. Ģerbonim jābūt dekoratīvam, krāsu un figūru sakopojumam. Šim sakopojumam jābūt izdarītam pēc noteiktiem likumiem un Vakareiropā gadu simteņu laikā ir nodibinājušies zināmi likumi, pēc kuriem tiek izgatavoti ģerboņi. Pie šiem heraldiskiem likumiem nolēmusi pieturēties satversmes komisija ne tāpēc, ka šie likumi ir veci un cienījami, bet gluži vienkārši tāpēc, ka viņi izteic gadu simteņu laikā sakrātos novērojumus par krāsu efektiem un citiem tēlošanas momentiem. Arī Latvijas ģerbonī, kaut gan tā mums nav vēsturiska tradīcija, visām figūrām jābūt motivētām un tāpēc satversmes komisija liek priekšā pieņemt ģerboni, kurš sastāvētu no vairoga, kura augšējā daļā atrastos saules motīvs un apakšējā daļā sadalīta divās daļās: pirmā daļā sarkans lauva sudraba laukā un otrā – sudraba greiļš sarkanā laukā. Šo sakopojumu satversmes komisija domā pamatot ar to, ka saules motīvs ir tas, kurš bieži, it sevišķi pedējā laikā tika izlietots ka ģerbonis Latvijas neatkarības cīņās, otrkārt, lauva un greiļš ir Latviju sastādošo zemju ģerboņi. Lauva – Kurzeme un Zemgale, greiļš – Latgale un Vidzeme. Še varētu teikt, ka šis heraldiskās figūras nederētu pieņemt mūsu ģerbonī, tāpēc, ka tāni laikā, kad tās radas, Latvijas sastāvdaļas nebija brīvas un šos tēlus ir ieviesušas svešas tautas.

Šos iebildumus varētu tomēr atspēkot ar daudziem argumentiem. Vispirms jau ar to, ka visas jaunas valstis, kuras ir nodibinājušās, ir pieņēmušas vēsturiski nodibinājušos ģerboņus, ka tas ir Somija, kura ir paturējusi veco ģerboni – zelta lauvu, kurš ievests no zviedru valdības; Igaunija ir paturējusi 3 zilos lauvus, kuri ievesti no daņu valdības un vēlāk pastāvēja arī ordeņa laikā. Tāpat arī Lietuva un Čehoslovākija ir piepaturējušas veco ģerboni. Mūsu ģerboņa projektā pie tam vēl atrodas izteikta zināma ideja. Ģerboņa apakšējā daļā, subordinētā daļā, atrodas šis dekoratīvās figūras, kuras reprezentē mūsu valsts sastāvdaļas, bet augšējā daļā, dominējošā, noteicošā vietā atrodas saules motīvs, kurš ta tad stav pāri par agrākiem laikiem. Tā tad ģerbonis izteiks to, ka tās zīmes, zem kurām tika izcēnīta Latvijas neatkarība, atrodas pāri par vēsturisko laiku simboliem un simbolizē Latvijas tautas uzvaru, iebildumi, ka šie tēli – lauva un greiļš, būtu vāciski, ir pilnīgi nepamatoti gluži vienkārši tāpēc, ka šie tēli sastopami ģerboņos visās Vakareiropas zemēs un arī daudzu valstu ģerboņos. Ta sarkans lauva atrodas Skotijas un līdz ar to Anglijas valsts ģerbonī. Bez tam ļoti daudz ir sastopams zelta lauva – Norvēģijas, Holandes, Bulgārijas, Bavārijas, Zviedrijas, Spānijas un citu valstu ģerboņos. Šis tēls – lauva ir jau bieži lietots grieķu un ēģiptiešu ornamentikā un heraldikā: lauva nozīmē drošsirdību un spēka simbolu. Tāpat arī greiļš nebūt nav kautkas vācisks, un greiļa figura ir izcelusies Mezopotāmijas kultūras tautas, vēlāk pārņests uz Grieķiju un uz Rōmu un lietota visu kultūras valstu heraldikā, kur tas simbolizē gudrību un uzmanību. (Starpstāstījums: "Paradīts"). Jus taču esiet redzejuši. Šo ģerboņu projektu komisija lūdz pieņemt steidzamības kārtībā tāpēc, ka ģerbonis mums nepieciešams daudziem darbiem, kuri tagad tiek strādāti.

Prezidents J. Čakste: Referents liek priekšā steidzamību. Es likšu uz balsošanu steidzamību un lūdzu pacelties tos, kas ir pret steidzamību. Nav. Es lūdzu pacelties tos, kas atturas no balsošanas. Vienam atturoties steidzamība pieņemta. Tiek atklātas vispārējās debātes. Vārds M. Gailītim.

M. Gailītis (bezpartejisko bezzemnieku un mazaizemnieku grupā): Tautas vietnieki! No satversmes komisijas mums priekšā liktais Latvijas valsts ģerbonis satur četras emblēmas: sauli, zvaigznes un divus nezverus. Ģerboņa augšpusē liktais saules motīvs ir mīļš un dārgs latvju tautai caur gadu simteņiem. Zem saules zīmes gāja cīņā Latvijas strēlnieki, zem viņas cīņjas un uzvarēja mūsu nacionālā armija, par viņu dzied mūsu tautas dziesmas, viņu sapratis, viņam atsauksies katru latvja sirds Latvijas republika. Tikpat mīļš tuvs un dārgs tautai ir zvaigžņu emblema, kurš kronē ģerboņa vairogu zelta zvaigžņu trijotnes veidā. Viņas ir Latvijas valsts trejapvienības izteicējas. Līdzīgi lēcošai saulei, viņam ir vieta Latvijas valsts ģerbonī. Ja metam skatu uz ģerboņa vairoga skaldīto apakšdaļu, tad, domāju, par tiem emblemēm, kas tur ievietoti un tiek celti priekšā augsta nama pieņemšanai, jāsaka, ka viņi ir tāli, sveši, pat pretīgi mūsu tautai un tamdej noraidāmi. Te mes redzam pilnīgi svešus zverus (smiekli), redzamtos pašus zverus, ar kuriem sadūras Latvijas zemnieki 1905. gadā uz muižniecības zīmogiem pie līgumiem un solījumiem, kad gāja sarunas par Skriveru muižā apcietināto 50 muižnieku atsvabināšanu. Viltus un meli slepas aiz šiem zvēriem toreiz. Tas ir tas pats greiļš, tas pats lauva, ko jus redzat uz sienām un bleķiem šim namā. Tas pats greiļš, tas pats lauva stāveja arī uz zīmogiem pie nodevības dokumentiem, kuras atņēma februāra mēnesī 1919. gada uz zināma tvaikoniša "Runneburgā". Tos pašus zverus nes zīmogi pie tiem nodevīgiem sudzības rakstiem, kuras muižniecība iesniedza Tautu savienībai pret mūsu valsti, un šos zīmogus ir nesusi tā cilts, zem kuras smagās dures smakusi latvju tauta gadu simteņus, pret kuru cīnoties viņa bendzin un uzvarējusi un izcīņjusi sev brīvību un patstāvību. Domāju, būtu vairāk neka pietiekoši, ja šiem arhaiskiem nezvēriem atstātu vietu ģerboņa rāmī, bet nekādā ziņā nedrīkstam likt viņus Latvijas valsts ģerboņa vairogā, it ka viņi būtu to pamatu, to spēku izteicēji, kuri lika pacelties Latvijas brīvības saulei.

Kas bija Latvijas tautas spēks un pamats? Kas deva mums iespēju radīt brīvu valsti? Tie bija: tautas darbs un vienotas tautas griba uz savu valsti. Mūsu pienākums tad arī ir likt Latvijas valsts ģerbonī, pirmkārt, darba simbolu un, otrkārt, gribas, drosmes un spēka simbolu. Kā pirmo lieku priekšā tā darba izteicēju, kuru strādājusi mūsu tauta visos tumšos verdzības laikos un strādā arī tagad nospiedošs tautas vairākums un tas būtu zemkopja arklis. Kā otru zobenu; ar ieročiem rokā tauta izcīnīja Latvijas neatkarību, sev brīvību, ar vienu roku vadot arklu, ar otru zobenu mēs nodibinājām savu valsti. Tā tad lauvas vietā sudraba arklu zaļa lauka un greifa vietā sudraba zobenu sarkanā laukā.

Šādus pārlabojumus iesniedzu pie otrā panta.

Prezidents J. Čakste: Turpināsies vispārējās debātes. Neviens pie vārda nepieteicās, es likšu uz nobalsošanu pāreju uz pantu lasīšanu un lūdzu pacelies tos, kas ir pret pāreju uz pantu lasīšanu. Nav. Lūdzu pacelties tos, kas aturas no balsošanas. Pareja uz pantu lasīšanu p i e ņ e m t a , 29 balsim atturoties. Virsraksts.

(Likums par Latvijas republikas karogu un ģerboni.)

Iebildumu nav? Pieņemts. Pirmais pants. (Balsis: "Lūdzam nolasīt!") Vaj augsta sapulce velas, lai to nolasītu? (Balsis: "Lūdzam!") Tad es lūdzu sekretāru to nolasīt.

Sekretārs R. Ivānovs:

"Latvijas valsts karogs ir sarkans ar horizontālu baltu švītru. Karoga apakšējai un augšējai daļai katrā jābūt divas reizes platākai par vidējo balto daļu (2:1:2)."

Prezidents J. Čakste: Iebildumu nav? Pieņemts. 2. pants.

Sekretārs R. Ivānovs:

"Valsts lielā ģerboņa vairōgs ir dalīts un apakšā skaldīts.

Au g š ā : no zilā laukuma apakšējās malas paceļas zelta saules puse.

Apakšā labā pusē : stāvošs, pa kreisi pagriezies sarkans lauva sudraba (Kurzeme un Zemgale).

Apakšā kreisā pusē : sarkanā laukā stāvošs, pa labi pagriezies sudraba greifs ar zobenu labajā ķemā (Vidzeme un Latgale).

Virs vairōga : trīs zelta piecstāvirainas zvaigznes.

Vairōga turētāji : sarkans lauva labajā pusē un kreisā pusē sudraba greifs.

Zem vairōga : stīlētās ozollapu pīnurns un sarkan=balt=sarkana lenta valsts karoga sameros."

Prezidents J. Čakste: Pie šī panta ir ienests no Satversmes Sapulces locekļa M. Gaiļša sekošais pārlabojums:

"Otrā panta trešo teikumu rediģēt sekoši: "Apakšā labā pusē: sudraba arklis zaļa lauka", un otra panta ceturto teikumu rediģēt sekoši: "Apakšā kreisā pusē: sarkanā laukā sudraba zobens"."

Vārds Ozolam.

A. Ozols (darba partija): Es gribu izteikties pret ienesto pārlabojumu. Gaiļša kungs aizrādīja, ka lauva un greifs simbolizējošs līdzšinejo varu, kas pastāvēja Latvijā, un tamdej nebūtu pieņemami Latvijas valsts ģerbonī un liek priekšā citus: arklu, sirpi, ja nemaldos, un no otras puses zobenu, motivejot ar to, ka šis emblēmas nebūtu tadas, kas varētu atsaukties uz veciem laikiem. Lai Gaiļša kungs apskatas uz šiem bleķiem (trāda uz zāles sienam) un viņš atradis tur arklu, sirpi un zobenu un daudz citus, ta tad tie simbolizē tapat mazāk vaj vairāk to varu kuru mes esam uzvarējuši. Uz projektētā vāpēna ir saule, zem kuras mūsu kara pulki gājuši pret ārējiem ienaidniekiem. Parejas divas figūras, greifs un lauva, nostādītas subordinēta stavokli zem saules. Ar to Gaiļša motīvi pret greifu un lauvu krit tapat uz viņa izraudzītiem arklu un zobenu. Motīvs, kas liek apstāties pie greifa un lauvas, jau izteikti no referenta un man tie nav jāatkārto. Ja kadreiz šīs figūras ir simbolizējušas mums nevelamo bijušo varu, tad tagad, kad vara ir pārgājusi uz mūsu pašu tautu, nav pamata pieņemt citas līgūras varas simbolizēšanai. Arī citas jaunas valstis, kā jau referents norādīja, gandrīz visas bez izņēmuma ir pieņēmušas ģerboņos vecos heraldiskos simbolus. Tāpēc es esmu pret Gaiļša kunga pārlabojumu un izsakos par satversmes komisijas projektu. Mūsu frakcija balsos par komisijas priekšlikumu.

Prezidents J. Čakste: Vārds M. Gaiļšam.

M. Gaiļšs: Šoreiz būšu iss, jo domāju, ka pietiekoši aprādīju savā pirmā runā, ka vienīgi darbs, drosmē un vīrišķība bija tie pamata spēki, kas mūsu valsti nodibināja un atbrīvoja. Salīdzinot dažādas darba nozares redzam, ka zemkopība ir tā, kurai savus spēkus ziedojušas pagātne visas 100% un ziedo tagad pari par 80% Latvijas pilsoņu. Tā tad arklam, kā tautas darba simbolam, būtu gan vieta valsts ģerbonī: ar vienu roku vadīdama arklu, otrā zobenu, latvju tauta nodibināja savu valsti. Kas attiecas uz tiem diviem neizvērtiem, tad tie mums zināmas naidīgas varas atribūti, tos viņa, šī melnā pretvara, ir zemē ar ugumi un zobenu ienesusi, lai uzspiedusi. Viņiem nav absolūti nekāda organiska sakara ar latvju tautas pagātņi, ar Latvijas pilsoņu vairākuma

garu un cēlām tieksmēm. Vaj lai mēs tagad steigām kārtā šos emblemus – lauvas un greifus, kurus tauta var atcerēties vienīgi kā tās mūžam naidīgās pretvaras cīņas zīmogus, pretvaras, ar kuru latvju tauta vedusi vēsturisku cīņu uz dzīvību un nāvi kā senatnē, tā arī tuvākā pagātnē, liekam mūsu valsts ģerbonī, brīvās Latvijas vairogā?! Ja gribiet viņus kā vēsturisku piemiņu paturēt, tad ierādīet viņiem vietu mazākais ārpusē, kā ģerboņa rāmi, ierādīt šiem muižniecības varas emblemam vietu Latvijas brīvvalsts vairogā būtu – sist sejā tautai.

Prezidents J. Čakste: Neviens vairāk pie vārda nav pieteicies. Es lūgšu referenta atsaukumi.

Referents M. Skujenieks: Fīgūru skaits, kuru mēs varetu ievietot ģerbonī, ir neaprobežots un tur var ievietot visu, ko mēs tikai iedomājamies. Gailiša kungs vēlas zobenu un arklu, tos var uzskatīt kā kareivju un zemkopības kārtas simbolu, bet var pacelties jautājums, kāpēc mēs nevarētu pieņemt āmuru, kurš būtu rūpniecības simbols? Pēc satversmes komisijā ienākušām vēstulēm ģerbonī būtu jāieliek kuģis, jo Latvija savā ziņā ir arī jūrniecības valsts, un beidzot, tā kā mēs esam rakstnieki, tad mums ģerbonī vajadzētu ievietot arī tintes pudeli un spalvu. Vispāri nemotivēti izraudzīt tēlus un ievietot ģerbonī ir ļoti grūti, turpretim komisija liek priekšā divas lietas: Vispirms ir nepareizi teikt, ka šīs ir fīgūras, kas būtu sastopamas tikai pie mums, bet varu teikt, ka viņas ir sastopamas visās Vakarēiropas fīgūrās un simbolos. Viņām ir noteikti jēdzieni: Lauva apzīmē spēku un drosmi un greifis – gudrību un uzmanību. Tā tad pret šiem simboliem no heraldiskā redzes stāvokļa iebildumus nevarētu celt. Kas attiecas uz to, ka šīs fīgūras jau agrāk mūsu dzimtenē lietotas, tad es atrodu ka tas ir motīvs, lai šos simbolus mūsu ģerbonī ievietotu. Es gribu aizrādīt uz to, ka visas jaunās valstis, kas atrodas tādos pašos apstākļos, kā mēs, ir pārņēmušas pilnā mērā vecos ģerboņus, piemēram Igaunija ir pārņēmusi agrāko veco ģerboni bez pārrozībām. Tāpat arī Somija, lai gan tā toreiz bija apspiesta no Zviedrijas. Somijas ģerboni ir pat palicis lauva ar kroni uz galvas, bet mēs vismas Kurzemes lauvai sarkano kroni esam atņēmuši. To pašu var teikt attiecībā uz Lietuvu, Poliju, Čeho=Slovākiju. Par citam dienvidus valstīm es nezinu. Tās būtu pēc būtības. No otras puses arī mēs dažreiz politiskas sarunās ar ārzemniekiem aizrādām uz to, ka Latvijas sastāvdaļas jau agrāk bija valstiskas, piemēram Kurzeme. Šie ģerboņi nav bijušas muižniecības kārtas ģerboņi, bet ir gan valsts ģerboņi. Pats svarīgākais ir tas, ka mūsu ģerboni tādā veidā, kadu to komisija liek priekšā, ir izteikta zināma ideja. Tā ideja ir tā, ka pāri par to veco, kas mums te gadu simteņiem ir pastāvējis, ir pacēlusies Latvijas saule, kura ieņem galveno vietu, noteicošo, dominējošo vietu, un zem saules subordinētā stāvoklī atrodas vecie simboli. Tā tad šis ģerbonis tādā veidā, kādā tas tiek likts priekšā no komisijas, taisni simbolizē Latvijas saules uzvaru par agrāko veco, kas šo gadu simteņiem ir pastāvējis. Bet galvenais, man liekas, pie ģerboņa ir tas – un pilnīgi liekas ir tik plašas sarunas, jo tas ģerbonis, ko pie mums tagad lieto, ne no viena nav pieņemts, ne no viena nav apstiprināts, bet ir ieviesies un tiek lietots, ka tiem nolūkiem, kādiem ģerbonis kalpo, viņš ir noderīgs. Tas, ko komisija liek priekšā, atstāj dekoratīvu iespaidu un ir saskaņots ar heraldikas nosacījumiem, kuri tiek lietoti visā Vakarēiropā un kur tie piemēroti.

Prezidents J. Čakste: Gailiša iesniegtais parlabojums skan tā:

"Otra panta treso teikumu rediģēt sekoši: "Apakšā likt laba puse: sudraba arkls zaļā laukā", otra panta ceturto teikumu rediģēt sekoši: "Apakšā kreisā pusē: sarkanā laukā sudraba obens"."

Es likšu tagad šo parlabojumu uz balsošanu, pie kam referents izsakas pret šo parlabojumu. Lūdzu pacelties tos, kas ir par šo Gailiša parlabojumu. Tagad lūdzu pacelties tos, kas ir pret šo parlabojumu. Beidzot lūdzu pacelties tos, kas atturas no balsošanas. Balsošanas iznākums sekošais: Par Gailiša parlabojumu nodotais 36 balsis, pret to 65, atturējušās 5; tā tad šis parlabojums atraidīts. Es likšu tagad visu šo otro pantu uz balsošanu un lūdzu pacelties tos, kas ir pret otrā panta pieņemšanu. Nav. Lūdzu pacelties tos, kas atturējās no balsošanas. Otrās pants pieņemts, 33 balsīm atturoties, 3. pants.

Sekretārs R. Ivanovs:

Valsts mazais ģerbonis ir liela ģerboņa vairogs ar trīs piecstārnām zelta zvāgznem virs vainoga.

Prezidents J. Čakste: Iebildumu nav? Pieņemts, 4. pants.

Sekretārs R. Ivanovs:

Valsts lielo ģerboni lieto svarīgos gadījumos valsts galva un valsts amatpersonas un iestādes, kurām uz to dod tiesību valsts galvas rīkojums.

Prezidents J. Čakste: Iebildumu nav? Pieņemts, 5. pants.

Sekretārs R. Ivanovs:

Valsts mazo ģerboni lieto visas pārējās valsts amatpersonas un iestādes, kurām ir tiesības lietot savu zīmogu.

Prezidents J. Čakste: Iebildumu nav? Pieņemts. Es tagad likšu šo likumu visu visumā uz balsošanu un lūdzu pacelties tos, kas ir par šī likuma pieņemšanu. Tad lūdzu pacelties tos, kas ir pret šī likuma pieņemšanu.

Pretim nav neviens. Ludzu pacelties tos, kas atturas no balsošanas. Šis likums pieņemts ar 68 balsim, neviens nav pret, bet atturējās 30 balsis.

Latvijas Satversmes Sapulces stenogramas. 12. burtnīca. – R., 1921. 1199.-2004. lpp.

19. dokuments

No Latvijas Satversmes Sapulces stenogramas, IV. sesijas 7. sēdes 1921. gada 4. oktobrī (Atklāta plkst. 5.50 pēc pusdienas):

Latvijas republikas satversme (lasīšana pa pantiem) – Dermani izslēdz uz vienu sēdi. (Likumprojekta tekstu lasa sekretārs R. Ivanovs).

Sekretārs R. Ivanovs:

Latvijas valsts karogs ir sarkans ar baltu svītru.

Prezidents J. Čakste: Vārds Kempam.

F. Kemps (Latgales ļaužu partija): Iekams mēs pārejām uz 4. pantu, latgalešu bloka vārdā lieku priekšā sekošo: Pēc trešā panta pieņemt ceturto šādā redakcijā:

"Latgale bauda apgabala pašvaldības tiesības, kuras nosakāmas ar sevišķu likumu".

tā kā komisijas projektā 4. panta vietā būtu jāliek minētais papildu pants un projekta ceturtais skaitāms par piekto.

Prezidents J. Čakste: Tagad stāv uz dienas kārtības mums šis teksts:

"Latvijas valsts karogs ir sarkans ar baltu svītru".

Kad mēs būsim to pieņēmuši, tad es jūsu priekšlikumu atkārtosu, bet tad, kad mēs būsim šo pantu nobeiguši, tad mēs pāriesim uz šo. Vārds Dermanim.

V. Dermanis (neatkarīgs strādnieku priekšstāvis): Augsti godātā sapulce! Strādniecības priekšstāvis, protams, piedalās pilsoniskās konstitūcijas izstrādāšanā ar to nolūku, lai šai konstitūcijai izrautu viņas reakcionāros zobus un lai padarītu viņu pēc iespējas demokrātisku un lai tādā ziņā strādniecībai butu iespējams vest sekmīgāki savu šķiru cīņu. Bet es kā strādniecības priekšstāvis nevaru balsot par pantu, kas attiecas uz pilsoniskas iekārtas karogu. Es neapstrīdu, ka pilsoniskai valstij vajaga sava karoga, kas atšķiras no proletariāta karoga, kurš ir sarkans karogs, un ja jūs domājat, ka es iesniegtu priekšlikumu, lai Latvijas pilsoniskās valsts karogs ir sarkans, tad tā ir maldīšanās. Es negribu šo karogu novazāt. (Saucieni: "O! Nost!"). Es negribu ar to apvainot (Svilpieni un saucieni: "Nost!"). Es negribu te iestāties par sarkano karogu (Saucieni: "Nost!"). Man, kungi, ir tiesības runāt (Saucieni: "Nost!" un "Ārā!"). Es tikai gribu motivēt (Saucieni: "Ārā!" un "Nost!"). Es gribu motivēt (Saucieni: "Nekāst!").

Prezidents J. Čakste: Pārtraukums uz 5 minūtēm.

(Pārtraukums, no 8.10 līdz 9.)

Prezidents J. Čakste: pēc pārtraukuma: Satversmes Sapulces sēde turpināta, levdējot to, ka pēc tam, kad prezidijs pārliecinājis no stenogramas, ka Satversmes Sapulces loceklis Dermanis ir izsacījis necienību pret Latvijas valsti, es lieku priekšā viņu izslēgt uz vienu sēdi, pie kam iepriekš saskaņa ar kārtības ruļļa 68. pantu Dermanim ir tiesība ņemt vārdu priekš attaisnošanās. (Rudevies pieteicas pie vārda). Debates netiek pielaiestas, tikai Dermanis vai kāds no viņa biedriem var izteikties.

V. Dermanis (neatkarīgs strādnieku priekšstāvis): Augsti godātā sapulce! Kad es ņemu vārdu šim jautājumā, man nenāca ne prāta apvainot jūs kā pilsoniskās valsts priekšstāvjus, bet es gribēju motivēt, kādēļ atturēšos no balsošanas. Es nezinaju, ko ir nolēmusi sociāldemokrātiskā partija. Ja es butu zinājis, ka viņa arī grib atturēties no balsošanas, tad es nebūtu ņēmis vārdu. Bet paredzēdams, ka viņa varbūt neatturēsies, es biju spiests ņemt vārdu. Prakse rāda, ka tas man bija jādara, jo viena sēde kādā jautājumā es gribēju atturēties no balsošanas, bet cienījamais prezidenta kungs, redzēdams, ka lielais vairums piecēlās, neprasiņa kas atturas, un tādā kārtā es nedabūju pazīņot, ka atturos. Tas ir viens motīvs, kādēļ šini jautājumā ņemu vārdu. Otrkārt, ja tas ir apvainojums, ko es teicis, tad inkriminēta vārda vietā varētu lietot kādu citu vārdu, tomēr jāsaprot, ka mans nodoms nebūtu apvainot, jo būdams radikālais socialistis es protu rēķināties ar pilsonisko partiju psiholoģiskām jūtām. Jūs, kungi, varat balsot ka jūs gribiet, bet no savas puses es varu teikt, ka savu Satversmes Sapulces deputāta brīvību runāt un atklāti izteikt savus uzskatus arvienu turešu augsti. Un levdējot to, godājāmie Satversmes Sapulces locekļi, ka es esmu nostājies viens pats pagaidām viskreisākā galējā spārnā – solis, kam ir bijuši savi motīvi – tad es

savu pienākumu neizpildītu, ja neizteiktu to, ko domāju, pie kam būdams temperamenta cilvēks, es varu dažreiz lietot vārdus, par kuriem viens otrs var apvainoties. Bet lai jūs taisītu balsošanu ievērojot iepriekšējos incidentus, tad varu aizrādīt, ka no labā sparna puses dažreiz ir lietoti teicieni, kuri ir priekš mums apvainojošāki, nekā tas teiciens, ko es teicu. Te bieži vien sarkanais karogs ir nosaukts par sarkano lupatu. Jūs ziniet itin labi, ka katrs sociālists augsti stāda sarkano karogu. Ja viņi ir lietojuši šādu izteicienu, tad tas pēc savas būtības ir mums apvainojošs. Neraugoties uz to, tomēr no kreisās puses nav bijušas tādas demonstrācijas kā šoreiz. Tas viens. Tālāk, mēs esam dzirdējuši tādas izteicienus, ka visa internacionāle esot zagļu un laupītāju banda, lai gan ne no prātīgajiem, bet no tiem, kas šādus izteicienus mēdz lietot. Tomēr mēs neesam neko sacījuši. No tam jūs redziet, ka kreisai pusei ir vairāk pacietības pret dažādiem apvainojumiem, nekā tas ir labā pusē. Es, kungi, gaidīšu jūsu lēmumu, bet velreiz saku, jūsu lēmums mani neattures turēties pie manas pārliecības, kā goda vīram pirmā vietā izteikt savus uzskatus tā, kā es domāju. Šini gadījumā man nekādā ziņā nebija nodoms apvainot pilsonisko frakciju jūtas. Es beidzu!

Prezidents J. Čakste: Es likšu tagad šo priekšlikumu saskaņā ar 68. pantu uz balsošanu. Lūdzu pacelties tos, kas ir par Satversmes sapulces locekļa Dermaņa izslēgšanu uz šo vienu sēdi. Tagad lūdzu pacelties tos, kas ir pret izslēgšanu. Beidzot lūdzu pacelties tos, kas atturējās no balsošanas. Balsošanas iznākums šāds: par izslēgšanu nodotas 75 balsis, pret to 39 un atturējušās 15. Es lūdzu Satversmes Sapulces locekli Dermani atstāt sēdi. (Dermanis atstāj sēdi).

Ir ienācis priekšlikums, kurš parakstīts no Rudevica, Mendera, Cielēna u.c., pavisam no 19 Satversmes Sapulces locekļiem, sēdi pārtraukt uz 10 minūtem. (Balsis no vietām: "Kamdēļ? Motīvejums!") Vārds Rudevicam.

A. Rudevics (socialdemokrāts): Augsti godātā sapulce! Mūsu priekšlikums dot mums pārtraukumu uz 10 minūtēm tika domāts jau pirms šī lēmuma, bet viņš paliek spēkā arī pēc šī lēmuma un tas stav sakāra ar to, ka mūsu frakcija grib ieņemt stāvokli attiecībā pret Satversmes Sapulces locekļa izslēgšanu. No musu redzes stāvokļa tāda izslēgšana ir nevieta. Mēs pret to protestējam, jo šo, ja arī atzīst vienu otru izteicienu un uzskatu par apvainojošu, ir lietoti apvainojoši izteicieni arī no tās puses, kura ir nosaukusi sarkano karogu par sarkano lupatu un vēl asāki, kadi bez šaubām nav lietoti pret nacionālo karogu. Sakarā ar visiem apstākļiem mēs pēc līdzšinejas prakses, atrodam par nepieļaujamu, ka pat bez bridinajuma viens no Satversmes Sapulces locekļiem tiek izslēgts no Satversmes Sapulces vienas sēdes. Sakarā ar šo gadījumu mēs liekam priekšā sēdi pārtraukt uz 10 minūtem. Es ceru, ka Satversmes sapulce mums to atveles.

Prezidents J. Čakste: Iesniegto priekšlikumu es likšu uz balsošanu un lūdzu pacelties tos, kas ir par pārtraukumu uz desmit minūtēm (Visi pieceļas). Pārtraukums uz desmit minūtēm.

(Pārtraukums no 9.10 līdz 9.35).

Prezidents J. Čakste (pēc pārtraukuma): Man ir iesniegts ar vajadzīgo parakstu skaitu priekšlikums: "Lūdzam šodien sapulci slēgt."

Vārdu velas Vesmanis.

Fr. Vesmanis (socialdemokrāts): Sociāldemokrātiskās frakcijas uzdevuma nāku ar priekšlikumu šīs dienas sēdi slēgt. Gadījums ar Satversmes Sapulces locekļa Dermaņa izslēgšanu uz vienu sēdi ir sacelšis mūsu frakcijā diezgan lielu uztraukumu. Mēs nevaram pret šo gadījumu izturēties vienaldzīgi, jo jaatzīstas, ka tādā kartā tiek apdraudēta runas brīvība Satversmes Sapulcē (Smieklis). Tē man jāatgādina, ka Satversmes Sapulces locekļa Dermaņa runa notisinājās pie pilnīga klusuma zālē un viņa turpinājas pēc zināmiem izteicieniem, kādus viņš te bija teicis bez kaut kādiem iebildumiem. Butu iemesls pieņemt, ka šim runā arī prezidijs nekā neparlamentāriska neieraudzīja. Musu frakcija vismaz šim runā nekā neparlamentāriska ieraudzīt nevarēja (Smieklis). Ja tagad te nek ar tik rīgorozi sodu, tad man liekas, ka varētu būt runa tikai par to, ka te notiek zināms diktāts, te notiek zināma ierakšanās no sedes zales puses ar troksni, kas tika sacelts vēlāk pie Dermaņa runas turpināšanas. Tādēļ mēs, apsprieduši šo jautājumu, nācam ar šo priekšlikumu, šīs dienas sēdi slēgt, jo musu frakcija tādos apstākļos nav iespējams pie šīs sēdes turpināšanas piedalīties.

Prezidents J. Čakste: Vārds Alberingam.

A. Alberingss (zemnieku savienība): Augsti godātie kungi un damas! Ir ienācis priekšlikums šīs dienas sēdi slēgt. Ka motīvejums te ir tas, ka Satversmes Sapulces varākums ir nolēmis izslēgt no šīs sēdes vienu no Satversmes Sapulces deputātiem, kungu Dermani. Ja mēs tagad pieņemtu priekšlikumu Satversmes Sapulces sēdi slēgt aiz minēti motīva, tad tas pierādītu, ka Satversmes Sapulces varākums it ka nevēlētu to, ko tas nolēmis un tad iznāktu tā, ka mēs savu darbu strādājam neapzīnīgi. Es domāju, ka mēs balsojam visi apzīnīgi un atzinām tos apvainojumus, kurus izdānāja deputāts Dermaņa kungs. Tāpēc mums jāturpina iesāktais darbs un mans priekšlikums ir sēdi neslēgt, bet pabeigt vismaz iesakto pantu. Es pazīņoju, ka zemnieku savienība ir pret sēdes slēgšanu.

Prezidents J. Čakste: Es likšu uz balsošanu priekšlikumu par sēdes slēgšanu un lūdzu pacelties tos, kas ir par sēdes slēgšanu. Tagad lūdzu pacelties tos, kas ir pret šo priekšlikumu. Beidzot lūdzu pacelties tos, kas atturas no balsošanas. Nav. Balsošanas iznākums ir: par sēdes slēgšanu nodotas 54 balsis, pret to 78, atturējies nav neviens. Tā tad šis priekšlikums *atraidīts*. (Socialdemokrātu frakcija atstāj zāli). Vārds Skujeniekam uz kārtības ruļļa 46. panta pamata.

M. Skujenieks (sociāldemokrāts mazinieks): Es gribētu Satversmes Sapulces vēribu griezt uz to, ka tomēr būtu neērti šo tik svarīgo likumu pārrunāt tad, kad viena trešā vai ceturtdaļa no Satversmes Sapulces locekļiem šai sēdē nepiedalās. Es gribu aizrādīt uz to, ka motīviem, kuru dēļ sēde tika atstāta no šīs Satversmes Sapulces locekļu daļas, arī es nepiekrītu, jo es nebalsoju pret Dermaņa izslēgšanu no Satversmes Sapulces šīs dienas sēdes. Mani neveda tie argumenti, ar kuriem te nāca priekša Vesmaņa kungs, bet tas lietišķais arguments, ka apspriest Satversmes likumu, kad trūkst tik liels deputātu skaits un ievērojot to, ka ir jau vēlš laiks, kad mēs parasti sēdi slēdzam, es liktu priekšā sēdi slēgt un griežos pie Satversmes Sapulces prezidenta ar lūgumu to darīt.

Prezidents J. Čakste: Vārds Fr. Trasunam.

Fr. Trasuns (Latgales kristīgo zemnieku savienība): Mani kungi! Es nesaprotu, ar ko mēs nodarbojamies: vai ar likumdošanu, vai ar jokiem. No viena Satversmes Sapulces locekļa tika apvainots valsts karogs un visa valsts. Tas jau, mani kungi, es domāju, ir kaut kas tāds, kas Satversmes Sapulcē un parlamentā nedrīkst būt pieļauts. Ja mēs tagad gribam sēdi slēgt, tad mēs tikai pierādīsim ar to, ka mes itin kā atvainojamies pret Dermani. Ka motīvs tika aizrādīts, ka viena Satversmes Sapulces locekļu daļa ir aizgājusi projām; bet, mani kungi, varbūt viņi vairs nemaz negribēs piedalīties, varbūt viņi gribēs boikotēt Satversmes Sapulci. Ja mēs gribam tik tālu novest lietu, ka Satversmes Sapulcē katrs varēs apvainot vai nu parlamenta prezidentu, vai valsts karogu, vai pašu valsti u.t.t., un mums nebūs nekāda līdzekļa, ka pret to reaģēt, tad mums pašiem bus jāiet projām. Pēc manas pārliecības Dermaņa kungu mums nevajadzēja vis izslēgt uz vienu sēdi, bet mazākais uz kādām trim sēdēm. Ja mēs tagad sēdi slēdzam, tad tas iznāks tikai farss. Iznāk, ka mēs jokojam ar to visu un tāpēc pēc manām domām nekādā ziņā šodien sēdi slēgt nedrīkst. Ja tie kungi no paša galēja kreisā sparna nevēlējas piedalīties pie tik svarīga likuma apspriešanas, kāds ir satversmes likums, tad laikam viņiem nav dārga ne konstitūcija, ne valsts. Viņi arī to izteica, jo viņi grib nostādīt sarkano karogu līdzas valsts karogam. Tas nekādā ziņā nav pieļaujams.

Prezidents J. Čakste: Es likšu tagad priekšlikumu uz balsošanu (Piezīme no vietas: "Bija jau nobalsots!"). Man ir jauns priekšlikums. Ir jauns priekšlikums šīs dienas sēdi slēgt. Es likšu uz balsošanu, kas ir par šīs dienas sēdes slēgšanu. Nodotas pavisam 16 balsis. Tas ir nepietiekošs balsu skaits, lai priekšlikums tiktu uzlikots par pieņemtu. Tā tad tas tiek *atraidīts*.

Turpināsies debātes par Satversmes projekta 4. pantu. Neviens pie vārda nepieteicās?

Referents M. Skujenieks: Pie šī panta itin nekādu lietišķu priekšlikumu nebija un es lūdzu to pieņemt komisijas redakcijā, tāpēc ka Satversmes Sapulce sava laika vienbalsīgi pieņēma likumu, kurš noteica Latvijas valsts karogu.

Prezidents J. Čakste: Es lūdzu pacelties tos, kas ir pret 4. panta pieņemšanu. Nav. Šis pants vienbalsīgi pieņemts.

Nākošā sēde notiks rīt pulksten 5. Šīs dienas sēde slēgta.

(Sēdi slēdz pulksten 9. 50.)

Latvijas Satversmes Sapulces stenogramas. 16. burtnīca. R., 1921. 1493.-1497. lpp.

20. dokuments

Noteikumi

par valsts, tirdzniecības, amatu personu un atsevišķu iestāžu flagām un kara kuģu karogiem.

(Izdots 1919. g. 16. jūlija likuma kārtībā.)

1. Latvijas valsts un tirdzniecības flāga ir sarkan-balt-sarkana, pie kam apakšējās un augšējās daļās divas reizes platākas par vidējo balto daļu (2:1:2); flāgas garuma un platuma samers ir 3:2. Flāgas krāsu ir tumši sarkana (karmini).

2. Valsts prezidenta štandarta pamatā ir kara kuģu karogs, kuŗa centrā, četrstūrī veidā, baltā fonā, abās pusēs atrodas lielais valsts ģerbonis. Ģerboņa saules centrs atrodas štandarta centrā. Valsts ģerboņa augstums no apakšējā zemākā lentes sējuma līdz augstākās zvaigznes virsotnei ir 1/3 daļa no štandarta platuma. Štandarta gaŗuma un platuma samērs ir 3:2.

3. Kara kuģa karoga pamats ir balta fona četrstūris, uz kuŗa centra stāvēkus gultekus krustojas valsts flagas krāsas, pie kam šo krāsu platums ir 1/5 no karoga platuma. Karoga gaŗuma un platuma samērs ir 3:2.

4. Cietokšņa karogs un kara kuģa bugspritflaga ir kara kuģa karogs, kuŗš papildināts ar diagonāli caur centru krustotām valsts flagas krāsām; pēdejo platums ir 1/5 no karoga platuma. Karoga gaŗuma un platuma samērs ir 3:2.

Bugspritflagas lielums ir 1/2 no kara kuģa karoga lieluma.

5. Kara kuģa vimpelis sastāv no pamata un balta piešuvuma. Pamats ir 8 cm plats un 24 cm gaŗš kara kuģa karogs. Šo pamatu, tādā pat platumā, turpina baltas flagdrēbes piešuvums, kuŗš ir isāks par 3,5 metr. Viņa galā ir ķīļveidīgs iegriezums 1 metra dziļumā.

6. Jūras kapteiņa komandvimpelis ir mazāka formāta kara kuģa karogs, kuŗa galā piešūts baltas flagdrēbes turpinājums ar ķīļveidīgu izgriezumu. Komandvimpela pamata platums attiecas pret gaŗumu kā 2:3. Baltā piešuvuma gaŗums attiecībā pret vimpela pamatu ir 1/3 gaŗaks par vimpela pamatu. Izgriezuma dziļums – 3/4 no piešuvuma gaŗuma. Komandvimpeli iepriekš piestiprina koka šķersim, kuŗu šprita sējumā uzvelk mastā.

7. Admirāļa flaga ir kara kuģa karogs, kuŗa virsējā, mastam pieguļošā balta četrstūrī vidū ir karmin-sarkans riņķis (ripa), kuŗa caurmērs līdzinājas 1/5 flagas platumam.

8. Ministru prezidenta flagas pamatā ir kara kuģa karogs, kuŗa virsējā mastam pieguļošā četrstūrī ievietots lielais valsts ģerbonis. Ģerboņa saules centrs sakrīt ar četrstūra centru. Valsts ģerbonis augstumā ieņem 5/6 no četrstūra augstuma.

9. Armijas virspavēlnieka un kaŗaspēka inspektora flagas pamata ir kara kuģa karogs, kuŗa virsēja mastam pieguļošā četrstūrī ievietota cietokšņa flaga.

10. Apsardzības ministra flagas pamata ir kara kuģa karogs, kuŗa virseja, mastam pieguļošā baltā četrstūrī no malas līdz malai ievietota kaŗavīru kokarde (bez nacionālo krāsu lentes). Platuma kokarde aizņem 3/5 no četrstūra platuma.

11. Sūtņa flaga pamata ir valsts flaga, kuŗas virseja sarkana stripa pie masta 2/5 no viņas gaŗuma pārtraukta. Uz šādi rastā balta pamata, sarkanās stripas platumā, ievietots lielais valsts ģerbonis.

12. Konsula flagas pamatā ir valsts flaga, kuŗas virseja sarkana stripa pie masta 1/3 no viņas gaŗuma pārtraukta. Uz šādi rastā baltā pamata, sarkanās stripas platuma, ievietots valsts ģerboņa vairogs.

13. Ostas valdes flaga ir līdzīga konsula flagai ar to atšķirību, ka valsts ģerboņa vairoga vieta uz balta pamata ievietoti divi diagonāli krustotī enkuri zila krāsā. Enkuru areļļie gali atrodas atstatus no balta četrstūra malām.

14. Murtas valdes flaga ir līdzīga ostas valdes flagai, ar to atšķirību, ka enkuŗu vieta ievietoti divi zib diagonāli krustotī Merkura zīļļi.

15. Pasta flaga ir tāda pat, kā ostas valdes flaga ar to atšķirību, ka enkuŗu vietā ievietots pasta rags dzeltenā krāsā.

16. Hidrogrāfijas kuģa flaga ir tāda pat kā ostas valdes flaga, ar to atšķirību, ka enkuŗu vieta ievietota kompasa roze zila krāsā.

17. Ločņu flaga ir valsts flaga, kuŗai apkārt iet balta apmale sarkanās stripas platuma.

18. Instrukcijas par šīm noteikumos apstiprināto karogu un flagu lietošanu izdod attiecīgo resoru vaditāļi, ministru prezidents un valsts prezidents.

Rīgā, 1922. g. 10. augustā.

Ministru prezidents

Z. Meierovics,

Apsardzības ministra vietā izpilditājs,

pulkvedis L. Laimiņš.

Valdības Vestnesis. - 1922. - 25. aug. - Nr. 189

21. dokuments

Latvijas Republikas Saeimas
I. sesijas 7. sēde 1922. gada 13. decembrī
(atklāta 5.30 pēc pusdienas)

9. Likums par Latvijas valsts, tirdzniecības, amata personu un atsevišķu iestāžu un karakuģu karogiem (1. un 2. lasījums).

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis:

(...) Nākošais dienas kārtības punkts ir likums par Latvijas valsts, tirdzniecības, amata personu un atsevišķu iestāžu un karakuģu karogiem. Referents Lejiņš. Vārds referentam Lejiņam.

Referents P. Lejiņš: Deputatu kungļi! Šis likums par valsts, tirdzniecības, amata personu un atsevišķu iestāžu flagām un karakuģu karogiem ir izdots kā noteikumi 1919. gada 16. jūlija likuma kārtībā un iespiests "Valdības Vēstnesī" šī gada 189. numura. Karālietu komisija pie šī likuma atrada par vajadzīgu izdarīt dažus sīkus pārlabojumus. Pirmkārt, pie 1. panta – par samēru: noteikumos ir ņemta karogam garuma un platuma attiecība 3:2, bet apskatot paraugus, komisija nāca pie pārlicības, ka glītāki un labāki būtu, ja samērs būtu 2:1. Tāpēc arī komisija ievada šādu pārlabojumu. Tad visā likumā nosaukums "flaga" atņemts un viņa vieta likts nosaukums "karogs". Par likuma nepieciešamību komisijā nekadās domu starpības nebija, jo viņa ieviešanu prasa starptautiskās parašas.

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Tiek atklātas vispārējās debātes. Pie vārda neviens nepieteicas? Es likšu uz balsošanu pāreju uz pantu lasīšanu un lūdzu pacelties tos, kas ir pret pāreju uz pantu lasīšanu. Tādu nav. Kas atturas? Nav. Pāreja uz pantu lasīšanu vienbalsīgi pieņemta. Es lūdzu sekretāru nolasīt virsrakstu.

Sekretāra biedrs Fr. Trasuns:

"Likums par Latvijas valsts, tirdzniecības, amata personu un atsevišķu iestāžu un karakuģu karogiem."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Iebildumi pret šo virsraksta redakciju nav? Tā tad šis virsraksts pieņemts. 1. pants.

Sekretāra biedrs Fr. Trasuns:

"Latvijas valsts un tirdzniecības karogs ir sarkan-balt-sarkans, pie kam apakšējās un augējās daļas divas reizes platākas par vidējo balto daļu (2:1:2), karoga garuma un platuma samērs ir 2:1. Karoga krāsa ir tumši sarkana (karmīra)."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Pie vārda neviens nav pieteicies. Es likšu uz balsošanu šo pantu. Kas ir pret šī panta pieņemšanu? Tādu nav. Kas atturas? Nav. Šis pants vienbalsīgi pieņemts. 2. pants.

Sekretāra biedrs Fr. Trasuns:

"Valsts Prezidenta štandarta pamatā ir karakuģu karogs, kurā centrā, četrstūrī veida, baltā fonā, abās pusēs atrodas lielais valsts ģerbonis. Ģerboņa soules centrs atrodas štandarta centrā. Valsts ģerboņa augš- un apakšējā zemākā lentes sējuma līdz augstākās zvaigznes virsotnei ir 1/3 no štandarta platuma. Štandarta garuma un platuma samērs ir 3:2."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Pie vārda neviens nepieteicas! Es lūdzu pacelties tos, kas ir pret šī panta pieņemšanu. Nav. Kas atturas? Nav. 2. pants pieņemts. 3. pants.

Sekretāra biedrs Fr. Trasuns:

"Karakuģa karoga pamatā ir balta fona četrstūris, uz kura centra stāvēkus zultes uz krustojas valsts karoga krāsas, pie kam šo krāsu platums ir 1/5 no karoga platuma. Karoga garuma un platuma samērs ir 3:2."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Vārdu neviens nevēlas! Šis pants nāk uz balsošanu. Kas ir pret šo pantu, lūdzu pacelties. Nav. Kas atturas? Tādu nav. 3. pants pieņemts. 4. pants.

Sekretāra biedrs Fr. Trasuns:

"Cietokšņa karogs un karakuģa bugsprītkarogs ir karakuģa karogs, kurš papildināts ar diagonāli cauri centrā krustotam valsts karoga krāsām; pēdējo platums ir 1/5 no karoga platuma. Karoga garuma un platuma samērs ir 3:2."

"Bugsprītkaroga lielums ir 1/2 no karakuģa karoga lieluma."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Vārdu neviens nevēlas? 4. pants nāk uz balsošanu. Kas ir pret šī panta pieņemšanu? Nav. Kas atturas? Nav. 4. pants pieņemts. 5. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trāsuns:

"Karakuģa vimpelis sastāv no pamata un balta piešuvuma. Pamats ir 8 cm. plats un 24 cm garš karakuģa karogs. Šo pamatu, tādā pat platuma, turpina balta karogdrēbes piešuvums, kuŗš ir ne īsāks par 3,5 metri. Viņa galā ir ķīļveidīgs iegriezums 1 metra dziļumā."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Vārda nevēlas neviens? Nōbalsošanā nāk 5. pants. Lūdzu pacelties tos, kas ir pret šī panta pieņemšanu. Tādu nav. Kas atturas? Nav. 5. pants pieņemts. 6. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trāsuns:

"Jūras kapteiņa komandvimpelis ir mazāka formata karakuģa karogs, kuŗa galā piešūts balta karogdrēbes turpinājums ar ķīļveidīgu izgriezumu. Komandvimpela pamata platums attiecas pret gaŗumu ka 2:3. Baltā piešuvuma gaŗums attiecībā pret vimpela pamatu ir 1/3 gaŗāks par vimpela pamatu. Izgriezuma dziļums – ¼ no piešuvuma gaŗuma. Komandvimpeli iepriekš piesūprina koka šķērsim, kuŗu šprīta sējumā uzvelk mastā."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Vārdu neviens nevēlas? Es likšu uz balsošanu 6. pantu un lūdzu pacelties tos, kas ir pret 6. panta pieņemšanu. Nav. Kas atturas? Nav. 6. pants pieņemts. 7. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trāsuns:

"Admirāļa karogs ir karakuģa karogs, kuŗa virsēja, mastam pieguļošā balta četrstūŗa vidū ir karmīnsarkans riņķis (riŗa), kuŗa caurmērs līdzinājās 1/5 karoga platumam."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Vārdu neviens nevēlas? Balsošana nāk 7. pants. Lūdzu pacelties tos, kas ir pret 7. panta pieņemšanu. Tādu nav. Kas atturas? Nav. 7. pants pieņemts. 8. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trāsuns:

"Ministru prezidenta karoga pamatā ir karakuģu karogs, kuŗa virsēja mastam pieguļošā četrstūŗi ievietots lielais valsts ģerbonis. Ģerboņa saules centrs sakrīt ar četrstūŗu centru. Valsts ģerbonis augstumā ieņem 5/6 no četrstūŗa augstuma."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Vārdu neviens nevēlas? Es likšu uz balsošanu 8. pantu un lūdzu pacelties tos, kas ir pret 8. panta pieņemšanu. Tādu nav. Kas atturas? Nav. Pants pieņemts. Nākošais pants.

Sekretara biedrs Fr. Trāsuns:

"Armijas virspavēlnieka un kara spēka inspektora karoga pamatā ir karakuģa karogs, kuŗa virsējā mastam pieguļošā četrstūŗi ievietots cietokšņa karogs."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Vārdu neviens nevēlas? Pants naks uz balsošanu. Kas ir pret 9. panta pieņemšanu? Nav. Kas atturas? Nav. 9. pants pieņemts. Nākošais, 10. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trāsuns:

"Apsardzības ministra karoga pamatā ir karakuģa karogs, kuŗa virsējā mastam pieguļošā baltā četrstūŗi ievietots melns līdz malai ievietota karavīru kokarde (bez nacionālo krāsu lenti). Platumā kokarde aizņem 3/5 no četrstūŗa platumā."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Vārdu neviens nevēlas? Pants naks uz balsošanu. Kas ir pret 10. panta pieņemšanu? Nav. Kas atturas? Nav. 10. pants pieņemts. Nākošais 11. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trāsuns:

"Sūma karaļa pamatā ir valsts karogs, kuŗa virsējā sarkana striŗa pie mastā 2/5 no viņa gaŗuma pārtraukta. Uz šādā rastā baltā pamatā, sarkanās striŗas platumā ievietots lielais valsts ģerbonis."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Vārdu neviens nevēlas? Pants naks uz balsošanu. Kas ir pret 11. panta pieņemšanu. Nav. Kas atturas? Nav. 11. pants pieņemts. Nākošais, 12. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trāsuns:

"Konsuļa karaļa pamatā ir valsts karogs, kuŗa virsējā sarkanā striŗa pie mastā 1/3 daļu no viņa gaŗuma pārtraukta. Uz šādā rastā baltā pamatā, sarkanās striŗas platumā ievietots valsts ģerboņa vaŗnogs."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Lūdzu pacelties tos, kas ir pret šī panta pieņemšanu. Kas atturas? Pants pieņemts. 13. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trāsuns:

"Ostas valdes karogs ir līdzīgs konsuļa karogam ar to atšķirību, ka valsts ģerboņa vaŗnoga vietā uz baltā pamatā ievietoti divi diagonāli krustoti enkuri zilā krāsā. Enkuru ārējie gali atrodas austatus no baltā četrstūŗa malām."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: 13. pants naks nōbalsojams. Kas būtu pret 13. pantu? Tādu nav. Kas atturas? Nav. Pants pieņemts. Nākošais, 14. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trāsuns:

"Muitas valdes karogs ir līdzīgs ostas valdes karogam, ar to atšķirību, ka enkura vietā ievietoti divi zili diagonāli krustoti Merkura zīzīji."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Lūdzu pacelties tos, kas ir pret 14. pantu. Tādu nav. Kas atturas? Nav. Pants pieņemts. Nākošais, 15. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trasuns:

"Pasta karogs ir tāds pat kā ostas valdes karogs, ar to atšķirību, ka enkura vietā ievietots pasta rags dzeltēnā krāsā."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Kas būtu pret 15. panta pieņemšanu? Tādu nav. Kas atturas? Nav. Pants pieņemts. Nākošais, 16. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trasuns:

"Hidrografijas karogs ir tāds pat kā ostas valdes karogs, ar to atšķirību, ka enkuru vietā ievietota kompasa roze zilā krāsā."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Kas būtu pret šī panta pieņemšanu? Nav. Kas atturas? Nav. Šis pants pieņemts. Nākošais, 17. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trasuns:

"Loču karogs ir valsts karogs, kuram apkārt iet balta apmale sarkanās stripas platumā."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Kas būtu pret šī panta pieņemšanu? Tādu nav. Kas atturas? Nav. Pants pieņemts. 18. pants.

Sekretara biedrs Fr. Trasuns:

"Instrukcijas par šīnī likumā apstiprināto karogu lietošņu izdod attiecīgo resoru vadītāji, ministru prezidents un Valsts Prezidents."

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis: Kas būtu pret šī panta pieņemšanu? Tādu nav. Kas atturas? Nav. Pants pieņemts. Līdz ar to pantu lasīšana nobeigta un likums nav nobalsojams visā visumā. Es lūdzu pacelties tos, kas ir par šī likuma pieņemšanu visa visumā. Kas būtu pret šī likuma pieņemšanu? Tādu nav. Kas atturas? Nav. Likums vienbalsīgi pieņemts. Trešais lasījums 9. janvārī.

Latvijas Republikas Saeimas stenogrammas. R., 1923. 81.-84. sleja

22. dokuments

Latvijas Republikas Saeimas
I. sesijas 9. sēde 1923. gada 9. janvārī
(atklāta 5.23 pēc pusdienas)

10. Likums par Latvijas valsts, tirdzniecības, amata personu un atsevišķu iestāžu un karakuģu karogiem (3. lasījums)

Priekšsēdētājs Fr. Vesmanis:

Nākamais dienas kārtības punkts ir likums par Latvijas valsts, tirdzniecības, amata personu un atsevišķu iestāžu un karakuģu karogiem 3. lasījumā. Parlabojumi nav iesniegti. Referents Lejņš. Vai referents Lejņš vēlas vārdu? (Referents P. Lejņš no vietas: "Ne!") Referents vārdu nevelas. Es likšu šo likumu visa visumā 3. lasījuma uz balsošanu un lūdzu pacelties tos, kas ir par šī likuma pieņemšanu. Tagad lūdzu pacelties tos, kas ir pret šī likuma pieņemšanu. Tādu nav. Beidzot lūdzu pacelties tos, kas atturas. Nav. Tātad vienbalsīgi šis likums pieņemts 3. lasījumā.

Latvijas Republikas Saeimas stenogrammas. R., 1923. 121. sleja

Latvijas Republikas Saeimas
I. sesijas 10. sēde 1923. gada 16. janvārī.

Redakcijas komisijas ziņojums.

Referents K. Skalbe: Redakcijas komisija izdarījusi sekošus pārlabojumus likumā par Latvijas valsts, tirdzniecības, amatu personu un atsevišķu iestāžu un karakuģu karogiem. 2. panta 3. rindā stripojams vārds "atrodas" un tā vietā jāliek "ir"; tāpat 4. rindā stripojams vārds "atrodas" un tā vietā liekams vārds "ir". 3. pantā starp vārdiem "stāvētekus gultekus" jāliek vārds "un". 6. panta priekšpēdējā rindā vārds "šprīta" vietā jāraksta "sprīta".

Latvijas Republikas Saeimas stenogrammas. – R., – 1923. – 138. sleja

NOTEIKUMI CIETOKŠŅIEM UN KARA KUĢIEM PAR SALUTĒŠANU

1. Salutē 1) cietokšņi, kuros uzstādītas speciālas salutbaterijas, un 2) I. un II. šķiras kara kuģi.
  1. piezīme. Zemūdens laivas nesalutē.
  2. piezīme. Kuģi stāvot ostā pie piestātnes nesalutē.
2. Salutēšanu izdara:
  - 1) pie satikšanās uz jūras – no saules lekta līdz saules rietam;
  - 2) ostas, uz reidiem vai kad viens no kuģiem ir noenkurots – no karaļa pacelšanas līdz nolaišanas laikam.
3. Salutēšanai lietojami tikai maza kalibra lielgabali līdz 4". Salutēšana notiek ar vienāda kalibra lielgabaliem. Salutējošo lielgabalu skaits nevar būt mazāks uz kuģiem par 2 un cietokšņos par 4. Salutēšanai lieto dūmu pulveri.
4. Latvijas valsts amatpersonam vai viņu flagām salute:

valsts prezidentam	ar 21 šāvieni
ministru prezidentam	" 19 "
armijas virspavēlniekam un apsardzības ministram	" 17 "
karaspēka inspektoram, admirālim, ģenerālim, arkartejam sētnim un pilnvarotam ministram	" 15 "
jūras kapteinim zem komandvimpela, rezidējošam ministram, Chargé d'Affaires un ģeneralkonsulam	" 11 "
konsulam	" 7 "
5. Salutē nodod pēc 4. p. minētiem nosacījumiem:
  - 1) valsts prezidentam, ministru prezidentam, armijas virspavēlniekam, apsardzības ministram, karaspēka inspektoram, admirāļiem, ģenerāļiem un jūras kapteinim zem komandvimpela, kā Latvijas, tā arzemju ūdeņos, un
  - 2) arkartejiem sētnim un pilnvarotiem ministriem, rezidējošiem ministriem, Chargé d'Affaires, ģeneralkonsuļiem un konsuļiem, kas valsts ūdeņos, pie kuras viņi akreditēti.

Piezīme. 2. punktā uzskaitītām personām salute tikai pēc kuģa apmeklēšanas, kuģi atstājot, ja viņas aizbrauc zem savas flagas, ja šīs personas apmeklē vairākus kuģus vienā dienā, tad viņām salute tikai no viena vecākā kuģa.
6. Uz salutu atbild:
  - 1) vienkāršiem kara kuģiem – ar 7 šāvieniem;
  - 2) cietokšņiem ar tikpat lielu šāvīnu skaitu, kādu nodevis cietokšnis;
  - 3) amatpersonam – pēc viņu amata pakāpes, saskaņā ar 4. p. nosacījumiem;

4) tirdzniecības kuģiem – ar 3 šāvieniem mazāk, nekā saņemts, tomēr nekad vairāk kā ar 5 šāvieniem.

7. Pirmie salūtē vienkāršie kara kuģi, cietokšņi un jaunākās amatpersonas.

P i e z ī m e . Par vienkāršu kara kuģi uzskatāms tāds, kurš nenes amatpersonas flagu vai komandvimpeli.

8. Vienkarši kara kuģi savā starpā un ar cietokšņiem salūtiem neapmainās.

9. Iebraucot ārzemju ostā, par kurām zināms, ka viņas uz salutu atbild, vai osta, kur atrodās apmeklējamās valsts kara kuģi, jāuzceļ uz lielmasta (grotmasta) šīs valsts karogs un jānodod “saluts nācijai” ar 21 šāvienu. uz šo salutu jāsaņem atbildes saluts ar tādu pat šāvienu skaitu.

10. Ārzemju valsts amatpersonām vai viņu flagām salūtē, uzceļot uz priekšmasta attiecīgās valsts karogu:

valsts galvām	ar 21 šāvienu
admirāļiem	” 17 ”
viceadmirāļiem	” 15 ”
kontradmirāļiem	” 13 ”
jūras kapteiņiem zem komandvimpelja	” 11 ”

1. p i e z ī m e . Ja ārzemju flote dienesta pakāpe ir augstāka par admirāli (Admiral of the fleet) – Angļu flote, tad šīs personas flagai salūtē ar 19 šāvieniem.

2. p i e z ī m e . Ja flote nav admirāļa dienesta pakāpes (piem. franču flote), tad lielmastā paceltai viceadmirāļa flagai salūtē, kā admirāļa flagai ar 17 šāvieniem.

11. Ja apmaiņa ar “salutu nācijai” ir notikuse (9. p.) un reizā atrodas kara kuģi zem mūsu valsts amatpersonas vai ārzemju flotes amata personas flagas, tad jāsalūtē katrai valsts augstākai amata personai, skatoties pēc viņas dienesta pakāpes: vispirms mūsu, tad, ar viņas atļauju, apmeklējamās valsts flotes un pēc tam pārejo ārzemju flotu amatpersonām, pēc 4. un 10. p. p. nosacījumiem.

Tādā pašā kārtā, izņemot “salutu nācijai” salūtē, satiekoties uz jūras, ostās, kuras uz salutu neatbild, un ostas, kurās neatrodas apmeklējamā valstu kara kuģi.

12. Cietokšņi un kara kuģi atbild uz ārzemju kara kuģu “salutu nācijai”, paceļot šo kuģu valsts karogu uz flag- vai lielmasta ar 21 šāvienu. Pēc tam jāsalūtē, kā noteikts 4. un 11. p. p.

13. Katrai amatpersonai ir tiesība atteikties no viņai pienākošos saluta, ziņojot par to kuģiem un cietokšņiem ar attiecīgu signālu.

Rīgā, 1922. g. 23. augustā.

Ministru prezidents

Z. Meierovics.

Apsardzības ministra vietas izpildītājs,

pulkvedis L. a i m i ņ š

Valdības Vēstnesis. – 1922. – 25. aug. – Nr. 189

25. dokuments

NOTEIKUMI PAR LATVIJAS VALSTS KAROGA LIETOŠANU

1. §.

Latvijas valsts karoga minimālais lielums ir 3 aršīnas garumā un 2 aršīnas platumā. Karogs var būt arī lielāks, bet viņam jābūt izgatavotam pēc samēra 3:2.

P i e z ī m e . Dekoriācija vajadzībām var lietot arī mazāka lieluma karogus, ka arī to neizmējumus.

2. §.

Valsts karogi obligatoriski izliedzami: pilsētās un miestos uz visām apdzīvotām ēkām, bet uz laukiem: uz pagastu valžu, skolu un sabiedrisku iestāžu ēkām sēdošās svinamās dienās: 26. janvārī (Latvijas valsts tiesiskās atzīšanas svētkos), 1. maijā (Satversmes Sapulces sanāksšanas diena), 22. jūnijā (Latvijas brīvības cīņiņu piemiņas dienā), 18. novembrī (Latvijas valsts proklamēšanas diena) un citos atsevišķos gadījumos uz policijas iekārtu pamatu.

3. §.

Saplīsušus, vai bojātus karogus izlikt aizliegt.

4. §.

Līdz šim izgatavotos karogus, kaut arī viņi nesaietas ar šiem noteikumiem, atļauts lietot sešus mēnešus, skaitot no šo noteikumu izsludināšanas dienas.

5. §.

Par šo noteikumu izpildišanu atbildīgi eku īpašnieki, vai to pilnvarnieki.

6. §.

Vainīgie šo noteikumu nepildīšanā saucami pie atbildības uz sodu likuma 138. p. pamata.

Rīgā, 1922. g. 21. septembrī.

Nr. 2292.

Iekšlietu ministrs A. Kviess.

Administratīvā departamenta direktors J. Ieva.

Valdības Vestnesis. Nr. 214. 1922. 23. sept.

26. dokuments

VALDĪBAS RIKOJUMI UN PAVĒILES

Rikojums

Saskaņā ar Saeima pieņemto likumu par Latvijas valsts, tirdzniecības, amata personu un atsevišķu iestāžu karogiem, publicētu "Valdības Vestnesī" Nr. 17/1923. g., izmainu "Valdības Vestnesī" Nr. 214/ 1922. g. izsludināto 1922. g. 21. septembra Nr. 2292 noteikumu par Latvijas valsts karoga lietošanu § 1 šādā veidā.

Latvijas karoga minimālais lielums ir 2 metri garumā un 1 metrs platumā. Karogs var būt arī lielāks, bet viņam jābūt izgatavotam pēc samēra 2:1.

Piezīme. Dekorāciju vajadzībām var lietot arī mazāka lieluma karogus, kā arī to nozīmējumus.

Rīgā, 1923. g. 1. februārī. Nr. 231.

Iekšlietu ministrs P. Berģis.

Administratīvā departamenta direktors J. Ieva.

Valdības Vestnesis. Nr. 27. 1923. 3. febr.

27. dokuments

Valdības rikojumi un pavēles

Instrukcija

par Latvijas valsts karoga lietošanu.

Izdota uz likuma par Latvijas valsts, tirdzniecības, amata personu un atsevišķu iestāžu un karakuģu karogiem (Luk. krāj. 1923. g. 20-18. panta pamata.).

§ 1. Latvijas valsts karoga minimālais lielums ir 2 metri garumā un 1 metrs platumā. Karogs var būt arī lielāks, bet viņam jābūt izgatavotam pēc samēra 2:1.

Piezīme. Dekorāciju vajadzībām var lietot arī mazāka lieluma karogus, kā arī to nozīmējumus.

§ 2. Valsts karoga kātam jābūt samērīgam ar karogu, balti krāsotam un ar piemērotu galotni.

§ 3. Valsts karogi obligatoriski izliedzami: pilsētās un bieži apdzīvotās vietās uz apdzīvotām ēkām, bet uz laukiem – uz pagastu valžu, skolu, valsts un sabiedrisku iestāžu ēkām sekosās svētku dienās: 26. janvārī, 1. maijā, 22. jūnijā, 11. novembrī, 18. novembrī, bet citos gadījumos uz policijas rikojuma pamata.

§ 4. Atsevišķos gadījumos (būvdarbu nobeigšanas, sparū svētku, nama īpašnieka vai to ģimenes locekļu miršanas vai ģimenes svētku gadījumos) var izlikt uz attiecīga nama valsts karogu.

§ 5. Pret valsts karogu jāizturas ar cieņu. To nedrīkst izkart nepiemerotā vieta un apstākļos. Saplīsušus vai bojātus karogus izlikt aizliegts.

§ 6. Par šo noteikumu izpildīšanu atbildīgi ēku īpašnieki, to pilnvarnieki vai namu parvaldnieki.

§ 7. Vainīgie šo noteikumu nepildīšanā saucami pie atbildības uz Sodū lik. 138. panta pamata.

Instrukcija stājas spēkā ar 1929. g. 15. maiju.

Reizē ar šo atcelts 1923. g. 1. februāra rīkojums Nr. 231, publicēts "Valdības Vēstnesī" 1923. g. 27. numurā.

Rīgā, 1929. g. 10. maijā. Nr. 6055.

Iekšlietu ministrs Ed. Laimiņš.

Administratīvā departamenta direktors v. p. i.

V. Ludiņš.

Valdības Vēstnesis. – Nr. 105. – 1929. – 13. maijs

28. dokuments

Valdības rīkojumi un pavēles.

Pārgrozījumi instrukcija par Latvijas valsts karoga lietošanu.

Instrukcijas par Latvijas valsts karoga lietošanu ("Vald. Vestn." 1929. g. 105. num.) 3.§ izteikt šādi:

3.§ Valsts karogi obligātoriski izliekami: pilsetās un bieži apdzīvotās vietās uz apdzīvotām ēkām, bet uz laukiem – uz pagastu valžu, skolu, valsts un sabiedrisko iestāžu ēkām sekošās svināmās dienās: 15. maijā, 11. augustā, bet ja tas iekrīt darbdiēnā, tad pirmā svētdiēnā pēc 11. augusta, oktobra otrā svētdiēnā, 11. novembrī, 18. novembrī, bet citos gadījumos uz policijas rīkojuma pamata.

Rīgā, 1935. g. 15. novembrī. 8258

Iekšlietu ministrs V. Gulbis.

Administratīvā departamenta direktors

Anšmits.

Valdības Vēstnesis. – Nr. 263. – 1935. – 19. nov.

29. dokuments

Ministru kabinets 1936. g. 14. jūlijā ir pieņēmis un

Valsts Prezidents izsludina šādu likumu:

Papildinājums

likuma par Latvijas valsts, tirdzniecības, amatu personu un atsevišķu iestāžu un karakuģu karogiem.

Likumu par Latvijas valsts, tirdzniecības, amatu personu un atsevišķu iestāžu un karakuģu karogiem (lik. kr. 1923. g. 2) papildināt ar sekojošo jaunu 10. pantu.

10. Ministru prezidenta biedra, ministru vādzemot kara ministru), ministru biedru un valsts kontroliera karoga pamats ir balta tona četrstūris, kurā guļtekis krūsto valsts karoga krāsās, pie kam šo krāsu platums ir 1/3 daļa no karoga platuma. Karoga centrā valsts karogu krāsās partrauktas un tām vietā ievietots lielais valsts ģerbonis. Karoga garuma un platuma samers ir 3:2.

1936. g. 15. jūlijā.

Valsts un Ministru Prezidents

K. Ulmanis

Valdības Vēstnesis. – Nr. 158. – 1936. – 17. jūl.